

D. Gregorii
Pastorale, dialogi
et comm. in Ezechiel.

Basil. M. Furter
1496 N. 826

138

157

158

5-14

Pastorale

78

B. Grego.
Pape

Pastorale
Erethuerz p. zz. homias
Dialogoru h. 4^{or}

Manuale by J. B. C.
Hieroglyphs by Hieroglyphs page sup. G. B. C.
liber dialogorum sup. J. B. C. page

Comptz et liber de p. & m. in p. B. C.
D. Nicolau Kutschmann

Main 7899

7988

42 ff., die 3 letzten leer

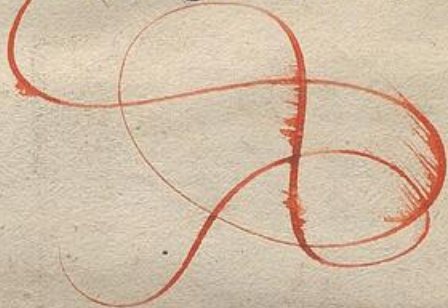
Main 7946

102 ff

Main 7966

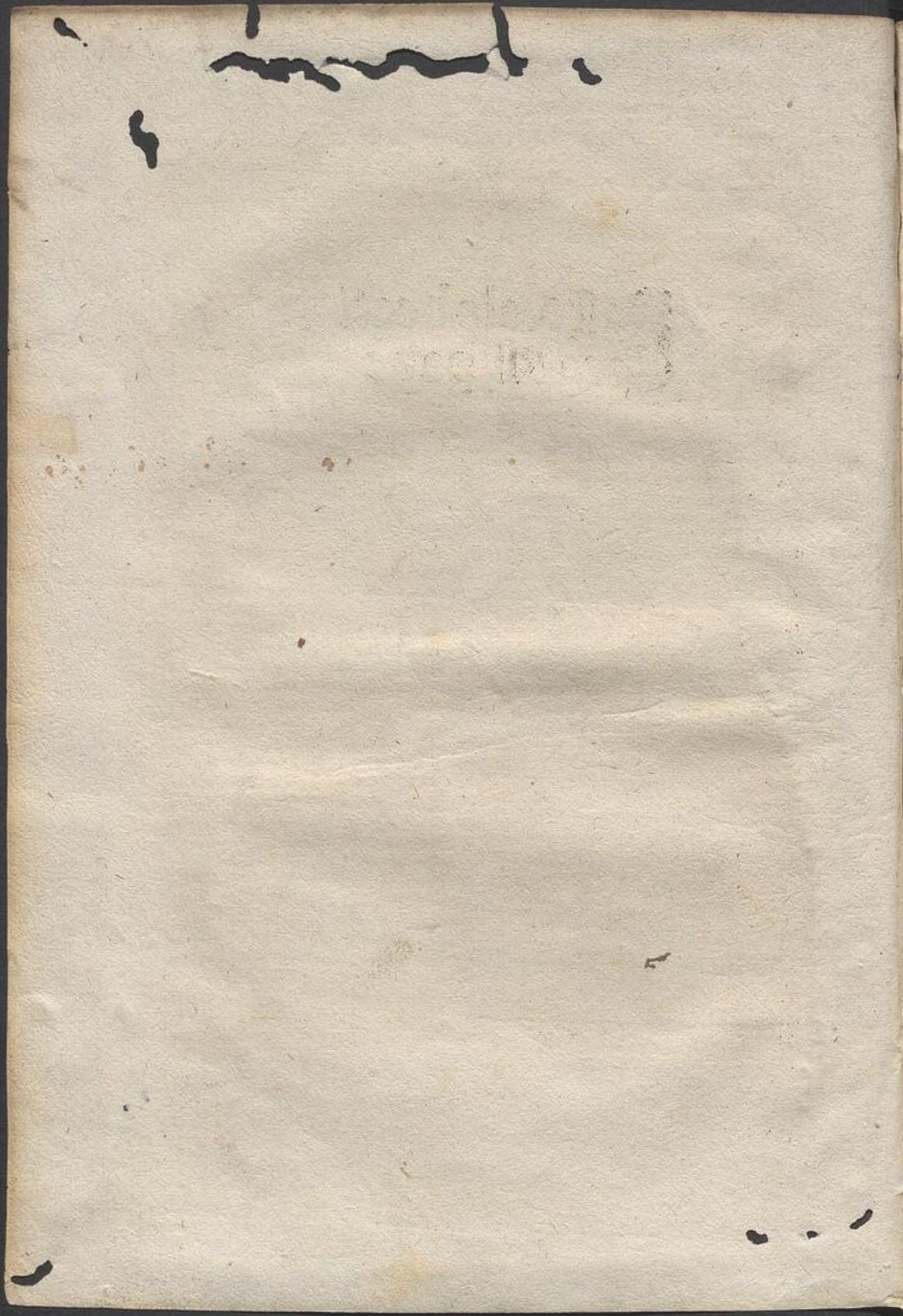
58 ff

**Pastorale beati
Gregorij pape**

*Conventy B anbacher
od: pred:*

7-14

Annotationes librorum Pastoralis cure

Capitulorū libri Pastoralis cure beati Gregorij pape: p qua tuor ptes distincti: breuis ordi nataqz Annotatio.

Annotationis capitulorū p̄me p̄t̄s.

Imperiti ne venire ad Pastorale magisteriū audeāt: Cap. i.
 Ne locū regim̄ inis subeāt qui viuēdo nō perficiūt q̄ meditādo didicerūt: Ca. ij.
 De pondere regiminis ⁊ q̄ aduersa que q̄ despicienda sunt prospera vero formis danda: Cap. iij.
 Quod occupatio regiminis soliditatē mentis dissipet: Cap. iij.
 De illis qui in tēplo ceteris p̄desse p̄nt: s; quietē ppriā sectādo dimittūt Ca. v.
 Quod vere humilis diuinis non reluctetur iudicis: Cap. vi.
 Quod officii p̄dicatiōis ab aliquib; laudabiliter petatur ad quod alij coacti pertrahuntur: Cap. vij.
 De his qui p̄esse cōcupiscūt ⁊ ad vsum sui libidinis instrumētū apostolici sermonis arripiunt: Cap. vij.
 Quod mēs p̄esse volentiū ficta sibi bonorū operū p̄missiōe blandiat: Cap. ix.
 Qualiter quisq; ad regimen venire debeat: Cap. x.
 Qualē se regēs debeat exhibere ⁊ sine vitio corporis esse: Cap. xi.

Annotationis capitulorū sc̄de p̄t̄s.

De qualitatib; digni pastoris collectim enumeratis: Cap. i.
 Quod rector Pastoralis semp debeat esse cogitatione mundus: Cap. ij.
 Quod rector semp debeat esse operatione precipuus. Cap. iij.
 Quod rector debeat esse discretus in silentio ⁊ virilis in verbo: Cap. iij.
 Quod rector debeat esse singulis cōpassiōe p̄ximis ⁊ p̄e cunctis cōtēplatione su-

spensus: Cap. v.
 Quod rector debeat esse bñ agentib; p̄ huius militatē socius ⁊ p̄tra delinquentiū vitia p̄ zelū iusticie erectus: Cap. vi.
 Quod rector sit internoz curā exterioroz occupatione nō minuēs: exterioroz p̄uidētia internoz sollicitudine non relinquēs: Cap. vij.
 Que rectori debeat esse discretio correctiōnis dissimulationis seruois ⁊ mansuetudinis: Cap. viij.
 Quod scire sollicite rector debeat quia plerūq; vitia virtutes se esse mentiūt: Ca. ix.
 Quāta debeat esse diuersitas artis p̄dicatōis: Cap. x.
 Quod sacri p̄cepta eloqui cum timore ⁊ amore sint quotidie meditāda. Ca. xi.

Annotationis capitulorū tertie p̄t̄s.

Quod nō vna eadēq; exhortatio cūctis cōgruat cū collecta enumeratione diuersitate quō aliter aliterq; admonendi singuli veniunt: Cap. i.
 Quod diuersi admonitiōis modi de singulis sunt ponēdi ⁊ de differētī malo admonendi viros atq; mulieres. Cap. i.
 De diuerso mō admonendi iuuenes atq; senes: Cap. ij.
 De diuerso modo admonēdi inopes atq; locupletes: Cap. iij.
 De diuerso modo admonēdi letos atq; tristes: Cap. iij.
 De diuerso modo admonēdi subditos atq; prelatos: Cap. v.
 De diuerso modo admonendi seruos atq; v̄minos: Cap. vi.
 De diuerso modo admonendi sapientes atq; hebetes: Cap. vij.
 De diuerso modo admonēdi impudentes atq; verecundos: Cap. viij.
 De diuerso modo admonendi protheruos pusillanimos: Cap. ix.
 De diuerso modo admonendi impatientes atq; patientes. Cap. x.

Annotationes librorum Pastoralis cure

De diuerso modo admonēdi beniuolos: atq; inuidos. Cap. xj.
 De diuerso modo admonēdi simplices atq; impuros. Cap. xij.
 De diuerso modo admonēdi incolumes atq; egros. Cap. xliij.
 De diuerso modo admonēdi eos q̄ flagella metuit: et p̄pterea innocēter uiuūt: atq; eos qui sic in iniquitate indurauerūt: ut nec per flagella corrigant. Cap. xliij.
 De diuerso modo admonēdi nimis tacitos atq; multiloquio vacantes. Cap. xv.
 De diuerso modo admonēdi pigros atq; precipites. Cap. xvj.
 De diuerso modo admonēdi mansuetos atq; iracundos. Cap. xvij.
 De diuerso modo admonēdi humiles atq; elatos. Cap. xviiij.
 De diuerso modo admonēdi pertinaces: atq; incōstantes. Cap. xix.
 De diuerso modo admonēdi gule deditos: atq; abstinentes. Cap. xx.
 De diuerso modo admonēdi illos q̄ sua misericordia dicit tribuūt: atq; illos qui aliena rapere contendūt. Cap. xxj.
 De diuerso modo admonēdi eos q̄ nec aliena appetūt: nec sua largiunt: atq; eos qui ea que habēt: tribuūt: et tamen aliena rapere nō desistunt. Cap. xxij.
 De diuerso modo admonēdi discordes atq; pacatos. Cap. xxiiij.
 De diuerso modo admonēdi seminantes discordiā atq; pacificos. Cap. xxiiij.
 De diuerso modo admonēdi eos q̄ sacre legis uerba nō recte intelligūt atq; eos qui hec nō humiliter loquūtur. Cap. xxv.
 De diuerso modo admonēdi illos q̄ cum predicare ualeāt p̄ nimia humilitate formidant: atq; illos quos a predicatōe imperfectos: uel etas prohibet: attamē precipitatio impellit. Cap. xxvj.
 De diuerso modo admonēdi eos q̄ in hoc q̄ t̄p̄aliter appetūt p̄sperant: atq; eos q̄ ea que mūdi sunt cōcupiscūt: sed tamē ad ueritatis labore fatigant. Cap. xxvij.
 De diuerso modo admonēdi coniugij obligatos: atq; a coniugij nexibus libe-

ros.

Capitulū. xxviij.

De diuerso modo admonēdi cōmixtionis carnis ex p̄tos: atq; ignaros. Cap. xxix.

De diuerso modo admonēdi eos qui peccata operū deplorant: atq; eos qui cogitationū. Cap. xxx.

De diuerso modo admonēdi eos qui commissa plangūt: atq; illos qui deserūt: nec tamen plāgūt. Cap. xxxj.

De diuerso modo admonēdi eos q̄ illicita que faciūt laudāt: atq; eos q̄ accusant praua nec tamen deuitāt. Cap. xxxiiij.

De diuerso modo admonēdi eos q̄ repentina cōcupiscentia superant: atq; eos q̄ in culpa ex cōsilio ligant. Cap. xxxiiij.

De diuerso modo admonēdi illos q̄ licet nimia crebro t̄m̄ illicite faciūt: atq; illos q̄ se a paruis custodiūt: sed aliqui in grāibus demergunt. Cap. xxxiiij.

De diuerso modo admonēdi eos qui nec inchoant: atq; eos qui inchoata minime consumant. Cap. xxxv.

De diuerso modo admonēdi eos q̄ mala occulte agūt: et bonā publice atq; eos qui bona que faciūt abscondūt: et tamen quibusdā factis publice mala de se opinari permittūt. Cap. xxxvj.

De exhortatiōe multis adhibēda ut sic si culoz virtutes adiunēt q̄tis p̄ hanc tria virtutib⁹ uicia nō excresecāt. Cap. xxxviij.

De exhortatiōe que vni adhibēda est auctoris q̄ p̄iis passioib⁹ laborāt: Cap. xxxviij.

Quōd aliqui leuioza uicia relinquēda sunt ut grauiora subtrahant. Cap. xxxix.

Quōd in firmis mentibus oīno nō debeant arda predicari. Cap. xl.

De ope p̄dicatoris et uoce. Cap. xli.

Quarte partis vnicū capitulū pastozē recte docentē: admonens ut frequēter ad se redeat: infirmitatē suā quāta ualeat p̄sides ratiōe ad memoriā mētis reuocādo ne de acceptis uirtutibus intumescat.

Explicit annotatio capitulorum.

Beati Gregorij pape in libru
Pastoralis cure ad Johannem
Rauennatis vrbis Episcopum
Prologus feliciter incipit.

Explicit prologus.
Beati Gregorij pape liber Pa
storalis cure quatuor partibus
distinctus: Feliciter incipit.

Pastoralis cure me pondera
fugere delitescendo voluiss
se: benigna frater charissime
atq; humilima intētionē de
prehendis. Que ne quibus
dām leuita esse videant: presentis libri sti
lo exprimo de eorū grauedie omne qđ pē
so. vt & hec: qui vacat: incaute nō expetāt
& qui incaute expetiūt: adeptum se esse p
timeat. Quadrupla vero disputatio
liber iste distinguit vt ad lectoris sui ant
mum ordinatis allegationibus quasi qui
busdā passibus gradiatur. Hā cum rerū
necessitas exposcit: pensanduz valde est.
ad culmen quisq; regimintis qualiter ve
niat: atq; ad hoc rite perueniēs & qualiter
viuat. & bene viuens: qualiter doceat. et
recte docens: infirmitatem suam quoti
die: quanta consideratione cognoscat:
ne aut humilitas accessum fugiat: aut per
uentioni vita contradicat: aut vitam doc
trinā destituat: aut doctrinā presumptio
ertollat. Prins ergo appetitum temper
timor: post autem magisteriū: qđ quere
te suscipitur: vita cōmendat: ac deinde ne
cesse est vt pastoris bonū. qđ viuendo oñ
ditur: etiam loquēdo propagetur. Ad ex
tremū vero superest: vt pfecta queq; ope
ra: cōsideratio propie infirmitatis depri
mat. ne hec ante occulti arbitris oculos
tumoz elationis extinguat. Sed qz sunt
pleriq; mihi imperito similes qui dū me
tiri se nesciunt: que nō didicerunt: docere
p̄cipiscūt. qui p̄odus magisterij tāto leui
us estimāt: q̄to viz magnitudinis illi⁹ ig
norāt: ab ipso libri hui⁹ rep̄bandant exor
dio: vt qz indocti ac precipites doctrine
arcē tenere appetūt: a p̄cipitatiois sue au
sib⁹ in ipsa locutionis nostre ianua repel
lantur.

Prima pars: ostendēs quali
ter ad magisteriū Pastorale di
gnus quisq; venire: atq; hoc in
dignus qualiter debeat perti
mescere.

Imperiti ne venire ad Pastro
rale magisterium audeant.
Capitulum. I.

Nulla ars doceri presumit
nisi pri⁹ intēta meditatio
ne discat. Ab impitis ergo
pastorale magisterium
qua temeritate suscipit.
qñ ars & artū regimē aīa
ruz. Quis sit cogitationū vulnera oculis
tiora esse nesciat vulnerib⁹ viscerū. Et tñ
sepe hi q̄ nequa q̄ spūalia p̄cepta p̄gnoue
rūt: cordis se medicos p̄fiteri nō metuūt.
dūq; pigmētōz viz nesciūt: videri medici
carnis nō erubescūt. Sz qz auctore deo ad
religiois reuerentiā omne iaz p̄ntis seculi
culmē inclināt: sunt nōnulli q̄ intra sanc
tā ecclesiā p̄ specie regimintis gloriā affec
tāt honoris. videri doctores appetūt. trā
scēdere ceteros p̄cipiscūt. atq; attestante
veritate primas salutatiōes in foro. p̄rios
in cenis recubūt. primas in cōuentib⁹ ca
thedras querūt. Qui susceptū cure pasto
ralis officii mīstrare digne tāto magi⁹ ne
queūt: q̄to ad hūilitatē magisteriū ex sola
elatioe puenerūt. Ipsa q̄ppe in magiste
rio lingua pfundit: qñ aliud discit. & aliis
docet. Cōtra qđ dñs p̄ p̄phetā querit: di
cēs. Ipsi regnauerūt. & nō ex me. p̄cipies
extiterūt & nō p̄gnouit. Ex se nāq; & nō ex
arbitrio sumi rectoris regnāt: qui nullis
fulti virtutib⁹: nequa q̄ vocati: sed sua cu

pidine accessi: culmē regiminis rapiūt potius: quā assequunt. Quos tñ intern? iudex: et puehit et nescit: qz quos pmittēdo tollerat. pfecto p iudiciū reprobatiōis ignorat. Et ad se quibusdā et post miracula venientibus dicit. Recedite a me oparis iniquitatis. nescio q̄ estis. Pastorū impetrata voce veritatis increpat: cū p ppbetā dicit. Ipsi pastores ignorauerūt intelligentiā. Quos rursum dñs detestatur: dicens: et tenētes legē: nescierūt me. Et nesciri ergo se ab eis veritas querit: et nescire se principatū nescientis ptestat: qz profecto hi qui ea que sūt dñi nesciūt: a dño nesciunt. Paulo attestāte qui ait. Si q̄s at ignorat: ignorabit. Que nimirū pastorū sepe imperitia meritis cōgruit subiectoz: qui quāvis lumē sciētie sua culpa exigente nō habeāt: districto tñ iudicio agit: vt per eozū ignorantia: hi etiā qui sequunt: offēdāt. Hinc nāq; in euāgelio p semetipsam veritas dicit. Si cecus ceco ducatur prebeat: ambo in foueā cadunt. Hinc psalmista nō optātis animo: sed pphetātis ministerio denūciat: dicens. Obscurent oculi eozū ne videāt. et vultum eozū semp incurua. Oculi quippe sunt q̄ in ipsa honoris sumi facie positi: puidendi itineris officii susceperunt. Quib; hi nimirū qui subsequunt in herēt. docta nominant. Obscuratis ergo oculis docti inflectunt: qz eozū lumē sciētie perdunt: qui pceunt: pfecto ad portāda peccatorū onera curuant qui sequuntur.

De locū regiminis subeant qui viuēdo nō perficiunt que meditando didicerūt. Cap. II.

A sunt nōnulli q̄ solerti cura spūalia pcepta pserutant: sed q̄ intelligēdo penetrāt: viuendo cōcūcāt. repēte docēt que nō ope sed meditatione didicerūt. et q̄ verbis predicāt: morib; impugnat. Unde fit vt cum pastor per abrupta graditur. ad precipitium grex sequatur. Hinc nāq; domi-

nus per prophetā contra contēptibile pastorum scientiā querit: dicens. Cum ipsi limpidissima aquā bibentis: reliquā pedibus nostris turbabitis et oues mee: que cōcūcāta pedibus nostris fuerant: pascebāt et q̄ pedes nostri turbauerant: hec bibebāt. Aquā quippe limpidissima pastoribus turbare est sancte meditatiōis studium male viuēdo corūperē. Aquā scz eozum turbata pedibus oues bibunt: cum subiecti quicq; nō sectantur verba que audiūt: sed sola q̄ cōspiciūt exēpla prauitatis imitantur. Qui cū dicta sūt qz p opa puerunt. quasi corruptis fontib; in potib; lutū sumūt. Hinc quoq; scriptū est in ppbeta de sacerdotib;. Causa ruine populi sacerdotēs mali. Hinc rursum dñs de sacerdotib; p prophetā dicit. Facti sūt domus israel in offendiculū iniquitatis. Nemo quippe ampli? in ecclesia nocet: quā qui puerse agēs: nomē vel ordinē sanctitatis habet. Delinquentē nāq; hunc redarguere null? psumit: et in exemplū culpa vehementer extēditur. qñ p reuerentia ordinis peccator honorat. Indigni autē quicq; tanti reat. pōdera fugerēt. si veritatis sententiā sollicita cordis aure: intentione pensaret que ait. q̄ scādalisauerit vnū de pusillis istis. qui in me credūt: expedit ei vt suspēdat mola asinaria in collo ei. et demergat in profundū maris. Per mola quippe asinaria secularis vite circuit? ac labor exprimit. et per pfundum maris extrema dānatio designatur. Qui ergo ad sanctitatis speciē deduct? vel verbo ceteros destruit vel exēplo: melius pfecto fuerat vt hūc ad mortē sub exteriori habitu terrena acta pstringerēt: quā sacra officia in culpa ceteris imitabilem demonstraret: quia nimirum si solus caderet vtrūq; hūc tollerabilior inferni pena cruciaret.

De pondere regiminis. et q̄ aduersa queq; despiciēda sūt pspēra vero formidāda. C. III.

Hec itaqz breuiter dixim⁹ vt q̄
tū sit p̄odus regiminis mōstres
mus. ne temerare sacra regimi
nari si quis his impar ē: audeat
et per concupiscentiā culminis ducatu sus
cipiat perditionis. Hinc enī pie Jacob⁹
prohibet: dicens. Nolite plures magistri
fieri fratres mei. Hinc ipse dei hominūqz
mediator regnū p̄cipere vitauit in terris
qui supernorū quoz spiritū sententiam
sensumqz transcendēs: ante secula regnat
in celis. Scriptū quippe est Iesus cū cog
nouisset quia vēturi essent: vt caperēt euz
et facerent eū regem: fugit iterū in montē
ipse solus. Quis enī p̄ncipari homini
bus tā sine culpa potuisset: quaz is q̄ hos
nimirū regeret: quos ipse creauerat. Sed
quia iccirco in carne apparuit vt non so
lum nos p̄ passionē redimeret verū etiam
per cōuersionē doceret: exemplum se se
quētibus p̄bēs: rex fieri noluit. ad cru
cis vero patibulū sponte aduenit. oblatā
gloriā culminis fugit. penaz obprobriose
mortis appetit vt membra eius videlicet
discerēt fauoles mū di fugere: terrores mi
nime timere: pueritate aduerfa diligere:
p̄spera formidando declinare: quia et ista
sepe per timores cor coinquinant: et illa p̄
dolorē purgant. In istis se anim⁹ erigit:
in illis autē: etiā si quādo exerit se ster
nit. in istis se se homo obliuiscit i illis ve
ro ad sui memoriā nolēs etiā coactusqz re
uocat. in istis sepe et ante acta bona depe
reunt. in illis autē longi quozqz temporis
admissa tergunt. Hāc plerūqz aduersitatil
magisterio sub disciplina cor p̄mitit. Qd
si ad regiminis culmē: eruperit in elatide:
p̄tinus vsu gloriē p̄mutatur. Sic Saul
qui indignū se prius considerās: fugerat:
mox vt regni gubernacula percepit: intu
muit. Honorari nāqz corā populo cupiēs
dum reprehendi publice noluit. ipsum q̄
eum in regē vixerat occidi. Sic dauid.
auctoris iudicio ipse in cunctis actibus
placens: mox vt p̄ssure pondere caruit
in tumorem vulneris erupit. Factusqz est
in morte Arie crudeliter rigidus: quia in

appetitu semine eneruiter est fluxus. Et
qui malis ante nouerat pie parcere. in bo
norum quoz nece post didicit sine obsta
culo retractionis anbelare. Prius quip
pe ferire deprehensum persecutorē noluit
et post cum dāno desudantis exercitus est
am deuotū militem extinxit. quē profecto
ab electorum numero culpa longius ra
peret. nisi hunc ad veniam flagella reuo
cassent.

Qd plerumqz occupatio re
giminis soliditatem mentis dis
siperet. **Cap. III.**

Sepe suscepta cura regiminis eos
per diuersa diuerberat et impar
quiqz inuenitur ad singula: dū
confusa mēte diuiditur ad mul
ta. Unde quidā sapiens. p̄uide prohibet
dicens. Fili ne in multis sint actus tui: qz
videlicet nequaquā plene in vniuscui⁹
qz operis ratione colligitur: dum mens p̄
diuersa partitur. Cumqz foras per insolē
tem curam trahitur. a timoris intimi sol
ditate vacatur. Fit in exteriorū dispōsit
one sollicita. et sui solummodo ignara scie
multa cogitare se nesciens. Hāc euz plus
q̄ necesse est. se exterioribus implicat q̄si
occupata in itinere obliuiscitur quo tēde
bat. ita vt a studio sue inquisitionis alie
na: ne ipsa quidē que paritur dāna consti
deret. et p̄ quāta delinquat: ignoret. Hec
qz enī peccare se Ezechias credidit cū ve
nientibus ad se alienigenis cellas aroma
tum ostēdit: sed in dānatione secuturē p̄
lis. ex eo irā iudicis perculit: quod se face
re licenter estimauit. Sepe dum multa
suppetunt. dumqz agi possunt que subie
cti: quia ad acta sunt q̄ mirentur: in cogi
tatione se animus eleuat: sed plene in se
fram iudicis puocat. quāuis per iniqua
opera foras non erumpat. Intus quippe
est qui iudicat. intus quod iudicatur.

Cū ergo in corde delinquimus. latet ho
mines qd apud nos agim⁹: s; tū ipō iudi
ce teste peccamus. Hecqz enī rex Babil

lonie tūc reus de elatione extitit cū ad elationis verba peruenit. Quippe qui ore p̄pheterico ⁊ ante eū ad elationē tacuit: sententiā reprobationis audiuit. Culpā nāq; perpetrare supbie tā ante dederat: qui offitio potētē deū: quē se offēdisse repperit: cūctis subsequētibus predicauit. Sed post hec successu sue potestatis elatus est dū magna se fecisse gauderet: cūctis prius in cogitatione se pretulit: ⁊ post adhuc tumidus dixit: Nōne hec est Babylon magna: q̄ ego edificauit in domū regni: ⁊ in roboze fortitudinis mee: ⁊ in gloria decoris mei? Que videlicet vox illius ire vindictā aperte pertulit: q̄ occulta elatio accendit. Hāc districtus iudex prius inuisibiliter vidit: qd̄ post publice fertēdo reprobendit. Tūc ⁊ in irrationale hūc animal vertit: ab humana societate sepauit: agri bestijs mutata mēte conuēxit: vt districto videlicet iustoz iudicio hō quoq; esse perderet: que magnū se vltra hōes estimass; Hec itaq; p̄ferēs nō potestātē reprobēdimus: sed ab appetitu illius cordis infirmitatē munim⁹: ne imp̄fecti quicq; culmē arripere regimīs audeāt: ⁊ qui in planis stātes titubāt: in precipiti pedē ponant.

De illis qui exēplo ceteris p̄desse possunt: sed quietē p̄pria ectando dimittūt. Cap. V.

An sūt nōnulli qui eximia virtutū dona percipiūt: ⁊ p̄ exercitatioe ceteroz magnis muneribus exaltant. Qui studio caritatis mūdi abstinentie roboze validi: doctrine vāpibus referti: patientie lōganimitate humiles: auctoritatis fortitudine erecti: pietatis gratia benigni: iusticie severitate districti sunt. Qui nimirū culmen regiminū si vocati: suscipe rennuūt: ipsa sibi plerūq; dona adimūt: que nō p̄ se tantūmodo: sed etiā pro alijs acceperūt. Cūq; sua ⁊ nō alioz lucra cogitāt: ipsi se que p̄nata habere appetūt: bonis priuāt. Hinc nāq; ad discipulos veritas dicit: Non potest ciuitas abscondi supra montē posita: ne

q; accendūt lucernā: ⁊ ponūt eam sub modio: sed supra candelabrū vt luceat oibus qui in domo sūt. Hinc Petro ait: Symō lobānis amas me? Qui cū se amare p̄tinus respōdisset: audiuit. Si diligis me: pascē oues meas. Si ergo dilectōis est testimoniu cura pastoris: quilibet virtutibus pollens: gregē dei rennuūt pascere: pastorē summū quincif nō amare. Hinc Paulus dicit: Si x̄ps p̄ oibus mortuus est: q̄ oēs mortui sunt: ⁊ p̄ oibus mortuus est: superest: vt qui viuūt: tā nō sibi viuāt: sed et qui pro ip̄is mortuus est: ⁊ resurrexit. Hinc Moyses ait: Vox ē fratris sine filijs dei: functi: sup̄stes frater accipiat: atq; ad nomē fratris filios gignat. Quā si accipere forte rēnuerit: huic i facie mulier expuat: vnūq; ei pedē p̄p̄inqu⁹ discalciet: eiusq; habitaculi domus discalciet voce. Frater quippe defunct⁹ ille est: qui post resurrectionis gloriā apperētis dixit: Ire nūctate fratrib⁹ meis. Qui quasi sine filijs obit: quia adhuc electoz suoz numerū non impleuit. Huius scz vxorē frater sup̄stes fortiri precipit: qz dignū p̄fecto est vt cura scē ecclesie ei qui hāc dñ regere p̄ualet imponat: cui nocenti in facie mulier expuit: qz quilibet ex muneribus: que percepit p̄desse alijs nō curat: bonis q̄ ei? scā ecclesia exprobrās: ei quasi in facie saliuā iacet. Cui ex vno pedē calciamētū tollit: vt discalciet domus eius voce. Scriptū quippe est. Calciet pedes in preparatioe euāgelij pacis. Si ergo vt nostrā: sic curā p̄ximū gerimus: vtrūq; pedē per calciamētū munim⁹. Qui vero suā cogitās vtilitatē p̄ximoz negligit: quasi vni⁹ pedis calciamētū cū vedecore amittit. Sic itaq; nōnulli: q̄ magnis: vt dixim⁹: m̄ierib⁹ ditati: dū solius contēplatiois studijs inardescūt: parere vtilitati in p̄ximoz predicatioe refugiūt: secretū quietis diligūt: secessum speculationis petūt. De quo si districte iudicent: ex tātis p̄oculdubio resunt: quātis veniēs ad publicū p̄desse potuerūt. Quā em̄ mente is qui p̄ximis p̄futurus entesceret: vtilitati ceteroz se

cretū pponit suū: qñ ipse sumi patris vni-
gentus vt multis pdeset: de sinu patris
egressus est ad publicū nostrū.

¶ Vere humilis diuinis nō
reluctet iudicijs: **Cap. VI.**

A sunt nōnulli qui ex sola hu-
militate refugiūt: ne eis quib⁹
se impares estimāt: preferant.
Quoz pfecto humilitas: si ce-
teris virtutib⁹ cingit: tūc ante oculos ve-
ra est cū ad respuendū hoc qđ vtiliter sub-
ire precipit: pertinax nō est. Neq; em̄ ve-
re est humilis: q̄ superni nutus arbitriū:
vt pcesse debeat: intelligit: et tñ pcesse
p̄temnit. Sed diuinis dispositiōibus sub-
ditus: atq; a vicio obstinatiōis alien⁹: cū
sibi regiminis culmen imperat: si iam vo-
nis p̄uentus est: quibus ⁊ alijs p̄fit: ⁊ ex
corde debet fugere: ⁊ inuitus obedire.

¶ officiū predicatiōis ab ali-
quibus laudabiliter petat: ad
quod alij coacti pertrahunt.

Capitulum. VII.

Auā nonnunq̄ predicatiōis
officiū: ⁊ nōnulli laudabiliter
appetit: ⁊ ad hoc nōnulli lau-
dabiliter coacti pertrahunt: qđ
aliquid nescim⁹: si duoz pphetarū facta
pensamus: quoz vnus vt ad predicandū
mitti debuisset: spōte se prebuit: quo tñ al-
ter pergere cū pauore recusauit. Esaias
quippe dño querēti, quē mitteret: vltro se
obtulit dicens: Ecce ego: mitte me: Hiere-
mias autē mittit: ⁊ tñ ne mitti debeat: hu-
milliter reluctat dicens: A a dñe deus:
ecce nescio loqui: q; puer ego sum. En ab
vtrifq; exterius diuersa vox pdijt: sed nō
a diuerso fonte dilectiōis emanauit. Duo
quippe sūt p̄cepta charitatis dei v3 amor
⁊ pximi. Per actiūā igit vitā pdesse p-
rimis cupiēs Esaias officiū predicatiōis
appetit: per cōtemplatiuā vero Hieremi-
as amozi pditoris sedule inherens deside-
rās: ne mitti debeat ad predicandū tra-
dit. Ad ergo laudabiliter alter appetit

it: hoc laudabiliter alter expauit. Iste ne
tacite p̄templatiōis lucra loquēdo perde-
ret. Ille ne dāna studiosi opis tacēdo sen-
tiret. Sed hoc in vtrifq; subtiliter est in-
tendū: q; ⁊ is qui recusauit: plane nō re-
stitit: ⁊ is qui mitti noluit: ante se per als-
tarū calculū purgatū vidit: ne aut nō pur-
gatus adire quisq; sacra misteria aud: at:
aut quē superna gratia eligit: sub humi-
litratis specie superbe cōtradicat. Quia
igit valde difficile est: purgatū se quēlibz
posse cognoscere: predicatiōis officiū tut-
us declinat. Nec tamē declinari: vt dixit
mus: debet pertinaciter: cū ad suscipiē-
dū hoc supna volūtas agnoscit. **¶** Moyses
vtrifq; miro ope expleuit: qui pcesse
tāte multitudini: ⁊ noluit: ⁊ obediuit. Su-
perbus em̄ fortasse esset: si ducati plebis
innumere sine trepidatiōe susciperet. Et
rursūm supbus existeret: si auctoris impe-
rio obedire recusaret. Vtrobz ergo hu-
militz: vtrobz subiectus: sed p̄esse popu-
lis semetipm̄ metiendo noluit: ⁊ tamē de
imperātis viribus presumēdo consensit.
Hinc ergo: hīc q; precipites colligāt: cū
quāta culpa ex appetitu p̄prio ceteris p̄-
ferri nō metuūt: si sancti viri plebium du-
catū suscipere: deo etiā iubente timuerūt.
Moyses suadente dño trepidat: ⁊ infir-
mus quisq; vt honoris on⁹ percipiat: an-
helat: ⁊ qui ad casum valde vgeet ex pro-
p̄ris: humerū libenter opprimēdū pon-
deribus submitit alienis: que egit: ferre
nō valet ⁊ auget quod portet.

¶ De his qui pcesse cupiscūt
et ad vsum sui libidinis instru-
mentū apostolici sermonis arri-
piunt: **Capitulum. VIII.**

¶ Verūq; vero qui pcesse cōcu-
piscūt ad vsum sue libidinis in-
strumentū aplici sermonis arri-
piūt: qui ait: Si quis ep̄atū de-
siderat: bonū opus desiderat. Qui tamē
laudās desiderū: in pauore vertit p̄tin⁹:
qđ laudauit: cū repente subligit. **¶** Spor-
tet autē ep̄m̄ irreprehensibile esse. Quis

Prime partis libri Pastoralis cure

virtutū necessaria subsequēter enumerat: que sit irreprensibilitas ipsa manifestat. Et fauet ergo desiderio: et terret ex precepto. Ac si aperte dicat: Laudo quod queritis: sed prius discite quod queratis: ne dum vosmetipsos metiri negligitis: tanto sedior vestra reprehensibilitas appareat: quanto et a cunctis conspici in honoris arce festinat. Magnus enim regēdi artifex fauoribus impellit: terroribus retrahit: ut auditores suos: et descripto irreprensibilitatis culmine restringat a superbis: et officium laudando quod querit componat ad vitam. Quāuis notandum quod illo in tempore dicit: quod quisquis plebibus sperat: primum ad martyrii tormenta ducebat. Tunc ergo laudabile fuit episcopus querere quoniam per hunc dubium non erit ad superbia grauiora peruenire. Sed ipsum quoque episcopus officium boni operis expressione diffinit: cum dicit: Si quis episcopus desiderat: ipse ergo sibi testis est quod episcopus non appetit: qui non per hunc boni operis ministerium: sed honoris gloria querit. Sacrum quippe officium non solum non diligit: sed omnino nescit: qui ad culmen regiminis anhelans: in occulta meditatione ceterorum subiectōe pacis: laude propria letat: ad honorem cor eleuat: rerum affluentium abundantia exultat. Mundi ergo lucrum querit sub eius honoris specie: quo mundi destrui lucra debuerunt. Cuius mens humilitatis culmen arripere ad elationem cogitat: quod foris appetit: intus immutat.

¶ Mens preesse volentium si cta sibi bonorum operum promissione blandiat. **¶** Cap. IX.

Ed plerumque hi qui subire magistrum pastorale cupiunt: nonnulla que bona opera animo proponunt.

Et quis hoc elationis intentio ne appetat: operaturos tamen se magna pertractat. Fitque ut aliud intus intentio subpremat: aliud tractans animo suspiciens cogitationis ostendat. Hanc sepe de se mens ipsa sibi mentit: et fingit se de bono opere amare quod non amat: de mundi autem gloria non amare quod

amat. Qui principari appetens sit ad hoc pauidus: cum querit: audax: cum peruenit. Tendens enim: ne non pueniat trepidat. Sed repente perueniens: in se sibi hoc debitu: ad quod peruenit: putat. Cuius percepti principatus officio perfrui seculariter ceperit libere obliuiscit quicquid religiose cogitauit. Sed necesse est ut cum cogitatio extra usum dicit: primum mentis oculus ad operam tracta reuocet ac penset quicquid quod sublegetus egerit: et repente cognoscit si platus bona agere: que proposuerat: possit: quod nequaquam valet in culmine humilitate viscere: qui in imis positus non desinit superbiere. Nescit laudem: cum suppetit: fugere: quod ad hanc videt cum deesset anhelare. Nequaquam vincere auaricia potest: quoniam ad multorum sustentationem redditus: cui sufficere propria: nec soli potuerit. Ex ante acta ergo se vita vniuersum inueniat ne in appetitu se culmine imago cogitationis illudat: quod vix plerumque in occupatione regiminis: ipse quoque boni operis usus perdit: qui intransigibilitate tenebat: quod quieto mari recte nauis et imperitus dirigit: turbatis autem tepestatis fluctibus: etiam peritus se naua confundit. Quid namque est potestas culmine: nisi tempestas maris? In qua cogitationum precellis semper nauis cordis quatit: huc illucque incessanter impellit: ut per repetit nos excessus oris et operis quasi per obuia: tiam saxa frangat. Inter hec itaque quod sequenda est: et quod tenendum est: nisi ut virtutibus pollens: coactus ad regimen veniat. Virtutibus vacuus: nec coactus accedat. Ille si omnino renitit: caueat ne acceptam pecuniam in sudarium ligas: de eius occultatione iudicet. Pecunia quippe in sudario ligare est: percepta bona sub ocio lenti corporis abscondere. At contra iste cum regimen appetit: attendat: ne per exemplum prauis operis phariseorum more: ad ingressum regni tendentibus obiaculam fiat: que iuxta magistrum vocem: nec ipsi intrare: nec alios intrare permittit. Cui considerandum quoque est: quod cum cam populi electus presul suscipit: quasi ad egrum medicus accedit. Si ergo in eius opere adhuc passio

nes viuūt: qua p̄sumptiōe percussū mede
ri p̄perat: qui in facie vultus portat.

**Qualis quisq; ad regimē ve
nire debeat: Capitulum. X.**

In le igit̄ modis omnibus debet
ad exemplū viuēdi pertrahi: q̄
in cūctis carnis passionib; mo
riens: iā spiritaliter viuūt: q̄ p̄

spera mūdi postponit: qui nulla aduerſa
pertimescit: qui sola interna desiderat: cu
sus intentiōi bene cōgruens: nec oīno cor
pus per imbecillitatē: nec valde per cōtu
meliā repugnat sp̄s: qui ad aliena cupiē
da nō ducit: sed p̄pria largiter qui per pie
tatis viscera citius ad ignoscendū flectit:
sed nūq; plus quā decz ignoscēs: ab arce
rectitudinis inclināt: q̄ nlla illicita p̄petrat
s; perpetrata ab alijs: vt p̄pria deplorat:
q̄ ex affectu cordis aliene infirmitati p̄pati
tar: sicq; in bonis p̄ximi sicut in suis p̄fe
ctibus letat. Qui ita se imitabilē ceteris
in cūctis: que agit: insinuat: vt inter eos
nō habeat: qd saltē de trāfactis erubescat

Qui sic studet viuere: vt p̄ximoz qz cor
da arentia doctrine valeat fluētis irrigare
qui oratiōis vīu z exprīmēto iam didicit:
qd obtinere a dño que poposcerit: possit.
Qui per effectus vocē iā quasi specialiter
dicē. Adhuc loquēte te dicās: ecce ad ſuz.

Si em̄ fortasse qd veniat: vt p̄ se ad inter
cedendū: nos apud potentē quēmp̄iā vīz
qui sibi iratus: nobis vero est incognitus
ducatur: p̄tinus respōdemus. Ad interce
dendū venire nō possumus: qz familiarit
tatis eius noticiā non habemus. Si ergo
homo apud hominē de quo nime presu
mit fieri intercessor erubescit: qua mente
apud dñi intercessiōis locū p̄ populo arri
pit: qui familiarē se eius gr̄e esse per vite
meritū nescit: aut ab eo quō alijs veniam
postulat: qui vtrū sibi sit placat? ignorat.

Qua in re est adhuc aliud solliciti? formi
dandū: ne qui placare posse irā credit hāc
īpe ex p̄prio reatu mereat. Cuncti em̄ li
quido notūnus: qz cū is: qui displicet: ad
intercedendū mittit: irati animi? ad vete
riora p̄uscat: qui ergo adhuc desiderijs

terrentis astringit: caueat ne districti in se
irā iudicis grauius accēdens: dū loco de
lectat glorie: fiat subditis auctoz ruine.
Solenter ergo se quisq; metiat: ne locū re
giminis assumere audeat: si qd in se viriū
damnabiliter regnat: ne is que erimē de
p̄uat propriū: intercessor fieri appetat. p̄
culpīs aliorum.

**Qualē se regens debeat ex
hibere: z sine vicio corpis esse.**

Capitulum. XI.

In hoc etem̄ sup̄na voce ad Moy
sen dicit: Loquere ad Aaron
Homo de semine tuo per fami
lias: q̄ habuerit maculā nō of

feret panes: deo suo: nec accedet ad misse
riū eius. Ubi z repente subiungit. Si ce
cus fuerit: si claudus: si vel paruo vel grā
di: z torto naso: si fracto pede: si manu: si
gibbus: si lippus: si albuginem habēs in
oculo: si iugē scabiē: si impetiginē: in cor
pore vel ponderosus. Cecus quippe est q̄
sup̄ne lumen cōtemplatiōis ignorat: qui
p̄ntis vite tenebris p̄sensus: dū venturaz
lucē nequaquā diligēdo cōspicit: quo egres
sum opis porrigat nescit. Hinc etem̄ pro
phetate Anna dicit. Pedes sanctorū suo
rū seruabit: z impij in tenebris cōtinescēt.

Claudus vero est: qui quidē quo perge
re debeat aspicit: sed per infirmitatē men
tis vite viaz perfecte nō valet tenere quā
videt: qz ad virtutis statū: dū fluxa p̄sueta
do nō erigit: q̄ desiderij innitit: illuc gres
sus opis efficaciter nō sequit̄. Hinc etem̄
Paulus dicit. Rem issas manū z dissolu
ta genua erigite: z gressū rectos facite pe
dibus vris: vt nō claudicās erret: magis
aut̄ sanet. Paruo aut̄ naso est: q̄ ad tenē
dā mensurā discretiōis idone? nō est: na
so quippe odores fetozesq; discernimus.
Recte ergo per nasū discretio exprīm̄it: p̄
quā virtutes eligim̄: vellecta reprobam̄
vñ z in laude sp̄ose dicit: Nasus tu? sicut
turre q̄ est in libano: qz nimis sc̄a ecclia
q̄ ex causis singulis tētamēta. p̄deat: p̄ di
cretionē aspicit: z v̄tura vicioz bella ex
alto deprehendit. Sed sunt nōnulli qui

Prime partis libri Pastoralis cure

dum se estimari hebetes nolūt: sepe se in quibusdā inquisitionib⁹ pl⁹ q̄ necesse ē exercentes. ex nimia subtilitate fallunt. Unde hic quoq; subdit. vel grandi vel toro naso. Nasus etenī grādis z tor⁹ est. discretiōis subtilitas imoderata. que dum pl⁹ q̄ decz excreuerit actiōis sue rectitudinē ipsa cōfundit. Fracto autem pede vel manu est. qui viā dei p̄gere oīno non valet. atq; a bonis actib⁹ fundit⁹ exorsus valet quaten⁹ hoc nō vt claudus saltē cum infirmitate teneat. sed ab his omnimodo alien⁹ existat. Sibi bus vero est quē terre ne sollicitudinis pōdus deprimit. ne vñq; ad supna respiciat: sed solis his: que infimis calcant: intēdat qz z si quando aliqd ex bono patrie celestis audierit. ad hoc nimirū puerse cōsuetudinīs pōdere grauitus: cordis faciē nō attollit qz cogitationis statū erigere nō valet. quem terrene vsus sollicitudinīs curū tenet. Ex horū quippe specie psalmista dicit. Incuruar⁹ sum: z hūliat⁹ sum vsq; quaq;. Quorū culpā quoq; p̄ semetip̄am veritas reproba⁹ ait. Semē autē qd̄ in sp̄itis cecidit. Nisi sūt q̄ audierūt verbū z a sollicitudinibus z diuitijs z voluptatib⁹ vite euntes suffocant. z nō referūt fructū. Lipp⁹ vero est. cui⁹ quidē ingeniū ad cognitionez veritatis emicat. sed tñ hoc carnalia opa obscurāt. In lippis ḡppe oculis pupille sane sunt. s; hūore defluente infirmātes. palpebre grossescūt. quarū qz infusōe crebro oculis atterit. etiā acies pupille vitiantur. Et sunt nōnulli quoz sensū carnalis vite opatio fauat q̄ videre recta subtilitē p̄ ingeniū poterāt: s; vsu prauozū actūz calligāt. Lipp⁹ itaq; ē. cui⁹ sensuz natura exacuit. s; p̄uersatiōis prauitas p̄fidit. Cui bñ p̄ angelū dī Collirio inūge oculos tuos vt videas. Collirio ḡppe oculos inungim⁹ vt videam⁹. cū ad p̄gnoscedā veri luminis claritatē itellect⁹ nostri acie medicamine bone opationis adiuuam⁹. Albuginē vero h; i oculo q̄ veritatis lucē videre nō sinit qz arrogātia sapiētie sēsum iusticie cecat. Pupilla nāq; oculi nō

gra videt. albuginē tollerās nihil videt. qz vicz sensus hūane cogitationis. si stultum. si se peccatorēq; intelligit. p̄templationē intime claritatis apprehēdit. Et at candorē sibi iusticie seu sapiētie tribuit a luce se supne p̄tēplationis excludit. z claritatē vel luminis nequaq; penetrat. q̄ se apud se p̄ arrogantiā exaltat. sicut de q̄ busdā dicit. Dicētes enī se esse sapientes stulti facti sunt. Fugē vero habet scabies cui carnis petulātia sine cessatione dominat. In scabie etenī seruoꝝ vlsēru ad cutem irabatur p̄ quā recte luxuria designatur. qz si cordis tētatio vsq; ad opationez p̄silijs: nimirū seruoꝝ intim⁹ vsq; ad cutis scabiē prozūpit. Et foras tā corpus sauit⁹ at: qz dū in cogitatiōe voluptas nō reprimitur. etiā in actiōe dñatur. quasi enī cutis puriginē Paul⁹ curabat abstergere: cū dicebat. Tētatio vos nō apprehendat nisi humana. Ac si aperte diceret. Humana quidē est in corde tētationē perpeti demoniacū vero est. tētationis certamine z in operatione superari. Impetiginem quoq; habet in corpore. si quis auaricia vastatur in mente. Quē si in paruis non cōpescitur. nimirū sine mensura dilatat. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat: z absq; occupati tedio excresecens: mēbrozū decorē sedat: quia z auaricia casti animū dum quasi delectat exulcerat. vnde adipiscēda queq; cogitationi obicit z ad inimicitias accendit: z dolorē in vulnere non facit quia estuanti animo ex culpa habundantiaz promittit. Sed decor mēbrozū perditur: quia aliarum quoq; virtutū per hanc pulchritudo deprauat. z quasi totum corpus exasperat: quia per vniuersa vitia animam subplātat. Pau- lo attestante qui ait: radix omnium malorum est cupiditas. Ponderosus vero est: qui turpitudinem nō exercet operes: tamen ab hac cogitatione continua. sine moderatione grauat in mente. Qui nequaq; quidem vsq; ad opus nephariūz rapitur: sed eius animus voluptate luxurie sine vilo repugnatiōis stimulo dele-

etatur. Uicium quippe est ponderis: cum humor viscerum ad virilia labit: que profecto cum molestia de decore intumescunt. Ponderosus ergo est: qui totis cogitationibus ad lasciuiam defluens pondus turpitudinis gestat in corde. Et quamuis praua non exerceat opere ab his tamen non euellitur mente: nec ad usum boni operis in aperto valet assurgere: quia grauat hunc in abditis pondus turpe. Quisquis ergo quolibet horum vicio subijcit: panes domino offerre prohibet: ne profecto diluere aliena delicta non valeat is quem adhuc propria deustant.

Explicit prima pars.

Incipit secunda pars: docens qualiter viuere debeat in officio pastoralis: is qui ad illud digne peruenit.

De qualitatibus digni pastoris collectim enumeratis:

Capitulum primum.

¶ **Q**uia igitur paucis ad pastorale magisterium dignus: qualiter veniat: atque hoc indignus qualiter pertimescat ostendimus: nunc is qui ad illud digne peruenit in eo qualiter viuere debeat demonstramus. Tantum debet actionem populi actio transcendere presulis: quantum distare solet a grege vita pastoris. Sports namque ut in mentem se sollicite studeat quantum tenende rectitudinis necessitudine constringit: sub cuius estimatione populus grex vocatur. Sic ergo necesse est cogitatione mundus: actio precipuus: discretus in silentio: vtilis in verbo: singulis compassione proximus: precibus cunctis contemplatione suspensus: bene agentibus per humilitatem socius: contra delinquentium vicia per zelum iusticie erectus: internorum curam in exteriorum occupatione non minuens: exteriorum prouidentiam in internorum sollicitudine non relinquens. Sed hec que breuiter enumeran-

do perstrinximus: paulo latius replicando disseramus.

¶ **R**ector pastoralis semper debeat esse cogitatione mundus:

Capitulum II.

¶ **R**ector semper cogitatione sit mundus: quatenus nulla hunc immundicia polluat: qui hoc suscipit officij: ut in alienis quoque cordibus pollutiois maculas tergat: quia necesse est ut esse munda studeat manus: que diluere sordes curat alienas: ne tacta quoque veterius inquinet: si sordida insequens lutum tenet. Hinc namque per prophetam dicitur: Mundamini qui fertis vasa domini. Domini etenim vasa ferunt: qui proximo animas ad interna sacraria perducendas in sue conversationis fide suscipiunt. Apud semetipsum ergo quantum debeant mundari conspiciant: qui ad eternitatis tempus vasa viuenda in sinu proprie sponsionis portant. Hinc namque diuina voce precipitur: ut in aaron pectore rationale iudicij viciis ligantibus imprimat: quatenus sacerdotale cor nequam cogitatione fluxe possideant: sed ratio sola constringat. Hec in discretum quid vel inutile cogitet: qui ad exemplum alijs constitutus ex grauitate vite semper debet ostendere: quantum in pectore ratione portet. In quo etiam rationali vigilanter adiungit: ut duodecim patriarcharum nomina describant. Ascriptos etenim patres semper in pectore ferre est: antiquorum vitam sine intermissione cogitare. Itaque tunc sacerdos irreprehensibiliter gradit: cum exempla patrum precedentium indefinenter intuet: cum sanctorum vestigia sine coessione considerat: et cogitatione illicitas deprimit ne extra ordinis limitem operis pedem tendat. Quod bene etiam rationale iudicij vocatur: quia debet rector subtili semper examine bona malaque discernere: et que vel quibus: quando vel qualiter congruant: studiose cogitare: nihilque proprium querere: sed sua comoda propinquorum bona deputare. Unde illic scriptum est. Pones autem in

Secunde partis libri Pastoralis cure

rationale iudicij doctrinam & veritatē: que erit in pectore aaron quādo ingreditur coram domino: & gestabit iudiciū filioꝝ israel in pectore suo: in conspectu dñi semper. Sacerdotē quippe iudiciū filioꝝ israel in pectore corā domini cōspectu gestare est subiectoꝝ causam p sola interni iudicis intentionē discutere: vt nihil se ei humanitatis admisceat: in hoc qđ diuina propositus vice dispensat: nec cor rectoris studia priuatis dolor exasperet. Quis contra aliena vicia emulatoꝝ ostendit: que sua sunt exequat: ne tranquillitatē iudicij aut latens inuidia maculet: aut pceptus ira perturbet: sed dum cōsiderat terror eius: qui super omnia presidet: videlicet iudicis intimi: nō sine magno regant timore subiecti. Qui nimirū timor dñi mentē rectoris humiliat purgat: ne hāc aut presumptio spiritus leuet: aut carnis delectatio inquinat: aut per terrenarū rerū cupidinē importunitas pollute cogitatiois obscuret. Qui tamen nō pulsare rectoris animū nequeunt: sed festinare necesse est: vt repugnantia vincant: ne viciū quod per suggestio nē temptat: mollitie delectatiois subigat: cuius hęc ab animo tarde repellit mucrone consensus occidat.

Qui rector semp debeat esse operatione p̄cipuus. Cap. III.

Si rector operatione p̄cipuus vite vias subditis viuendo denunciet: vt grex: qui pastoris vocem moresq; sequit: per exempla melius q̄ per verba gradiat. Qui em loci sui necessitate erigit summa dicit. Hoc eadem necessitate compellit summa monstrare. Illa nāq; vox libentius auditorū cor penetrat: quā dicentis vita cōmendat: quia qđ loquēdo imperat: ostendendo adiuuat: vt fiat. Hinc etiam per prophetā dñi. Sup montē excelsum ascēde: tu qui euāgelizas syon: vt videlicet qui celesti predicatioe vitā iam terrenorū operū deserens: in rerū culmine stare videat: tantoq; facilius subditos ad melio-

ra pertrahat: quāto per vite meritū de supernis clamat. Hinc diuina lege armū sacerdos in sacrificiū & dextrū accipit & separatur: vt nō solū sit eius operatio vtilis: sed etiā singularis: nec inter malos tantūmodo: que recta sunt: faciat: sed bene quoq; operātes subditos: sicut honore ordis superat: ita etiā morum virtute transcendat. Qui in esu quoq; pectusculū cū armo trībuit: vt qđ de sacrificio precipi sumere: hoc de semetipso auctori discat immolare vt non solū pectore que recta sunt cogitet: sed spectatores suos ad sublimia armo operis inuitet. Nulla p̄sentis vite appetat: nulla pertimescat: blādimēta mūdi respectu intimi terroꝝ despiciat: terroꝝ autē cōsiderato interne dulcedinis blādimēto p̄temnat. Unde superne quoq; vocis ip̄erto: in vtroq; humero sacerdos reuelamine sup humeralis astringit: vt contra aduersa ac p̄pera virtutū semp ornamento muniat: quaten⁹ iuxta Pauli vocem per arma iusticie a dextris sinistrisq; gradies: cū ad sola que āteriora sūt nitit: in nullo delectatiois infime latere flectat. Non hūc p̄pera eleuet: nec aduersa perturbet. Non blāda vsq; ad voluptatē demulceant: nō aspera ad desperationē premāt: vt dū nullis passionibus intentionē mentis humiliat quāta in vtroq; humero sup humeralis pulchritudie tergat ostēdat. Qđ recte etiā super humerale ex auro: hiacintho: purpura: distincto: cocco: & torzabilis fieri precipi: vt quāta sacerdos clarescere virtutū diuersitate debeat demonstrat. In sacerdotis quippe habitu ante oīa aurū fulget: vt in eo intellectus sapientie p̄cipaliter emicet. Qui hiacinth⁹ qui aere colorē resplendet: adiungit: vt per omne q̄ intelligendo penetrat: nō ad fauores infimos: sed ad amorem celestium surgat: ne dū suis incautus laudib⁹ capis ip̄o etiā veritatis intellectu vacuet. Auꝛo quoq; atq; hiacintho purpura permisceat vt videlicet sacerdotale cor cū summa que predicat: sperat. In semetipso etiā suggestiones vicioꝝ reprimat: eisq; velut ex re-

Beati Gregorij pape Cap. III et IIII

gia potestate contradicat: quatenus nobilitate semp intime regeneratiōis aspiciat: et celestis regni sibi habitaculū morib⁹ defendat: de hac quippe nobilitate spiritus per Petru^m dicit: Eos autē genus electū: regale sacerdotiū De hac quippe potestate qua vicia subijciunt: Johānis voce roboramur: qui ait: Quotq̄ autē receperūt eū: dedit eis potestātē filios dei fieri. Hāc dignitatē fortitudinis: psalmista p̄siderat dicens: Tibi autē nimis honorificati sunt amici tui deus: nimis cōfortatus est principatus eorū: qz nimirū sanctorū mens p̄cipaliter in summis erigit: etiā cū expertus perpeti abiecta cernunt. Duro autē hinc clinto ac purpure distinctus coccus adiungit: vt ante intimi iudicis oculos oīa virtutū bona ex charitate decorent: et cūcta que coraz hoībus rutilāt: hec in cōspectu oculi arbuti: flāma intimi amoris accēdat. Qui scz charitas que dñi simul ac p̄ximū diligit: quasi ex duplici tinctura fulgescit. Qui igit sic ad auctoris speciem anhelat: vt primorū curā negligat: vel sic primorū curā exequit: vt a diuino amore torpescat: qz vnū horū quodlibet negligit insup humeralis ornamēto habere coctū distinctū nescit. Sed cū mēs ad precepta charitatis tendit: restat p̄culdubio vt per abstinentiā caro maceret: vnde et distincta cocco tortabissus adiungit. De terra etem hīsus intenti specie orit. Et qd per hīsum nisi candēs decore mūdicie corporalis castitas designat. Qui videlicet certa pulchrytadini suphumeralis innectit: qz tūc castimonia ad perfectū mūdicie cando rē ducit: cū per abstinentiā caro fatigat. Tuncq̄ inter virtutes ceteras etiā afflicte carnis meritū p̄ficit: quasi in diuersa sup humeralis specie hīsus torta cādescit.

Rector debet esse discretus in silentio: et utilis in verbo:

Capitulum. IIII.

Rector discretus in silentio: utilis in verbo: ne aut tacenda perat: aut p̄ferenda reticeat

Nam sicut incauta locutio in errore pertrahit: ita in discretū silentiū hos qui errari poterāt: in errore derelinquit. Sepe nāq̄ rectores improuidi humanā amicitie gratiā formidātes loqui libere recta p̄timestūt: et iuxta veritatis vocē nequāq̄ tā gregis custodie pastoz studio: sed mercennarioz vice deseruūt: qz veniente lupō fugiūt: dum se sub silentio abscondūt. Hinc nāq̄ eos per p̄phetā dñs increpat: dicens: Canes muti nō valentes latrare. Hinc rurū querit dicens: Nō ascendistis ex aduerso: neqz opposuistis vos murū p̄ domo israel: vt staretis in p̄lio in die dñi. Ex aduerso quippe ascendere est: p̄ defensione gregis voce libera hui⁹ mūdi potestibus p̄trare. Et in die dñi in p̄lio stare est prauis decretātibz ex iusticie amore resistere. Pastoz est recta timuisse dicere qd est aliud q̄ tacēdo terga p̄buisse. Qui nimirū si p̄ grege se obijcit: mūz p̄ domo israel hostib⁹ opponit. Hinc rurū delinquenti populo dicit: Propete tui viderūt tibi falsas stultitias aperiebāt iniquitatē tuā: vt te ad penitentiā prouocaret. Propete quippe in sacro eloq̄o nō nunq̄ doctores vocant. Qui dū fugitiua p̄sentia esse indicāt: que sunt ventura manifestāt. Quos diuinus sermo falsa videre redarguit: qz dñi corripere culpas metuunt: incassum delinquentibus p̄missa securitate blandiunt. Qui iniquitatē peccantiū nequāq̄ aperit: q̄ ab increpationis voce cōticescūt. Clausus quippe apertōis est sermo correptōis: qz increpādo culpā detegit: q̄ sepe nescit ipse etiā qui perpetravit. Hinc Paulus ait: Ut potens sit et exhortari in doctrina sana: et eos qui p̄trādunt redarguere. Hic per Malachiā dicit: Labia sacerdotis custodiūt scientiā: et legem requirēt ex ore eius: qz angelus dñi exercitū est. Hinc per Esaiā dñs admonet dicens: Clama ne cesses: sicut tuba exalta vocē tuam. Preconis quippe officii suscipit: quisquis ad sacerdotiū accedit: vt ante aduentū iudicis qui terribiliter querit: et ipse scilicet clamādo gradat. Sa

cerdos ergo si predicationis est nescius: quod clamoris vocem daturus est prece mutus. Hinc est enim quod super pastores primos in linguarum specie spiritus sanctus incedit: quia nimirum quos replerunt se protinus loquentes facit. Hinc moysi precipitur ut tabernaculum sacerdos ingrediens tintinnabulis ambiatur. ut videlicet voces predicationis habeat ne superni aspectus indicium ex silentio ostendat. Scriptus quippe est. Audiat sonitus quando egreditur et egreditur sanctuarii in conspectu domini et non moriatur. Sacerdos namque ingrediens vel egrediens moritur: sed de eo sonitus non auditur: quia trahit contra se occulti iudicis exigit. si sine predicationis sonitu incedit. Aperte autem tintinnabula vestimentis illius describunt inserta. Vestimenta etenim sacerdotis quid aliud quam res testante qui ait. Sacerdotes tui induantur iusticia. Vestimentis itaque illius tintinnabula inherent ut vite viam cuius lingue sonitu ipsa quoque opera sacerdotis clamet. Sed cum rector se ad loquendum preparat sub quanto cautele studio loquatur attendat. ne si inordinate ad loquendum rapitur erroris vulnere audientium corda feriant. Et cum fortasse sapiens videt desiderat unitatis copagem insipienter abscondat. Hinc namque veritas dicit. Habete sal in vobis et pacem habete inter vos. Per sal quippe. verbi sapientia designatur. Qui igitur loqui sapienter nititur. magnopere metuat. ne eius eloquio audientium unitas confundatur. Hinc Paulus ait. Non plus sapere quam oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem. Hinc sacerdotis veste iuxta divinum vocem tintinnabulis malapunica coniungunt. Quid enim per malapunica nisi fidei unitas designat. Nam sicut in malo punico una exterius cortice. multa interiusecisse vniunt. sic innumeros sancte ecclesie populos unitas fidei contigit quos in suis diversitas meritorum tenet. Ne igitur rector incautus ad loquendum proruat. hoc quod iam premisum. per semetipsam discipulis

veritas clamat. Habete sal in vobis et pacem habete inter vos. ac si figurate per habitum sacerdotis dicat Malapunica tintinnabulis iungite: ut per omne quod dicitis provida mente unitate fidei cauta observatione teneatis. Providendum quoque est sollicita intentione rectoribus. ut ab eis non solum prava nullo modo: sed ne recta qui de minime et inordinate perferant: quia sepe discipulorum virtus perdit. cum apud corda audientium loquacitas incauta importunitate leuigatur: et auctorem suum hec eadem loquacitas inquinat. que seruire auditoribus ad usum profectus ignorat. unde bene per moysen dicitur. Vir qui fluxum seminis parit immundus erit. In mente quippe audientium semen secutare cogitationis est. audite qualitas locutionis quod ubi per aurem sermo recipitur cogitatio in mente generat. Unde et ab huius mundi sapientibus predicator egregius semi verbi est vocat. Qui ergo fluxum seminis sustinet immundus asserit quia multiloquio subdit. ex eo se inquinat quod si ordinate perorat prole recte cogitationis edere in audientium corde potuisset. Dumque incautus per loquacitatem diffusit. non ad usum generis. sed ad immunditiam semel fundit. Unde Paulus quoque cum discipulum de instantia predicationis admoneret adiunxit: dicentes. Testifico coram deo et christo Iesu. qui iudicaturus est vivos et mortuos et adventum ipsius et regnum eius predicat verbum ista oportune importune. dicitur importune premisit oportune. quia scilicet apud auditoris mentem. ipsa sua vilitate se destruit. si habere importunitas oportunitatem nescit.

Rector debeat esse singularis compassione proximus et precunctis contemplatione suspensus.

Cap. V.

Et rector singularis in compassione primus. sit precunctis contemplatione suspensus. et ut per pietatis viscera in se infirmitatem ceterorum transferat. et per speculationis al

studinē. semetipm̄ quoq; inuisibilia ap-
petendo transcēdat ne aut alta petēs. pri-
mōzū infirma despiciat. aut infirmitatib;
proximōzū congruēs. appetere alta vere-
linquat. Hinc est nāq; q̄ dicitur in para-
disum ducit. celiq; secreta tertij rinatur.
z tamē ille inuisibiliū contemplatione su-
spensam ad cubile carnaliū mētis acie res
uocat: atq; in occultis suis qualiter debe-
ant cōuersari dispēsat. dicens. Propter
fornicationes autē vnusquisq; suā vxorez
habeat: z vnaqueq; suū virū habeat. z vx-
ori vir debitū reddat. similiter z vxor vi-
ro. Et paulo post. Molte fraudari inuicē
nisi forte ad tēpus vt vacetis orationi: et
iterū reuertimini in idipsum. Ecce saz ces-
lestibus secretis inserit. z tamē p̄ condes-
cēssionis viscera carnaliū cubile p̄scrutat
Et quē subleuatus ad inuisibilia erigit:
hūc miseratus ad secreta infirmantiū ocu-
lū cordis flectit. Celū contēplatione tran-
scēdit nec tamē statū carnaliū sollicitudinē
deserit qz cōpage charitatis sūmis si-
mul z infimū iunctus z in semetipso vir-
tute spūs ad alta valenter rapitur z pieta-
te in alijs equanimit̄ infirmat. Hinc ete-
im dicit. Quis infirmat: z ego nō infir-
mor? Quis scādālizatur. z ego nō vroz?
Hinc rursus ait. Factus sum iudeis tāq;
iude? Qd̄ videlicet exhibebat nō amittē-
tendo fidē sed ostendendo pietatē: vt in se
personā infidelīū transfigurās. ex semet-
ipso disceret: qualiter alijs misereri debu-
isset quatenus hoc illis impēderet: qd̄ si-
bi ipsi si ita esset impēdi recte voluisset.
Hinc iterū dicit. Siue mente excedimus
deo: siue sobrii sumus nobis: qz z semetip-
sum nouerat contēplando transcēdere. z
eundē se auditorib; p̄descendo tempore.
Hinc Jacob dño desup̄ intrente z vno
dorsum lapide ascendētes ac descēdentes
angelos vidit: quia. s. predicatorēs recti
nō solū sursum sanctuz caput ecclesie vicz
dñm̄ p̄plando appetūt sed deorsuz quo-
q; ad mēbra illius miserādo descendunt.
Hinc moyses crebro tabernaculū itrat et
exit. z qui int̄ incontēplationē rapit. so-

ris infirmantiū negotijs vrget. Int̄ dei
archana cōsiderat. foris onera carnalium
portat. Qui de rebus quoq; dubijs sem-
per ad tabernaculū recurrit: corā testamē-
ti archa dñm̄ cōsultat. exem plū p̄culdubio
rectorib; p̄bēs vt cū foris ambigunt qd̄
disponant ad mentē semp̄ quasi ad taber-
naculū redeāt: z velut corā testamenta ar-
cha dñm̄ cōsulat: si de his in quib; dubi-
tant: apud semetipfos intus sacri eloquij
paginas requirāt. Hinc ipsa veritas per
susceptionē nostre humanitatis ostēsa no-
bis in monte orationi inheret miracula ī
vrbibus exercet. imitationis videlicet viā
bonis rectorib; sternēs: vt si tam sūma cō-
templando appetūt: necessitatib; tamē in-
firmantiū p̄parēdo misceant: qz tūc ad al-
ta charitatis mirabiliter surgit: cū ad ima
proximōzū se misericorditer attrahit. Et
cū benigne descēdit ad infima: valēter res-
currit ad sūma. Tales autem sese qui p̄e-
sunt exhibeāt: quibus subiecti occulta q;
q; sua p̄dere nō erubescāt: vt cum temp-
tationum fluctus paruuli tolerant ad pas-
toris mentē quasi ad matris sinum recur-
rant. Et hoc quod se inquinari pullantis
culpe sordibus p̄uidēt: exhortatiōis ei;
solatio ac lachrimis orationis lauent. vn-
de z ante fores tēpli ad abluendas ingre-
dientū manus: mare enēis: id est laterem
duodecim boues portāt. Qui quidem fa-
cie exterius eminet: sed ex posterioribus
latent. Quid nāq; duodecim bobus nisi
vniuersus pastorū ordo signatur. de quib;
bus paulo differente lex dicit: nō obtura-
bis os boui trituranti. Quozū quidē nos
apta opa cernim; s; apud districtū iudicē
que illos posteri maneāt in occulta retrū-
butione nescim;. Qui tñ cū p̄descēssionis
fide patiam diluēdis primozū cōfessionis
bus p̄pant. velut ante fores tēpli laterē
portāt: vt quisquis intrare eternitatis ia-
nuā nititur. tēp̄tationes suas mētī pasto-
ris indicet: z quasi in bouz latere cogitati-
onis vel operis manus lauet. Et fit plerū-
q; vt dum rectoris animus aliena temp-
tamēta condescēdo cognoscit. auditis et;

Secunde partis libri Pastoralis cure

am tētatōibus ipse pulsetur: qz ꝛ hec ea dem per quā populū multitudine diluitur. a qua ꝓculdubio lateris inquinat. Nam dū fordes diluentū suscipit: quasi sue mūdicie serenitate perdit. Sed hec nequaꝓ pastorū timēda sunt: qz deo subtiliter cuncta pensare tāto faciliꝓ a sua eripitur. ꝓꝛto misericordiꝓ ex aliena tētatōe fatigat.

¶ Rector debeat esse bene agē. tibus per humilitateꝝ socius et contra delinquētū vitia per zelū iusticie erectus.

Capitulum. VI.

¶ Rector bene agentibus ꝓ humilitateꝝ sociꝓ cōtra delinquētū vitia ꝓ zelū iusticie erectus vt ꝛ bonis in nullo se preferat: ꝛ cū ꝓsonā culpa exigit: ꝓtatem ꝓtinus sui ꝓioratus agnoscat: quatenꝓ ꝛ honore sub ꝓresso equalē se subditis bene viuētibus putet. ꝛ erga ꝓerfos iura rectitudinis. nō exercere formidet. Nā sicut in libris moralibꝓ dixisse me memini. Liqueꝛ qd oēs homines natura equales genuit: sed variante meritoꝝ ordine. alios alijs culpa ꝓostponit. Ipsa autem diuersitas q̄ accessit ex vitio diuino iudicio dispensat: vt quia omnis homo eque stare nō valet alter regatur ab altero. Ande cuncti que ꝓesunt nō in potestate debent ordinis: sꝛ equalitateꝝ pensare cōditionis. Nec ꝓreese hominibꝓ gaudeāt sed ꝓrodesse. Antiqui etenim patres nostri. nō reges hominum: sed pastores pecoꝝ fuisse memorantur. Et cū dominꝓ Moē filijsꝓ eius diceret. crescite ꝛ multiplicamini. ꝛ replete terram: ꝓtinus adiunxit. Et terror vester et tremor sit supꝓ cuncta animātia terre. Quoruꝓ videlicet terror ac tremor. quia esse super animātia terre ꝓrecipitur. ꝓfecto supꝓ homines esse ꝓhibet. homo quippe animalibus brutis non autē hominibꝓ ceteris natura ꝓrelatus est. ꝛ iccirco et dicit: vt ab animalibꝓ ꝛ nō ab hominibꝓ timea

tur quia cōtra naturā superbire est: ab eꝓ li velle timeri. Et tamen necesse vt rectores a subditis timeant quādo ab eis deū minime timeri deꝓrehēdunt: vt humana saltē formidine peccare metuāt: qui diuina iudicia nō formidāt. Nequaꝓ nāꝓ ꝓꝛpositi. ex hoc queꝛsito timore. subūst: in q̄ nō suā gloriā: sed subditoꝝ iusticiam que rūt. In eo enī qd metu sibi a ꝓuerse viuētibus exigit. quasi nō hominibꝓ: sꝛ animālibꝓ us dominant: qz vix ex qua ꝓte bestiales sunt subditi. ex ea debēt etiā formidari iaceri substrati. Sed ꝓlerūꝓ rector eo ipso quo ceteris ꝓreeminet. elatione cogitationis intumescit ꝛ dū ad vsum cuncta subiacēt. dū ad voꝝū velociter iussa ꝓplentur dū oēs subditi. si qua bene gesta sunt laudibꝓ efferūt. male autē gestis nulla auctoritate cōtradict: dū ꝓlerūꝓ laudāt et qd reꝓrobare debuerant seductꝓ ab his q̄ infra ꝓuppēt: supꝓ se animꝓ tollit ꝛ dum foras inuenio fauore circūdatur intꝓ veritate vacuat: atqꝓ oblitus sui. inuoces se spargit alienas. talēꝓ se credit qualem se foris audit. nō qualē intus discernere debuit. Subiectos despicit eosꝓ equales sibi nature ordine nō agnoscit. ꝛ quos forte potestatis exceꝛserit. transēdisse se etiā vite meritis credit. Cunctis se existimat ampliꝓ sapere quibꝓ se videt amplius ꝓosse. In quodā se quippe cōstituit culmine apud semetipsum: ꝛ qui equa ceteris nature cōditione cōstringit. exequo respiciere ceteros dedignat. Sic qꝓ vsqꝓ ad eius similitudinē ducit. de quo scriptū est omne sublime vidit. Et ipse est rex supꝓ vniuersos filios superbie. Quis singulare culmē appetetis ꝛ sociale vitā angeloꝝ despicitens: ait. ꝓponā sedē meā ad aquilonē et ero similis altissimo. Mirō ergo iudicio intus foneam deiectōnis inuenit dū forꝓ se in culmine potestatis extollit ꝓostate quippe angelo similis efficitur. dū homo hominibꝓ esse similis dedignat. Sic saul ꝓost humilitatis meritū: in timoreꝝ supbie culmine potestatis excreuit. ꝓer humilitateꝝ quippe ꝓrelatus est per super

biam reprobatus domino attestate q̄ ait. Nonne cuz esses paruulus in oculis tuis caput te constitui in tribubus israel. Paruulus se in suis prius oculis viderat: s̄ ful tus temporalis potētia iam se paruulus nō videbat. Ceterorū namq̄ compassionē se preferens: quia plus cunctis poterat. magnum se pre omnibus estimabat. Miros autem modo cū apud se paruulus apud dominū magnus: cū vero apud se magnus apparuit apud dominū paruulus fuit.

Plerūq̄ ergo dum ex subiectorum afflictione animus inflatur: in fluxum supbie ipso potentie fastigio lenocinante corumpitur. Quā videlicet potentia bene regit qui et tenere illam nouerit et impugnare. Bene hanc regit qui scit per illam superculpas erigi. scit cum illa ceteris equalitate componi. Humana etenim mens plerūq̄ extollitur. etiam cum nulla potestate fulcitur quāto magis in altum se erigit. cum se ei etiā potestas adiungitur. Quā tamen potestate recte dispensat qui sollicite nouerit: et sumere ex illa q̄ adiuuat. et expugnare q̄ temptat: et equalem secū illa ceteris cernere: et tamen se peccantibus zelo vltionis anteferre. Sed hanc discretionem plenius agnoscim⁹: si pastoris primi exempla cernam⁹. Petrus namq̄ auctore deo sancte ecclesie principatū tenēs bene agente Cornelio. et sese ei humiliter prosternente imoderatus venerari recusauit: seq̄ illi similem recognouit: dicēs Surge ne feceris et ego ipse homo sum. Sed cum Anante et Saphire culpā reperit: mox quanta potentia super ceteros excreuisset ostendit. Verbo namq̄ eorū vitā pertulit. quā spiritu perscrutate dep̄hendit. Et summū se intra ecclesiam contra peccata recoluit: quod honore sibi vehementer impenso coram bene agentibus fratribus nō agnouit. Illic cōmunionē equalitatis meruit sanctitas actionis. hic zel⁹ vltionis vis apparuit potestatis. Paul⁹ bene agentibus fratribus prelatū se esse nesciebat cū diceret. nō q̄ dominamur fidei nostre: sed adiutores sum⁹ gaudij vestri.

Atq̄ illico adiunxerit: fide enim stans. Ne si id q̄ pertulerat apiret: dicens. Ideo nō dñamur fidei vestre: q̄ fide stans. Et q̄ les enim vobis sum⁹ in q̄ vos stare agnosimus quasi prelatū se fratrib⁹ eē nesciebat cū diceret. facti sum⁹ vt puali i medio vestri et rurū. Hos autē serui vestri p̄ xpm. S̄ cū culpā q̄ corrigi debuisset inuenit illi co magistrū se esse recoluit dicēs. Quid vultis i virga veniā ad vos. Sum⁹ itaq̄ loq̄ bñ regis cū is q̄ preest vitij pot⁹ q̄ fratrib⁹ dñatur. S̄ cū delinquentes subditos p̄positi corrigūt restat. necesse est vt sollicite attendāt. quaten⁹ p̄ discipline debitū culpas quidē iure p̄tatis feriat: sed p̄ humilitatis custodia. equales seipsis fratrib⁹ qui corrigunt agnoscat. Quamuis plerūq̄ etiā vgnū ē. vt eosdē quos corrigim⁹ tacita nobis cogitatione preferamus. Illorū namq̄ p̄ nos vitia discipline vigore ferunt. in his vero q̄ ipsi cōmittim⁹. nisi verbi quidē ab aliq̄ inuentione laceramur. Tāto ergo ap̄ dñm obligatiores sumus q̄to apud hoies inulte peccam⁹. Disciplina autē nostra subditos diuino iudicio tāto liberioris reddit quāto hic eorum culpas sine vindicta nō deserit. Seruanda itaq̄ ē et in corde humilitas. et in ope disciplina atq̄ inter hec solleter intuentū est ne dñ imoderatus custodit virtus humilitatis. soluam iura regiminis et dñ p̄ larul quisq̄ plus se quā decet deijcit. subditorū vitā stringere sub discipline vinculo non possit. Teneant ergo rectores exterius q̄ pro aliorū utilitate suscipiunt. seruent interi⁹ q̄ de sua estimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpētibus. eos apud se esse humiles etiā subiecti deprehendant. quatenus et in auctoritate eorū q̄ formidēt videant. et humilitate q̄ imitentur. agnoscat. Studeāt igit sine intermissione q̄ p̄sunt vt eorū potētia q̄to magna exteri⁹ cernit. tāto ap̄ eos interi⁹ deprei⁹ mat ne cogitationē vincat ne i delectationē sui animus rapiat: ne iam sub se mens eam regere non possit cui se libidine vor-

Secunde partis libri Pastoralis cure

minādi supponit. Ne em̄ presidentiū anis-
mus ad elationē potestatis sue delectatio-
ne rapiat: recte per quendam sapientē dicit
Duce te cōstituerit: noli extolli: sed esto
in illis quasi vnus ex illis. Hinc etiā Pe-
trus ait: Non dñantes in clero: sed for-
ma facti gregis. Hinc per semetipaz veri-
tas ad altiora nos virtutū merita puocās
dicit: Scitis qz reges gentiū dominant:
eoz qui maiores sunt: potestate exercent
in eos Non ita erit inter vos: sed quicūqz
maior voluerit fieri: sit vester mīster: z qui
voluerit inter vos primus esse: erit vester
seruus. Sicut filius hoīs nō venit mini-
strari: sed ministrare. Hinc est qz seruū ex
suscepto regimine elatū: que post suppli-
cia maneāt indicat dicēs: Qui si dixerit:
malus ille seruus in corde suo: morā facit
dñs meus venire: z ceperit percutere cō-
seruos suos: manducet autē z bibat vsqz
dū ebrius sit: veniet dñs serui illius in die
qua nō sperat: z hora quā ignorat: z dñi
det eum partē qz eius ponet cū hypocritis
Inter hypocritas enim iure deputat: qui
ex simulatione discipline ministeriū regimi-
nis vertit in vsum dominationis. Et tamē
non nunq̄ graui⁹ delinquit: si inter per-
uersos plus equalitas q̄ disciplina custo-
ditur. Quia em̄ falsa pietate superatus se-
rire hely delinquentes filios noluit: apud
districtū iudicem semetipm̄ cum filiis cru-
dellī dñatione percussit. Hinc nāqz et diui-
na voce dicit. Honorasti filios tuos plus
q̄ me. Hinc pastores increpat per p̄phe-
tam dicēs: Quod fractū est nō alligastis
z quod abiectū non reduxistis. Abiectus
em̄ reducitur: cū quisqz in culpa lapsus:
ad statū iusticie ex pastoralis sollicitudis
vigore reuocat. Fracturaz vero ligamen-
astringit: cū culpam disciplina deprimi-
ne plaga vsqz ad interitū desinat: si hanc
districtiōis seueritas nō coartat. Sed se-
pe deterius frangit cum fractura incaute
colligat: ita vt grauius scissurā sentiat: si
hāc immoderatus ligamēta constringāt
Unde necesse est: vt cū peccati se vulnus
in subditis corrigendo restringit: magna

se sollicitudine: etiā districtio ipsa modes-
ret: quatenus sic iura discipline cōtra des-
linquentes exerceat: vt pietatis viscera nō
amittat. Curandū quippe est: vt rector se
subditis z matrē pietatis: z patrē exhibe-
at discipline. Atqz inter hec sollicita cir-
cumspēctōe prouidendū: ne aut districtio
rigida: aut pietas sit remissa. Hāz sicut in
libris iam moralib⁹ diximus: Disciplina
vel misericordia multū destruit: si vna si-
ne altera teneat. Sed erga subiectos sus-
os inesse rectorib⁹ debet: z iuste cōsulens
misericordia: z pie seuiūs disciplina. Hic
namqz est quod docēte veritate per sama-
ritani studiū: semiuiuus in stabulū ducit:
z vinū atqz oleū vulneribus eius adhibet
vt per vinū sez mordeant vulnera: z per
oleū foueant. Necesse quippe est vt quis
quis sanādis vulneribus preesse in vino
mosū doloris adhibeat: z in oleo molli-
ciē pietatis: quatenus per vinū mundent
putrida: z per oleū sananda foueant. Mi-
scenda est lenitas cū seueritate faciendūz
quoddā ex vtroqz temperamentū: vt nes-
qua q̄ multa asperitate exulcerent subditi
neqz nimia benignitati soluāt. Quod ius-
ta Pauli vocē bene illa tabernaculi ar-
cha significat: in qua cum tabulis virga si-
mul z māna est: quia cū scripture sacre sci-
entia in boni rectoris pectore: si est virga
districtiōis: sit z māna dulcedinis. Hinc
David ait: Virga tua z baculus tuus ipsa
me cōsolata sunt. Virga em̄ percutimur:
baculo sustētamur. Si ergo est districtio
virge que feriat: sit z cōsolatio baculi que
sustēret: sit itaqz amor sed nō emolliens:
sit vigor sed nō exasperās. Sit zelus: sed
nō immoderate seuiēs: sit pietas: sed non
plusq̄ expediat parcēs: vt dum se in arce
regiminis iusticia clemētiaqz permisceāt
is qui preest corda subditorz: z terredō de-
mulceat: z tamen ad terroris reuerentiaz
demulcēdo constringat.

¶ Rector nō debeat minue-
re curā internoz in exteriorz oc-
cupatione: neqz relinquere exte-

riorum prouidentiam in inter-
noꝝ pollicitudine:

Capitulum. VII.

Si rector internoꝝ curā in exte-
rioroꝝ occupatioe non minuēs:
exterioroꝝ prouidentia in interno
rū sollicitudine nō relinqūēs:
ne aut exterioroꝝ deditus ab intimis cor-
ruat: aut solis interioroꝝ occupatus: que
foris debet proximis nō impendat. Sed
pe namq; nonnulli uelut oblit qđ fratris-
bus animarū causa prelati sunt toto cor-
dis annisum secularibus curis inseruāt.
Has cum assunt se agere exultant ad has
etiam cum desunt diebus ac noctibus co-
gitatiois turbide estibus anhelant. Cū
q; ab his cessante forsitā oportunitate qe-
ti sunt: ipsa ueterius sua quiete fatigant:
Voluptatē namq; cēsent: si actioibus de-
primunt: laborē deputāt si in terrenis ne-
gocijs nō laborāt. Sicq; fit ut dū se uirge
mūdantis tumultibus gaudēt interna:
q̄ docere alios debuerāt ignozēt. Cū sub-
lectoroꝝ quosq; proculdubio uita torpescit:
quia cū proficere spūaliter sibi appetit: in
exemplo eius qui prelatus est quasi in ob-
staculo itineris offendit. Languēte enī
capite mēbra in cassum uigēt: et in explo-
ratioe hostiū frustra exercit: uelociter se-
quit: si ab ipō duce itineris errat. Nulla
subditoꝝ mentes exhortatio subleuat: eo-
rūq; culpas increpatio nulla castigat: qz
dū per animarū presulē terrent exercet of-
ficiū iudicis: a gregis custodia uacat cura
pastoris: et subiecti ueritatis lumē appre-
hendere nequeūt: quia dū pastoroꝝ sensus
terrena studia occupāt: uento temptatio-
nis impulsu ecclesie oculos puluis ce cat
Quo cōtra recte humani generis redem-
ptor: cū nos a ventris uoracitate cōpescer-
et dicens: Attendite autē uobis: ut non
grauenē corda uestra in crapula et ebrieta-
te: illico adiūxit: Aut in curis huius uite
Ubi pauore quosq; protinus intente adij-
ciens: ne forte superueniat in nos repenti-
na dies illa. Cui? aduentus etiā qualita-

tem denūciat dicens: Tanq̄ laqueus enī
ueniet super omnes qui sedent super faciē
orbis terre. Hinc itez dicit: Nemo potest
duobus dominis seruire. Hincq; Paul? re-
ligiosoꝝ mentes a mūdi consortio contes-
tando ac potius cōueniendo suspēdit dis-
cens: Nemo militās deo implicat se ne-
gocijs secularibus: ut ei placeat cui se p-
bavit. Hinc ecclesie rectorib?: et uacandī
studia precipit: et cōsulendī remedia ostē-
dit dicens: Secularia igitur iudicia si ha-
bueritis: cōtemptibiles qui sunt in eccle-
sia illos cōstitute ad iudicandū: ut ipsi ui-
delicet dispensatioibus terrenis inserui-
ant: quos dona spiritalia nō exornant.
Ac si apertius dicat: Quia penetrare in-
tima nequeūt saltē necessaria foris operēt
Hinc 21. oyses qui cū domino loquit̄ ibe-
tro alienigene reprehensione iudicat: qđ
terrenis populorū negocijs stulto labore
deseruiat. Cui consiliū mox prebet: ut p-
se alios ad iurgia dirimēda cōstituat: et
ipse liberius ad erudiendos populos spi-
ritualis archana cognoscat. A subiectis
q̄ inferiora gerēda sunt: a rectorib? sūma
cogitanda: ut scilicet oculū qui prouiden-
dis gressibus p̄minet: cura pulueris nō
obscuret. Caput namq; subiectoꝝ sunt
cūcti qui presunt. Et ut recta pedes uale-
ant itinera carpere: hec proculdubio ca-
put debet ex alto prouidere: ne a prouect?
sui itinere pedes torpēat: cum curuata re-
ctitudine corporis caput sese ad terrā de-
clinat. Qua autē mente animarū presulē
honore pastoralī inter ceteros uentur: si in
terrena negocia que reprehendere in ali-
is debuit: et ipse uersat. Quod uidelicet
ex ira iuste retributōis per prophetā do-
minus minat dicens: Et erit sicut popu-
lus: sic sacerdos. Sacerdos quippe est ut
populus: quādo ea agit: is qui spirituali
officio fungit̄ que illi nimirū faciunt: que
adhuc de studijs carnalibus iudicantur.
Quod cū magno scilicet dolore charita-
tis Hieremias propheta cōspiciens: qua
si sub destructioe templi deplorat dicens:
Quomodo obscuratū est aurū: mutatus

Secunde partis libri Pastoralis cure

color optimus: dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum? Quid namque auro quod metallis ceteris preeminet: nisi excellentia sanctitatis figurat: quod colore optimo nisi cunctis amabilis reuerentia religionis exprimit? Quid sanctuarij lapidibus: nisi sacrorum ordinum per se signant? Quid platearum nomine: nisi presentis vite latitudo figurat? Quia enim greco eloquio platos latitudo dicitur profecto a latitudine platee sunt vocate. Per semetipsum vero veritas dicit: *Lata et spaciofa via est: que ducit ad perditionem.* Turum igitur obscurat: cum terrenis actibus sanctitatis vita polluit. Color optimus commutat: cum quorundam qui degere religiose credebant: estimatio ante acta minuit. Nam cum quilibet post sanctitatis habitum terrenis se actibus inserit: quasi colore permutato ante humanos oculos eius reuerentia despecta palliat. Sanctuarij quoque lapides in plateas dispersuntur: cum causarum secularium foras lata itinera expetunt: hi qui ad ornamentum ecclesie interius ministerijs quasi in secretis sanctuarij vocare debuerunt. Ad hoc quippe sanctuarij lapides fiebat: ut intra sancta sanctorum in vestimento summi sacerdotis apparerent. Cum vero ministri religionis a subditis honorem redemptoris sui ex merito vite sue non exigunt: sanctuarij lapides in ornamento pontificis non sunt. Qui nimirum sanctuarij lapides dispersi per plateas iacent: cum persone sacrorum ordinum voluptatum suarum latitudini dedit: terrenis negocijs inheret. Et notandum quod non hos dispersos in plateis: sed in capite platearum dicit: quia et cum terrena agunt: summi videri appetunt: ut et lata itinera teneant ex voluptate delectationis: et tamen in platearum sine capite ex honore sanctitatis. Nil quod obscurat si sanctuarij lapides eosdem ipsos quibus constructum sanctuarium existerat: accipimus. Qui dispersi in capite platearum iacent: quando sacrorum ordinum viri terrenis actibus ex desiderio inserunt: ex quorum prius

officio sanctitatis gloria stare videbatur. Secularia itaque negocia aliquando ex compassione tolleranda sunt: nunquam vero ex amore requirenda: ne cum mentem diligentis aggrauat: hanc suo victa pondere ad ima celestibus immergat. At contra sunt nonnulli qui gregis quidem curam suscipiunt: sed sic sibi met vacare ad spiritualia appetunt: ut rebus exterioribus nullatenus occupent. Qui cum curare corporalia funditus negligunt: subditorum necessitatibus minime concurrunt. Quorum nimirum predicatio plerumque despicitur: quia dum deliquentium facta corripitur: sed tamen eis necessaria presentis vite non tribuit: nequam libenter audiunt. Egentis etiam mentem doctrine sermo non penetrat: si hunc apud eius animum manus misericordie non commendat. Tunc autem verbi semen facile germinat: quando hoc in audientis pectore pietas predicatis rigat. Unde rectori necesse est: ut interiora possit infundere cogitationis: innoxia etiam exteriora prouidere. Sic itaque pastores erga interiora studia subditorum suorum ferueant: quatenus in eis exterioris quoque vite prouidentiam non relinquant. Nam quasi iure ut diximus: a percipienda predicatio gregis animus frangit: si cura exterioris subsidij a pastore negligat. Unde et primus pastor sollicite admonet dicens: *Seniores qui in vobis sunt obsecro consensio et testis christi passionum: qui et eius que in futurum reuelanda est: glorie comunicator: pacite qui in vobis est gregem domini.* Qui hoc in loco vtrum passionem cordis: an corporis suaderet aperuit: cum protinus adiunxit prouideres: non coactis: sed spontaneis secom deum: neque turpis luctu gratia: sed voluntarie. Quibus profecto verbis pastoribus pie precauet: ne dum subditorum inopiam nimis sariat: se mucrone ambitiois occidat: ne cum per eos carnis subsidijs reficiunt proximi: ipsi remaneant a iusticie pane ieiuni. Hanc pastorum sollicitudinem Paulus exprimit dicens: *Qui suorum et maxime domesticorum curam non habet fidem negauit: et est infidelis de*

Beati Gregorij pape Cap. VIII

terior. Inter hec itaq; metuendū semper est et vigilanter intue dum: ne dum cura ab eis exterior agit: ab interna intentione mergantur. Quisq; enim vt predictimus corda rectorū: dum temporali sollicitudini incaute delerunt: ab intimo amore refrigerant: et foras fusi obliuisci nō metunt: quia animarū regimina susceperūt. Sollicitudo ergo que subditis exterioris impendit: sub certa necesse est mēsuratēneatur. Unde bene ad Ezechielē dicitur Sacerdotes caput suū non radent: neq; comā nutrirent: sed tondentes attundeāt capita sua. Sacerdotes namq; iure vocati sunt: qui vt sacri ducatum prebeant: fidelibus sūt. Capilli vero in capite exterioriores sunt cogitationes in mente. Qui dum super cerebrū insensibiliter oriuntur curas presentis vite exprimit: que ex sensu negligentis: quia importune aliquādo procedunt: quasi nobis non sentietibus procedunt. Quia igitur cuncti qui presunt habere quidem sollicitudines exteriores debent: nec tamen eis vehementer incubere. Sacerdotes recte et caput prohibētur radere: et comā nutrire: vt cogitationes carnis de vita subditorum: nec a se funditus amputēt: nec rursus ad crescendū nimis relaxent. Ubi et bene dicit: Tondentes tondeāt capita sua: vt videlicet cure temporalis sollicitudines: et quantū necesse est prouideant: et tamen resercent citius: ne immoderatius exerceant. Dum igitur et per administratā exteriorē prouidentiam corporū vita protegit: et rursus per immoderatā cordis sollicitudinē intentio non impedit: capilli in capite sacerdotis et seruant vt cutem cooperiat: et resercentur ne oculos claudat.

Que esse debeat Rectori discretio: correctionis: dissimulationis: seruatoris: et mansuetudinis.

Capitulum, VIII.

Inter hec quoq; necesse est: vt rector solerter inuigilet: ne hūc cupido placēdi hominib; pulsset: ne cū studiose interiora penetret: cum prouide exteriora subministrat. se magis a subditis diligi: quā veritate querat: ne cū bonis actibus fultus: a mūdo videat alienus: hūc auctori reddat extraneū amor suus. Hostis nāq; redemptoris est: qui per recta opa que facit eius vite ab ecclesia amari cōcupiscit: q; adulterine cogitationis reu; est: si placere puer sponse oculis appetit: per quem sponsus dona trāsmisit. Qui nimirū amor pprius: cū rectoris mētē ceperit aliquā hūc inordinatē ad molliē: aliquā hō ad asperitatem rapit. Ex amore etē mē suo mens rectoris in molliē vertit: quia cū peccātes subditos respicit: ne erga hūc eorū dilectio torpeat: corripere nō presumit: nōn q; vero et rara subditorū que increpare debuerat: adulationibus demulcet. Ubi bene per prophetā dicit: Ubi his qui psumunt puluillos sub oīm cubito manus: et faciūt ceruicalia sub capite vniuerse etas: ad capiēdas aīas puluillos quippe sub oī cubito man; ponere cadētes a sua rectitudie aīas: atq; in huius mūdi delectatiōe se reclinātes: blāda adulatione refouent. Quasi em puluillo cubitus vel ceruicalib; caput iacentis eripit: cū correptionis duricia peccanti subtrahit: eiq; molliē fauoris adhibet vt in errore molliter iaceat: q; nulla asperitas cōtradictionis pulsar. Sed hec rector qui semetipos diligit his pculdubio exhibent: a quibus se noceri posse in studio glorie tpalis timent. Itā quos nihil cōtra se valere spiciūt: hos nimirū asperitate semp rigide inuictōs premūt. Itā q; clemēter admonēt: sed pastorā māsuetudis obliuī iure vñatiōis terrēt. Quos recte per prophetā diuina vox increpat dicens: Hos autē cū austeritate impabitis etis et cū potētia: plus em se suo auctore diligites iactāter erga subiectos erigūt: nec quid agere debeāt: sed quid valeant attendūt. Nihil de subsequenti iudicio: metūt:

Secunde partis libri Pastoralis cure

improbe de tēporali p̄tate gloriāntur. Vt
bet vt licēter & illicita faciāt. & subditorū
nemo contradicat. Quil ergo & praua stu
det agere. & tamē ad hec vult ceteros tace
re ipse sibi met testis ē: qz plus veritate se
appetit diligi q̄ cōtra se nō vult defendi.
Nemo quippe ē qui ita viuat: vt aliqua
tenus non deliquat. Ille ergo seipso am
pli⁹ veritatē desiderat amari. q̄ sibi a nul
lo vult cōtra veritatē parci. Hinc etenim
p̄ter⁹ increpationē pauli libēter accepit
Hinc dauid correctionem subditi humili
ter audiuit: qz & rectores boni dū p̄uato
diligere amore se nesciūt. libere puritatis
verbū a subditis obsequiū humilitatis cre
dūt. Sed inter hec necesse est vt cura regi
minis tāti moderaminis arte tempet. quā
tenus subditorū mēs cū quedā recte senti
re potuerit. sic in vocis libertatē prodeat
vt tamē libertas in superbiā nō erumpat
ne dū fortasse imoderātius. lingue eis li
bertas conceditur: vite ab his humilitas
omittat. Sciēdū quoqz est qd̄ oportet vt
rectores boni placere hominib⁹ appetāt
se3 vt sue estimatiōis dulcedine: p̄imos
in affectū veritatis trabāt nō vt se amari
desiderēt sed vt dilectionē suā quasi quan
dā viā faciāt p̄ quā corda audientium ad
amozē cōditoris sui introducāt. Difficile
quippe est vt quālibet recte denunciāns
predicator qui nō diligēt libēter audiat.
Debet ergo q̄ p̄esse & studere se diligit:
quaten⁹ possit audiri: & tamē amozē suuz
p̄ semetipso nō querere ne inuentat ei cui
seruire p̄ officiū cernit occulta cogitatiois
tyrannide resultare. Qd̄ bene p̄ Paul⁹ in
sinuat cū sui nobis studij occulta manife
stat. dicens. Sicut & ego per omnia omni
bus placeo. Qui tamē rursus dicit. Ego
si adhuc hominibus placerē: Christi ser
uus non essem. Placet ergo p̄ Paulus et
non placet quia in eo qd̄ placere appetit.
nō se s3 p̄ se hoibus placere veritatē q̄rit.

¶ Scire sollicitē rector debe
at qz plerūqz vitia & virtutes se ef
se mentimur. **Cap. IX.**

¶ Rector etiam debet qd̄ ple
rūqz vitia & virtutes se esse men
tunt. nā sepe sub p̄sartimone
nomine. se tenacia palliat: con
traqz se effuso sub appetitatioē largitatis
occultat. Sepe inordinata remissio pie
tas credit & effrenata ira sp̄ialis zeli vir
tus estimat. Sepe precipitata actio velo
citaris efficaciaratqz agēdi tarditas graui
tatis consiliū putat. Unde necesse ē vt re
ctor animarū virtutes a vitijs vigilāti cu
ra discernat. ne aut cor tenacia occupet: &
par cū se videri in dispēsationib⁹ exultet:
aut cū effuse quid impendit: largū se qua
si miserādo gloriez aut remittēdo qd̄ feris
re debuit. ad eterna supplicia subditos p
trabat: aut imaniter feriēdo qd̄ delinquit
tur ipse grauius delinquat: aut hic quod
agī recte ac grauius potuit. imature p̄
ueniens leuiget. aut done actionis meri
tum differēdo ad deteriora p̄mutet.

¶ Quanta debeat esse diuersi
tas artis predicationis.

Capitulum. X.

¶ Sciendū quoqz est. qd̄ aliquan
do subiectoruz vitia prudenter
dissimulāda sunt: & qz dissimu
lāter iudicāda. Aliqñ & ap̄te
cognita. mature tolerāda. aliqñ vero sub
tiliter occulta p̄serutāda. aliqñ leniter ar
guēda. aliqñ autē vehemētē increpanda
Nōnulla quippe vt dixim⁹ prudētē dissi
mulāda sunt: s3 qz dissimulant iudicāda:
vt cū delinques & deprehēdi se cognoscit
& p̄peti has quas i se tacite tolerari p̄side
rat agere culpas erubescat se se3 iudice
puniat. quē sibi apud se rectoris patiētia
clemētē excusat. qua se3 dissimulationē
bene iudeam domin⁹ corripit. cū per pro
phetam dicit. Mērita es & mei non es re
cordata neqz cogitasti in corde tuo qz ego
sum tacens. & quasi non videns. Et dissi
mulauit ergo culpas & innotuit: qz & con
tra peccantē tacuit. & hoc ipsum tamē q̄a
tacuerit: dixit. Nōnulla autem vel aperte

cognita mature toleranda sunt: cum vix rep-
 minime oportunitas agruit ut aperte cor-
 riganf. Nam lecta imature vulnera: deteri-
 us inferuefcunt. Et nisi cum tpe medicamēta
 coueniant: cofat pculdubio qd medendi
 officiu amittat. Sed cum subditis tempus
 ad correptionē querit sub ipfo culparū pō-
 dere patiētia prefultis exercet. Unde bene
 per pfalmiftā dicit. Supra dorsum meuz
 fabricauerūt peccatores. In dorfo quip-
 pe onera fustinem. Supra dorsum igitur
 fuū peccatores fabricaffe querit. Ac fi ap-
 te dicat quos corrigere nequeo quasi sup
 impofitū on^o porro. Nonnulla autem sunt
 subtiliter occulta pfcutanda ut quibusdā
 fignis erūpentib⁹. rector: infubditorū mē-
 te oē qd claufum latet inueniat: et interueni-
 ente correctiōis articulo. ex minimis ma-
 iora cognofcat. Nō recte ad Ezechielem
 dicit. Fili homis fode parietē vbi mor is
 dem. ppheta fubiūgit. Et cum pfo diffē pa-
 rietē apparuit hoftiū vnū. Et dixit ad me
 Ingredere et vide abomiationes peffimas
 quas ifti faciūt hic. Et ingreffus vidi. et
 ecce oīs fimilitudo reptiliū et animalū ab
 dominatio. et vniuerfa ydola dom⁹ ifrael
 depicta erāt in pariete. pper Ezechielem
 quippe ppoftoziū psona fignat: p parietē
 duritia fubditoziū. Et quid est parietē fo-
 dere nifi acutis inquisitionib⁹ duritiā cor-
 dis apire. Quē cum pfo diffet. aperuit oftē-
 um: qz cum cordis duritia vel ftudiofis per-
 cōtationib⁹. vel maturis correptionibus
 fcindit. quasi quedā tanua oftēdit ex qua
 omnia in eo qui corripit. cogitationū inte-
 riora videant. vnde et bene illic fequitur.
 Ingredere et inde abhominations peffi-
 mas quas ifti faciūt hic. Quasi ingredit
 vt abhominations afpiciat: q̄ difcuffas q̄
 bufdā fignis. exteri⁹ apparētibus ita cor-
 da fubditoziū penetrat. vt cum cetera ei que illi
 cite cogitant. innotefcāt. Unde et fubdit.
 Et ingreffus vidi: et ecce omnis fimilitudo
 reptiliū et animalū ab dominatio. In rep-
 tilibus cogitationes omnino terrene fign-
 nantur: in animalib⁹ vero iam quidē ali-
 quantulū a terra fufpēte. fed adhuc terre-

ne mercedis premia requirētes. Nam re-
 ptilia toto ex corpore terre inherēt. An-
 imalia autē mole corporis a terra fufpenfa
 funt: appetitu tamē gule ad terrā femper
 inclinant. Reptilia itaqz funt intra parie-
 tem. quādo cogitationes voluunt in mē-
 te. que a terrenis defiderijs nunq̄ leuantur.
 Animalia quoqz funt intra parietem
 qm̄ et fi qua iam iufta. fi qua honefta cogi-
 tantur. appetēdis tamē lucris temporalibus
 honoribusqz deferviūt. Et per femet
 ipfa quidē iam quafi a terra fufpenfa funt
 fed adhuc per ambitū quafi per gule def-
 derium fe ad ima fubmittūt. vnde et be-
 ne fubditur. Aniuerfa ydola domus ifra-
 el depicta erāt in pariete. Scriptū quip-
 pe est. Et auariciā que ē ydolorū feruit⁹.
 Recte ergo poft animalia ydola defcri-
 bunt: qz et fi honefta aetione. nonnulli qua-
 fi a terra fe erigunt ambitione tamē inbo-
 nefta femetipfos ad terram deponūt. Be-
 ne autē dicit depicta erant qz dum exteri-
 orum rerū intrinsecus fpecies attrahunt
 quasi in corde depingitur. quicquid fictis
 imaginib⁹ deliberādo cogitat. Notandū
 itaqz est qz prius forām in pariete. ac de-
 inde oftū cernit: et tunc demū occulta ab
 hominatio demonftrat. qz nimirū vniufqz
 cuiufqz peccati prius figna forinfec⁹. des
 inde ianna aperte iniquitatis oftendit: et
 tūc demū omne malū qd intus latet aperit
 tur. Nonnulla autē funt leniter arguenda
 nam cum non malicia fed fola ignozātia vlt
 infirmitate delinquit. profecto neceffe est
 vt magno moderamine delicti ipfa corre-
 ptio tempetur. Luneti quippe quouifqz i
 hac mortali carne fufiftimus. corruptio-
 nis noftre infirmitatib⁹ fubiaceamus. In
 fe ergo debet quilqz colligere. qualiter al-
 ene hinc oporteat imbecillitati mifereri.
 ne contra infirmitatē proximi. fi ad incre-
 pationis vocem feruentius rapitur. obli-
 tus fui effe videatur. Unde bene Paul⁹
 admonet: dicens. Si preoccupatus fue-
 rit homo in aliquo delicto. vos qui fpūa
 les eftis huiufmodi inftruite i fpiritu le-
 nitatis considerans teipfum. ne et tu tem-

Secunde partis libri Pastoralis cure

pteris. Ac si aperte dicat. Cum displicet ex aliena infirmitate quod conspicis pensa quod es ut ab increpationis zelo se spiritus temperet. vult sibi quodque et increpat timet. Nonnulla autem sunt vehementer increpanda ut cum culpa ab auditore non agnoscentur quanti sit ponderis ab increpationis ore sentiantur. et cum sibi quis malum quod perpetravit leuigat: hoc pro se grauiter ex corripientis asperitatis pertimescat. Debitum quippe rectoris est. superne patrie gloriam per vocem predicationis ostendere. quanta in huius vite itinere temptamenta antiqui hostis lateant aperire. et subditorum mala que tolerari leniter non debent cum magna zeli asperitate corrigere. ne si minus contra culpas accenditur culparum omnium res ipsa teneatur. Unde bene ad Ezechiellem dicitur. Summe tibi laterem et pones eum coram te et describes in eo ciuitatem Hierusalem. Statimque subiungitur. et ordinabis aduersus eam obsidionem. et edificabis munitiones et comportabis aggeres: et dabis contra eam castra. et pones artes in gyro. etiam ad munitionem suam protinus subinfertur. Et tu sume tibi sartagine ferream: et pones eam murum ferreum inter te et inter ciuitatem. Cuius enim Ezechiel propheta nisi magistrorum spem tenet cui dicitur. sume tibi laterem et pones eum coram te et describes in eo ciuitatem Hierusalem. Sancti quippe doctores sibi laterem sumunt. quando terrenum auditorum cor ut doceant apprehendunt. Quae scilicet laterem coram se ponunt quia tota illius mentis intentione custodiunt. In quo et ciuitatem Hierusalem iubenter scribere: quia predicando terrenis cordibus curant sumi opere. que sit super ne pacis visio demonstrare. Sed quia incassum gloria patrie celestis agnoscitur. nisi et quanta hic irruunt hostis callidi temptamenta noscantis aperte subiungitur. Et ordinabis aduersus eam obsidionem. et edificabis munitiones. Sancti quippe predicatorum obsidionem circa laterem in quo Hierusalem ciuitas descripta est ordinant. quando terrene menti

sed iam supernam patriam requirunt. quanta eam in huius vite tempore victorum impugnet aduersitas demonstrat. Nam cum vult quodque peccatum quomodo proficietibus insidie ostenditur. quasi obsidio circa ciuitatem Hierusalem voce predicatorum ordinatur. Sed quia non solum debent innotescere. qualiter vitia impugnet verum etiam quomodo custodite nos virtutes roborent: recte subiungit. et edificabis munitiones. Munitiones quippe sanctus predicator edificat. quando que sancte virtutes. quibus resistent vitij demonstrant. Et quia crescente virtute plerumque bella temptationum augentur. recte ad hec addit. Et comportabis aggerem et dabis contra eam castra. et pones arietes in gyro. Aggerem namque comportat. quando predicator quisque molem crescentis temptationum enunciat. Et contra Hierusalem castra erigit quando recte intentioni auditorum hostis callidi circumspicit fraudes et quasi incomprehensibiles insidias predicat. atque in gyro arietes ponit: cum temptationum aculeos in hac vita. nos vultus circumdantes et virtutum murum perforantes innotescit. Sed cuncta hec licet subtiliter rector insinuet nisi contra delicta singulorum emulationis spiritu ferueat. nullam sibi imperpetuum absolutionem parat. Unde illic adhuc recte subiungitur. et tu sume tibi sartagine ferream et pones eam murum ferreum inter te et inter ciuitatem. Per sartagine quippe frixtura mentis: per ferrum vero increpationis fortitudo signatur. Quid vero acrius doctoris mentem. quam zelus dei frigit et excruciat. Unde Paulus huius sartagine vrebatur frixtura cum diceret. quis scandalizatur et ego non vroz? Et quia quisque zelo dei accenditur ne dampnari ex negligentia debeat forti imperpetuum custodia munitur. et recte dicitur pones eam murum ferreum inter te et inter ciuitatem. Sarcago enim ferrea murus ferreus inter prophetam et ciuitatem ponitur quia cum nunc fortis zeli rectores exhibent. eundem zelum

postmodū inter se ⁊ auditores suos fortes
munitionē tenent: ne tunc ad vindictam
destituti sint si nunc fuerint in correctio-
nem dissoluti. Sed inter hec sciendū est.
quia dum ad increpationē se mens docto-
ris exasperat. difficile valde est vt non ali-
quando ⁊ ad aliquid qđ dicere nō debet
erumpat. Et plerūq; contingit vt dñi cul-
pa subditorū cum magna inuentione cor-
ripitur: magistri lingua vsq; ad excessus
verba pertrahatur. Cūq; increpatio imo-
derate accenditur corda delinquentiū in
desperatione deprimunt. Unde necesse ē
vt exasperatus rector cum subditorū men-
tem plus se qđ debuit percussisse conside-
rat. apud se semper ad penitentiā recurrat.
vt per lamenta veniam in conspectu veri-
tatis obtineat. ex eo etiam qđ per zeli et
studium peccat. Qđ figurate domin⁹ p
moysen precipit dicens. Si quis abierit
cum amico suo simpliciter in siluam ad li-
gna cedenda ⁊ lignum securis effugerit
manu ferrūq; lapsum de manubrio amici
eius percussit ⁊ occiderit. hic ad vnā su-
pradictarum vrbū fugiet. ⁊ viuet ne for-
te proximus eius cuius effusus est sang-
uis. dolozis stimulo persequatur ⁊ appre-
hendat eum ⁊ percussit animā eius. Ad
siluam quippe cum amico inus: quoties
ad intuentia subditorū delicta pueritur
Et simpliciter ligna succidimus cum de-
linquentiū vitia p̄a intentione refecam⁹.
Sed securis manū fugit cum sese increpa-
tio plus qđ necesse est in asperitate pertra-
hit ferrūq; de manubrio profilit. cum de
correctione sermo durior excedit. Et ami-
cum percussit ⁊ occidit. quia auditorem su-
um prolata contumelia a spiritu dilectio-
nis interficit. Corrupti namq; mens repē-
te ad odium profuit si hanc imoderata in-
crepatio plus qđ debuit addicit. Sed his
qui incaute lingua percussit. ⁊ proximum
extinguit: ad tres necesse est vrbes fugiat
vt in vna earū defensio viuat. quia si ad
penitentie lamēta cōuersus. in unitate sa-
cramenti sub spe. fide. ⁊ charitate abscon-
ditur. reus perpetrati homicidij nō tene-

tur. Cumq; proximus extincti cum inue-
nerit non occidit: quia cum districtus ius-
dex venerit: qui sese nobis per nature no-
stre consortiū iunxit. ab eo pculdubio cul-
pe reatum nō expetit: quem sub eius ve-
nia. spes. fides. ⁊ charitas abscondit.

Sacri precepta eloquij cū
timore et amore sint quotidie
meditanda.

Cap. XI.

Ed omne hoc rite a rectore agi-
tur. si superne formidinis ⁊ di-
lectiois spiritu afflatus si odio
se quotidie sacri eloquij prece-
pta meditetur vt in eo vim sollicitudinis
⁊ erga celestem vitā prouide circumspec-
tionis quā humane cōuersationis vltus in-
desinenter destruit. diuine admonitionis
verba restaurent. ⁊ qui ad vetustate vite
per societate seculariū ducitur. ad amorē
semper spiritualis patrie cōpunctionis as-
piratione renouetur. Valde namq; inter
humana verba cor desinit. Cūq; indubita-
nter constat. qđ ex ternis occupationū
tumultibus impulsus a semetipso corru-
at studere incessabiliter debet vt per eru-
ditionis studium resurgat. Hinc est enim
qđ prelatum gregi discipulū Paulus ad-
monet: dicens. Dum venio attende lecti-
oni. Hinc David ait. Quomodo dilexi
leges tuā domine tota die meditatio mea
est. Hinc Moysi domini⁹ deportanda ar-
cha precepit: dicens. Facies quatuor cir-
culos aureos. quos pones per quatuor ar-
che angulos. Faciesq; vertes de lignis se-
thim. ⁊ operies auro: inducesq; per circulos
qui sunt in arche lateribus vt portet
in eis: qui semp erunt in circulis. nec vn-
quam extrahent ab eis. Quid per archā
nisi sancta ecclesia figuratur? Cui quatuor
circuli aurei per quatuor angulos in-
duntur adiungit: quia in eo quod per qua-
tuor partes mundi dilatata tendit. pcul-

Tertie partis libri Pastoralis cure

dubio quatuor sancti euāgelij libris acci-
cta predicat. Hec etq; de lignis sethim fi-
unt: qui eisdē ad portandū circulis inserū-
tur: quia fortes perseveratēq; doctores:
velut impubribilla ligna querendi sunt: q̄
instructiōi sacrorū voluminū semper inhe-
rentes sancte ecclesie unitatē denunciēt:
et quasi intromissis circulis archā portēt.
Hec tibus quippe archaz portare est: bo-
nis doctoribus sanctā ecclesiā ad erudiē-
das infidelium mentes predicādo deducere.
Qui auro quoq; iubent operiri: ut cū ser-
mone alios insonāt: ipsi etiam vite splen-
dore fulgescāt. De quibus apte subditur.
Qui semp erūt in circulis nec vnq̄ extra
benē ab eis: qz nimirū necesse est: ut qui
ad officij predicatiōis excubāt a sacre
lectiōis studio non recedant. Ad hoc nāq;
rectes esse in circulis semp iubent: ut cū
portari archam oportunitas erigit: de in-
tromittēdis vectibus portandi tarditas
nulla generet: quia videlicet cū spiritale
aliquid a subditis a pastore inquirē igno-
miniosum valde est: si tūc querat discere:
cū questionē debet enodare. Sed circuli
vectes inherēt: ut doctores semp in
suis cordibus eloquia sacra meditātes te-
stamenti archā sine mora eleuent: si quic-
quid necesse est protinus docent. Unde
bene primus pastor ecclesie pastores cete-
ros admonet dicēs: Parati s̄ ad satisfā-
ctionē om̄i poscētī vos rationē: de ea que
in vobis est spe. Ac si aperte dicat: ut ad
portandā archā mora nulla prepediat ve-
ctes a circulis nunq̄ recedant.

Explicit secunda pars.

Incipit tertia pars: demon-
strans qualiter bonus pastor
subditos suos docere debeat:
et admonere.

Q̄ nō vna eadēq; cūctis ex-
hortatio p̄gruat: cū collecta enu-
meratiōe diuersitatū quib⁹ ali-
ter aliterq; singuli admonendi

veniunt: **Capitulum. I.**

Quia igit qualis esse debeat
pastor ostendimus: nūc qua-
liter doceat: dem ostremus:
ut em̄ longe añ nos reuerēs
de memorie Gregorij nazā-
ren⁹ edocuit: nō vna eadēq; cūctis exhor-
tatio cōgruit: qz nec cūctos par mox qua-
litas astringit. Sepe nāq; alijs officij: q̄
alijs profunt: qz et plerūq; herbe que bec
aſalia nutriūt: alia occidūt: et lentis sibilus
equus mitigat: catulos instigat: et medis
camentū qd̄ hunc morbū imminuit alteri
vires iūgit: et panis qui vitā fortis robo-
rat: paruulorū necat. P̄do qualitate igit
audientū formari debet sermo doctorū:
ut et sua singulis p̄gruat: et tū a cōis edifi-
catiōis arte nunq̄ recedat. Quid em̄ sūt
intēte mētes auditorū: nisi vt ita dixerī q̄
dā in cythara tensiones stricte cordarū:
quas tangēdi arifex vt nō sibi metip̄i dis-
simile cātū faciāt dissimiliter pulsar. Et
iccirco torde consonā modulationē red-
dūt: qz vno quidē plectro: sed nō vno im-
pulsu feriunt: vnde et doctorē quisq; vt in
vna cūctos virtute charitatis edificet: ex
vna doctrina nō eadēq; exhortatiōe tan-
gere corda audientū debet. Aliter nāq;
viri: aliter admonēde sunt femine: aliter
iuuenes: aliter senes: aliter inopes: aliter
locupletes: aliter letialiter tristes: aliter
subditi: aliter plati: aliter serui: aliter dñi
aliter hui⁹ mundi sapiētes: aliter hebetes:
aliter impudētes: aliter verecūdi: aliter p-
terui: aliter pusillanimes: aliter impacitē-
tes: aliter patiētes: aliter ventuoli: aliter
inuidi: aliter simplices: aliter impij: aliter
incolumes: aliter egrī: aliter qui flagella
metuūt: et p̄pterea innocētē viuūt. Ali-
ter qui sic in iniquitate duruerūt: vt nec per
flagella corrigant. Aliter nimis taciti: ali-
ter multiloquio vacātes. Aliter pigri: ali-
ter precipites. Aliter māsuēti: aliter ira-
cūdi. Aliter humiles: aliter elati. Aliter
pertinaces: aliter incōstantes. Aliter gu-
le dediti: aliter abstinētes. Aliter qui sua
misericoziter tribuūt. Aliter qui aliens

rapere contendūt. Aliter que nec aliena appetunt nec sua largiunt. Aliter qui et ea que habent tribuunt sua. et aliena rapere nō desistunt. Aliter discordes. Aliter pacati. Aliter seminātes iurgia. Aliter pacifici. Aliter admonendi sunt qui sacre legis verba nō recte intelligūt. Aliter quod quidē recte intelligūt sed humiliter nō loquunt. Aliter qui cū predicare digne valeant. p̄ humilitate nūntia formidāt. Alii quos a predicatiōe impsectō vel etas prohibet. et tamē precipitatio impellit. Alii qui in hoc quod ipaliter appetūt p̄perāt. Aliter qui quidē que mūdi sūt p̄cupiscūt sed tamē aduersitatis labore fatigant. Aliter cōiugij obligati. Aliter a cōiugij liberib⁹ liberi. Aliter ammixtiōe carnis experti. Aliter ignorantes. Aliter qui peccata deplorāt operū. Aliter qui cogitationū. Aliter qui cōmissa plangūt nec tamen deserūt. Aliter quod deserūt nec tamē plangūt. Aliter qui illicita quod faciūt etiā laudāt. Aliter qui accusant praua nec tū deuitant. Aliter qui repēna cōcupiscētia supant. atq; aliter qui in culpa et p̄silio ligantur. Aliter qui licet minima crebro tamē illicita faciūt. atq; aliter qui se a p̄uis custodia diūt: sed aliquādo in grauib⁹ demergunt. Aliter qui bona nec inchoāt. Aliter quod inchoata minime p̄sumāt. Aliter qui mala occulte agūt et bona publice. Aliter quod bona que faciūt abscondūt. et tamen quibusdā factis publice mala de se opinari permittunt.

De diuersi admonitiōis modi de singulis sint ponēdi: et de differenti modo admonendi viros atq; mulieres. Cap. I.

Ed quid vtilitatis est quod cuncta hec enumeratiōe collecta trāscurrim⁹. si non etiā admonitiōnis modos p̄ singula quāta possumus breuitate pandamus. Aliter igitur sunt vtri atq; aliter femine. quia illis grauia istis vero iniungēda sunt leuiora:

vt illos magna exercēdo. istas autē leuia demulcēdo cōuertant.

De diuerso modo admonēdi iuuenes atq; senes. Capi. II.

Aliter iuuenes atq; aliter senes quia illos plerūq; seueritas admonitiōnis ad prouectum viri gūt. istos vero ad meliora opera deprecatio blāda cōponit. Scriptū quippe est. seniore ne increpaueris sed obsecra vt patrem.

De diuerso modo admonēdi inopes atq; locupletes. Capi. III.

Aliter admonēdi sunt inopes. atq; aliter locupletes: illis nā quod offerre cōsolationis solatiū cōtra tribulationē. istis vero in ferre metū cōtra elationē debem⁹. Inopi quippe a dño per p̄phetā dicitur. Noli timere quod nō cōfunderis. Cui nō lōge post blandiēs dicit. Pauperula tempestate cōuulsa. Rursūq; hanc solatur: dicēs. Probam⁹ te in camino paupertatis. Et cōtra Paul⁹. discipulo de diuitibus dicit. Diuitib⁹ huius seculi precepto non superbe sapere. neq; sperare in incerto diuitiarū suarū. Abi notandū est valde quod humilitatis doctor memoriā diuitū faciens. non ait roga sed precepto. quod et si impendēda ē pietas infirmitati. honor tamē non debet elationi. Talibus ergo rectū est quod dicit tanto rectius iubet quāto et in rebus trāsitorijs altitudine cogitatiōis intumescit. De his in euāgello dñs dicit. Ne vobis diuitibus qui habetis consolationem vestrā. Quia enī que sunt eterna gaudia. nesciunt. ex presentis vite habundātia cōsolantur. Offerēda est ergo eis consolatio quos caminus paupertatis excoquit atq; illis inferēdus est timor quos cōsolatio glorie temporalis extollit: vt et illi discant quod diuitias quas nō conspiciunt possidebūt et isti cognoscāt quia eas quas cōcupiscūt

tenere nequaquam possunt. plerumque tamen per sonarum ordinem permutat qualitas motuum. ut sit dives humilis sit pauper elatus. unde de more predicantis lingua cum audientis vita debet componi. ut tanto districtius in paupere elatione feriat: quanto euz nec illica paupertas inclinatur. Et tanto leuius humilitate diuitum demulceat: quanto eos nec habundantia que subleuat exaltat.

Nonnunquam tamen etiam superbus dives ex horzationis blandimento placidus est quia et plerumque dura vulnera per leuia fomenta mollescunt. et furor insanorum sepe ad salutem medico blandiente reducitur. Cumque eis in dulcedine descenditur. languor insanie mitigatur. Necque enim negligenter intuendum est. quod cum saulem spiritus aduersus inuaderet. apprehensa Dauid cythara. eius vesania se dabat ac temperabat. Quod enim per Saul nisi elatio potentium et quid per dauid innuitur nisi humilis vita sanctorum. Cum ergo Saul ab immundo spiritu arripit. Dauid canente. eius vesania temperatur: quia cum sensus potentium. per elationem in furorem vertitur. Dignum est ut ad salutem. mens quasi dulcedine cythare. locutionis nostre tranquillitate reuocet. Aliquando autem cum huius sensu culti potentes arguantur. prius per quasdam similitudines velut de alieno negotio requirendi sunt. et euz rectam sententiam quasi in alterum pertulerint. tunc modis congruentibus de proprio reatu ferendi sunt ut mens temporalis potentia tumida. contra corripientem nequaquam se erigat que suo sibi iudicio superbie ceruicem calcat. et in nulla sui defensione se exerceat. quem sententia proprio ore ligat. Hinc est enim quod Nathan propheta arguere regem venerat. et quasi de causa pauperis contra diuitem iudicium que rebat. ut prius rex sententiam diceret. et reatum suum postmodum audiret quatenus nequaquam iusticie contra diceret quod in se ipse promississet. Vir itaque sanctus et peccatorem considerans et regem miro ordine audacem reum prius per confessionem ligare studuit: et postmodum per infectionem secare. Cetera

uit paululum quem quesuit sed percussit repente quem tenuit. Pigrius enim fortasse incidere. si ab ipso sermonis exordio aperte culpam ferire voluisset. Sed premissa similitudine eam quam occultabat eracuit in crepatione. Ad egrum medicus venerat. se candus vulnus videbat. sed de patientia egrum dubitabat. Abscondit igitur ferrum. medicinale subue. et quod educit subito fixit in vulnere. ut secum gladium sentiret eger antequam cereretur. ne si ante cereret sentire recusaret.

De diuerso modo admonendi letos atque tristes

Capitulum. III.

Alter admonendi sunt leti atque aliter tristes. Letis videlicet inferenda sunt tristitia que sentuntur ex supplicio: tristibus vero inferenda sunt leta. que promittuntur ex regno. Discant leti ex minarum asperitate quod timeant. audiant tristes premiorum gaudia. de quibus presumant. Illis quippe dicitur. ve vobis qui ridetis nunc. quoniam am flebitis. Isti vero eodem magistro audiunt dicente. iterum videbo vos et gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Nonnulli autem leti vel tristes non rebus sunt. sed conspersionibus existunt quibus profecto intimandum est. quod quedam vitia quibusdam conspersionibus iuxta sunt. Habent enim leti ex propinquo luxuriam. tristes vero iram. unde necesse est ut non solum quisque consideret quod ex conspersione sustinet sed etiam quod ex vitio ad deteriorum perueniet. ne dum nequaquam pugnat contra hoc quod tollerat: ei quoque a quo se liberum estimat vitio succubatur.

De diuerso modo admonendi subditos atque prelatos.

Capitulum. V.

Alii admonendi sunt subditi atq; aliter prelati. Illos ne subiectio coterat. Istos ne loc' superior extollat. Illi ne minus que iubent' impleant. Isti ne plus iusto iubeant que non compleant. Illi vt humili ter subiaceant. Isti vt temperanter presint. Nam q; intelligi & figuratiter potest illis dicit. filij obedite parentibus vestris i domino istis precipitur. Et patres nolite ad iracundiã prouocare filios vestros. Illi discat quo ante oculi arbitri oculos sua interiora componat. Isti quomodo etiaz commissis sibi exempla bene viuendi exterius prebeant. Scire etenim prelati debent quia si puerfa vnq; perpetrant. tot mortibus digni sunt. quot ad subditos suos p ditionis exempla transmittunt. Unde necesse est vt tanto se cautius a culpa custodiant. quanto per praua que faciunt. non solum moriuntur. sed aliorum animarum rei sunt quas prauis exemplis destruxerunt. Unde admonendi sunt illi ne districtus puniat'ur sed si absoluti reperiri nequeunt salte de se. Isti ne de subditorum erratibus iudicentur etiã si se iam de se securos inueniunt.

Illi vt tanto circa se sollicitius iuuant. quanto eos aliena cura non implicat. Isti vero vt sic aliorum curas explant quatenus suas agere non desistant & sic in propria sollicitudine ferueant. vt a commissorum custodia minime torpescant. Illi enim sibimet vacanti dicitur. Vade ad formicã o piger & considera vias eius: & discet ab ea sapientiam. Ille autem terribiliter admonet cum dicitur. Fili mi si spopoder' p amico tuo defixisti apud extraneum manum tuam. illa queat' es verbis oris tui. & captus p prijs sermonibus. Spodere naq; p amico est. aliena animã in periculo sue conuersationis accipere. Vn & apud extraneum manus defigitur q; apud est sollicitudinis q; ante vocat mens ligat. Verbis vero oris sui illa queat' est. ac p prijs sermonibus capitur. q; dñi commissis sibi cogitur bona dicere. ipsum prius necesse e que dixerit custodire. Illa queat' igitur verbis oris sui.

dum ratioe exigete constringit. ne ei' vltima ad aliquid aliud q; qd admonet relaxetur. Unde apud districtu iudice cogit tanta in opere exoluere. quanta eum constat alijs voce precepisse. vbi & bene mox exhortatio subditur vt dicitur in puerbijs. Fac ergo qd dico illi mi & temetipsum libera. quia in manus proximi tui incidisti. Discurre festina suscita amicum tuum ne videris somnu oculis tuis nec dormitet palpebre tue. Quisquis enim ad viuendu alijs in exemplũ preponit. nõ solum vt ipse vigilet: sed etiã amicum suscitet admonetur. Et naq; vigilare bene viuendo non sufficit. si non & illum cui preest a peccati corpore disjungit. Bene autem dicit ne videris somnu oculis tuis nec dormitet palpebre tue. Somnu quippe oculis dare est intentione cessante subditorum curam omnino negligere. Palpebre vero dormitant cum cogitationes nostre ea que in subditis arguenda cognoscunt pigredine deprimente dissimulant. Plene enim dormire est. commissorum acta nescire nec corrigere. non autem dormire sed dormitare est. que quidem reprehendenda sunt cognoscere sed tamen propter mentis tedium dignis ea increpationibus non emendare. Dormitãdo vero oculus ad plenissimum somnum ducitur quia dum plerumq; qui preest malum quod cognoscit non refecat. ab hoc quãdoq; negligentie sue merito puenit. vt qd a subiectis delinquitur non cognoscat. Admonendi sunt itaq; qui presunt vt per circũspectiõis studium pugiles intus & in circuitu oculos habeat celi animalia fieri ostendat. Item sa q; ppe celi animalia in circuitu & itus oculis plena habent & sic describunt. Dignũ q; ppe e vt cuncti q; presunt int' atq; in circuitu oculos habeat q; ten' & iterno iudici in semetipsis placere studeat. & exempla vite exterius prebentes. ea etiã que in alijs sunt corrigenda deprehendant. Admonendi sunt subditi. ne prepositorum suorum vitam temere iudicent. si quid eos fortasse agere reprehensibiliter videt. ne vnde res

NB.

dignitat' festinet suscitetur

admonet Plat

dona't
vini
2070admonitio p'bitore
re iudicet

R 4

Tertie partis libri Pastoralis cure

ete mala redarguunt: inde per elatiois impullum in profundiora mergant. Admonendi sunt ne cum culpas prepositorum considerant: pro eis audaciores fiant: sed si qua valde sunt eorum prava opera sic apud semet ipsos iudicent: ut tamen diuino timore coerciti: ferre sub eis reuerentia non recusent. Quod melius ostendimus: si David factum ad medium deducamus. Saul quippe persecutor eius cum ad purgandum ventrem spelunca fuisset ingressus: illic cum viris suis David inerat: qui iam tam longo tempore per securitatis eius mala tolerabat. Tunc eum viri sui ad feriendum Saul accenderent: fugit eos responsionibus: quod manu mittere in christum domini non deberet. Qui tamen occulte surrexit: et oram clamidis eius abscedit. Quid enim per Saul nisi mali rectores quod per David: nisi boni subditi designantur. Saul igitur ventrem purgare est prauos prepositos conceptam in corde malicia usque ad opera miseri odoris extirpare: et cogitata apud se noxia factis exterioribus exequendo monstrare. Quod tamen David ferire mestuit: quod pie subditorum mentes ab omni se peste obiretationis abstinentes prepositorum vitia nullo lingue gladio percipiunt: etiam cum de imperfectione reprehendunt. Qui est quando ab infirmitate sese abstinere vix possunt: ut extrema quedam atque exteriora prepositorum mala: sed tamen humiliter loquantur: quasi oram clamidis silenter incidunt: quia videlicet dum prelate dignitati saltem innoxie et latebre derogant: quasi regis superpositi vestem secant. Sed tamen ad semet ipsos redeunt se vehemensissime vel de tenuissimo verbi laceratione reprehendunt. Unde bene illic et scriptum est. Post hec percussit David cor suum: eo quod abscedisset oram clamidis Saul. Facta quippe prepositorum oris gladio ferienda non sunt: etiam cum recte reprehendenda iudicant. Si quando vero contra eos vel in minimis lingua labitur: necesse est ut per afflictionem penitentia cor premat: quatenus ad seipsum redeat: et cum prepositis potestati deliquerit eius contra se iudicium: a quo sibi prelatum est perbor

rescat. Ita cum in prepositis delinquimus et ordinatiōi que eos nobis stultis obuiamus unde Moyses quoque cum contra se et Aaron conuenerit populum cognouisset ait: Hos enim quid sumus? Hec contra nos est murmur vestrum: sed contra deum.

De diuerso modo admonendi seruos atque dominos:

Capitulum. VI.

Aliter admonendi sunt serui: atque aliter domini. Serui scilicet ut in se semper humilitate conditionis aspiciant. Domini vero ut nature sue qua equaliter sunt cum seruis conditionis memoria non amittant. Serui admonendi sunt: ne dominos despiciant: ne deum offendant si ordinatiōi illius superbiendo contradicunt. Domini quoque admonendi sunt: quia pro domini demunere suo superbiunt: si eos quos per conditionem tenent subditos: equales sibi per nature consortium non agnoscunt. Isti admonendi sunt: ut sciāt se seruos esse dominorum. Illi admonendi sunt: ut cognoscant se cōseruos esse seruorum. Istis namque dicitur serui: obedite dominis carnalibus. Et rursum: Quicumque sunt sub iugo seruitutis dominos suos omni honore dignus arbitrentur. Illis autem dicitur et vos domini eadem facite illis remittentes minas: sciētis quod et illorum et vester dominus est in celis.

De diuerso modo admonendi sapientes atque hebetes:

Capitulum. VII.

Aliter admonendi sunt sapientes huius seculi: atque aliter hebetes. Sapientes quippe admonendi sunt: ut sciāt amittere que sciunt: hebetes quoque admonendi sunt: ut appetant scire que nesciunt. In illis hoc primum destruendum est quod se sapientes arbitrantur. In istis iam edificandum est: quicquid de sapientia superna cognoscit: quod dum minime superbiunt: quasi ad suscipiendum edificium corda parauerunt. Cum illis laborandum est ut sapientius stulti fiant: stultitia autem sapientia deferunt: et sapientia

plente dei stulticia discat. Istis vero predicandus est: ut ab ea que putat stulticia: ad vera sapientia vicinias transeat. Illis namque dicitur: si quis videt inter vos sapiens esse in hoc seculo stultus fiat ut sit sapiens. Istis vero dicitur: Non multi sapientes secundum carnem et rursus: que stulta sunt mundi elegit deus: ut confundat sapientes: illos plerumque ratiocinationis argumenta: istos nonnunquam melius quam exempla conuertunt. Illis nonnunquam prodest ut in suis allegationibus victi iaceant. Istis vero aliquando sufficit: ut laudabilia aliorum facta agnoscat. Unde magister egregius sapientibus et insipientibus debitor cum hebreorum quosdam sapientes: quosdam vero etiam tardiores admoneret. Illis de completionem testamenti veteris: loquens eorum sapientiam: argumentum superavit dicens: Quod enim antiqua et senescit: prope interitum est. Cum vero solis exemplis quosdam trahendos ad se cerneret in eadem epistola adiunxit. Sancti ludibria et verbera experti: insuper et vincula et carceres: lapidati sunt: secti sunt: tentati sunt: in occisione gladii mortui sunt: et rursus memoretore prepositorum vestrorum: quibus vobis locuti sunt verbum dei: quorum intuitus exitum conuersationis imitamine fidem: quatenus et illos victrix ratio frangeret: et istos ad maiora conscendere imitatio blanda suaderet.

De diuerso modo admonendi impudentes: atque verecundos: Capitulum. VIII.

Aliter admonendi sunt impudentes: atque aliter verecundi. Illos namque ab impudente vicio non nisi increpatio dura compescit: istos autem plerumque ad melius exhortatio modesta componit. Illi se delinquere nefciunt: nisi etiam a pluribus increpentur istis plerumque ad conuersionem sufficit quod eis doctor mala sua saltem leniter ad memoria reducit. Illos autem melius corrigit: qui inuehendo reprehendit: istis autem maior puerectus adducitur: si hoc quod in eis reprehenditur: quasi

ex latere tangatur. Impudente quippe inter deorum plebem: dominus aperte increpas ait: Fronis mulieris meretricis facta est tibi: noluisse erubescere. Et rursus verecundam tunc refouet dicens: Confusio adolescentie tue obliuisceris: et obprobrium viduitatis tue non recordaberis: quia dominabit tui qui fecit te. Impudenter quoque delinquentes galathas aperte Paulus increpat dicens: O insensati galathe: quis vos fascinauit? Et rursus. Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitis: nunc in carne consumamini. Culpas vero verecundantium quasi copatens reprehendit dicens: Hauius sum in domino vehementer: quoniam tandem aliquando reforsistis pro me sentire: sicut et sentiebaris: occipati enim eratis: ut et illos culpas increpatio dura detegeret: et horum negligentiam sermo mollior velaret.

De diuerso modo admonendi pteruos: atque pusillanimes: Capitulum. IX.

Aliter admonendi sunt proterui atque aliter pusillanimes: illi enim dum valde de se presumunt: exprobrando ceteros dedignant. Isti autem dum nimis sunt infirmitatis sue conscius: plerumque in desperationem cadunt. Illi singulariter summa estimantur cuncta que agunt. Isti despecta vehementer putant esse que faciunt et iccirco in desperationem frangunt. Subtiliter itaque ab arguente discutienda sunt opera proteruorum. ut in quo sibi placet ostendatur quod deo displicet. Tunc enim proteruos melius corrigimus: cum ea que bene egisse se credunt: male acta monstramus: ut vnde adepta gloria creditur: inde vtilis confusio subsequatur. Nonnunquam vero cum se viciis proterui minime perpetrare cognoscunt: compendiosius ad correctionem veniunt: si alterius culpe manifestioris et ex latere requisite impropertio profundant: ut ex eo quod defendere nequeunt cognoscant se improbe tenere quod defendunt. Vnde cum proterue Paulus corinthios aduersum se inuicem videret inflatos: ut alii Apollo: alius Paulus: alius Cepheus: alius christi

Tertie partis libri Pastoralis cure

esse se diceret incestus culpā in mediū de
duxit: que apud eos perpetrata fuerat: et
incorecta remanebat dicēs: Audite inter
vos fornicatio: et tal' fornicatio: qualis nec
inter gētes ita vt vxorē patris quis habe
at: et vos inflati estis: et nō magis luctum
habulistis: vt tolleret de medio vestrū qui
hoc opus fecit. Ac si aperte dicat Quod
vos per proteruitā huius vel illi? dicitis:
que per dissolutionē negligentie nullius
vos esse mōstratis. At p̄tra pusillanimes
aptius ad iter bene agendi reducimus: si
quedā illorū bona ex latere requiramus:
vt dū in eis alia reprehēdendo corripim?
alia amplectēdo laudemus: quatenus eo
rū tenentudinē laus audita nutriat: q̄ cul
pa increpata castigat. Plerūq; autē vtili
us apud illos p̄ficimus: si et eorū bene ge
sta memoramus: et si qua ab eis inordinā
ta gesta sunt: nō iam tanq̄ perpetrata cor
ripim?: sed quasi adhuc ne perpetrari de
beat prohibemus: vt et illa que approba
mus: illatus fauor auget: et cōtra ea que
reprehēdimus: magis apud pusillanimes
exhortatio verecūda conualecat. Unde
idē Paulus cū thessalonicenses in acce
pta predicatiōe perdurātes: quasi de vici
nō mūdi termino quadā cognosceret pu
sillanimitate turbatos: p̄ in eis que for
tia p̄spicit: laudat: et caute monēdo post
modū que infirma sunt: roborat. At em̄:
Gratias agere debemus deo semp̄ pro vo
bis fratres: ita vt dignū est: quoniā super
crevit fides vestra: et abundat charitas vni
uscuiusq; vestrū inuicē: ita vt et nos ip̄i de
vobis gloriemur in ecclesijs dei: pro pati
entia vestra et fide. Qui cū blanda hec vi
te eorū preconia p̄misisset: paulo post sub
dit dicēs: Rogam? autē vos fratres: per
aduentū domini nostri iesu xp̄i: et a nostre
congregatiōis in idip̄m vt nō cito mouea
mini a vestro sensu: neq; terreamini: neq;
per sp̄ritū: neq; per sermonē: neq; p̄ epi
colā: tanq̄ per nos missas: quasi in ster di
es domini. Eḡit em̄ verus doctor: vt pat
ris audirent laudati q̄ recognoscerent: et
postmodū q̄ exhortati sequerent: quate

nus eorum mentē ne admonitio subiūctā
cōcuteret: laus p̄missa solidaret: et qui
cōmotos eos vicini finis suspiciōe cogno
uerat: nō laz redarguebat motos: sed quā
si transacta nesciēs adhuc cōmoueri p̄t
bebat: vt dū de ipsa leuitate motiōis p̄s
dicatori suo se incognitos crederet: tanto
irreprehensibiliores fieri: quāto et cognos
sci ab illo formidarent.

De diuerso modo admonen di impatientes: atq; patientes:

Capitulum. X.

Iter admonēdi sunt impatiē
tes: atq; aliter patientes. Dicē
dum namq; est impatiētibz:
quia dū refrenare sp̄ritū negli
gūt: per multa etiā que non appetūt: ini
quitatū abrupta rapiunt: quia videlicet
mentē impellit furor quo nō trahit deside
rium: et agit cōmota velut nesciens vnde
post voleat sciens. Dicendū quoq; impa
tientibus: quia dū motiōis impulsu p̄ceci
pites quedam velut alienati peragūt: vix
mala sua post q̄ fuerint perpetrata cogno
scūt: quia dū perturbatiōi sue minime ob
sistūt: etiā si qua a se trāquilla mente fue
rant: bene gesta confundūt: et improviso
impulsu destruit: quicquid forsītā diu la
bore prouido cōstruxerūt. Ipsa nāq; que
mater est omnīū: custosq; virtutū: per im
patientie viclū virtus charitatis amittit.
Scriptū quippe est. Charitas patiens est.
Igit̄ cum minime est patiens: charitas nō
est. P̄ hoc quoq; impatiētie vitii ipsa
virtutū nutritrix doctrina dissipat. Scriptū
namq; est Doctrina virt' per patientiā no
scit. Tanto ergo quisq; minus ostēditur
doctus: quāto minus conuincit patiens.
Heq; em̄ potest veraciter bona docendo
impendere: si viuēdo nescit equanimiter
aliena mala tolerare. P̄ hoc q̄ impati
entie viclū plerūq; mentē arroganti'e cul
pa trāssingit quia dū despicit in mūdo hoc
quisq; non patit: bona sibi si qua occulta
sunt ostentare conat: atq; sic per im patiē

tiam vsq; ad arrogantia ducit: dum quia
ferre despectione non potest: detegendo
semetipsum in ostentatione gloriæ. Unde scri-
ptum est. Melior patiens est arrogans: quia
videlicet elegit patiens quelibet mala per-
peti: quod per ostentationis vicium bona sua oc-
cultata cognosci. Et contra elegit arrogans
bona de se: vel falsa lactari: ne mala possit
vel minima perpeti. Quia igitur cum pati-
entia relinquit: etiam bona reliqua que la-
gesta sunt destruitur: recte ab ibezebie-
le esse in altare dei fossa perhibet: ut in ea
videlicet supposita holocausta seruetur.
Si enim in altari fossa non esset: omne quod
in eo sacrificium reperiret: superueniens au-
ra dispergeret. Quid vero accipimus per
altare dei nisi animam iusti: que quot bona
egerit: tot super se ante eius oculos sacri-
ficia imponit. Quid autem altaris fossa nisi
bonorum patientia que dum mentem aduersa
tolerando humiliat: quasi more fouee hanc
in imo positam demonstrat? Fossa igitur in al-
tari fiat: ne superpositum sacrificium aura di-
spargatur: id est electorum mens patientiam cu-
stodiatur: ne commota vento impatientie: et hoc
quod bene operata est: amittat. Bene au-
tem hec eadem fossa vni? cubiti esse memo-
rat: quia nimirum si patientia non deserit:
vnitatis mensura seruetur. Unde et Paulus
ait: Inuicem onera vestra portate: et sic
adimplebitis legem christi. Lex quippe christi
est charitas vnitatis quam solum perficit: que
nec cum grauantur: excedunt. Audiatur im-
patientes quod scriptum est in prouerbis.
Melior est patiens viro forti: et qui domi-
nat animum suo expugnatore viribus. Minor
est enim victoria viribus: quia extra sunt que
subiungunt. Et idem autem maius est quod per
patientiam vincitur: quia ipse a se animus su-
peratur: et semetipsum sibi metipsum subiicit: quam
de eum patientia intra se frenari compellit.
Audiatur patientes quod dilectis suis ve-
ritas dicit. In patientia vestra possidebitis
animas vestras. Sic enim conditi mi-
rabiliter sumus: ut ratio animam: et anima
possideat corpus. Ius vero anime a cor-
poris possessione repellit: si non prius ani-

ma a ratione possideatur. Custodem igitur
conditionis nostre: patientiam dominus
esse monstrauit: qui in ipsa nos possidere et
nosmetipsos docuit. Quanta ergo sit im-
patientie culpa cognoscimus: per quam et
hoc ipsum amittimus possidere quod su-
mus. Audiatur impatientes quod per Sa-
lomonem rursus dicitur. Totum spiritus
suum profert stultus: sapiens autem dif-
fert et reseruat in posterum. Impatientia
quippe impellente agit: ut totus foras
spiritus proferatur. Quem tunc cito citius
perturbatio eicit: quia nulla interius dis-
ciplina sapientie circumcludit. Sapiens
autem differt et reseruat in posterum. Ve-
sus enim in presenti se vlcisci non deside-
rat: quia etiam tolerans parci optat: sed
tamen iuste vindicari: omnia extremo iu-
dicio non ignorat. Et contra admonen-
di sunt patientes: ne in eo quod exterius
portant: interius doleant: ne tante virtu-
tis sacrificium quod integrum foras im-
molant: intus malicie peste corrumpant:
et cum ab hominibus non agnoscitur: sed
tamen sub diuina examinatione peccatur:
tanto deterior culpa doloris fiat: quanto
sibi ante homines virtutis speciem ven-
dicat. Dicendum itaque est patientibus: ut
studeant diligere quos sibi necesse est to-
lerare: ne si patientiam dilectio non sequatur
in deteriorē culpam odij: virtus osten-
sa vertatur. Unde Paulus cum diceret:
Charitas patiens est: illico adiunxit. Be-
nigna est: videlicet ostendens: quia quos
ex patientia tolerat: amare etiam ex beni-
gnitate non cessat. Inde idem doctor egre-
gius: cum patientiam discipulis suade-
ret dicens: Omnis amaritudo: et ira: et in-
dignatio: et clamor: et blasphemia tollat
a vobis: quasi cunctis exterius tam beni-
gne compositis ad interiora conuertitur:
dum subiungit. Cum omni malitia: quia
nimirum frustra indignatio: clamor: et blas-
phemia ab exterioribus tollitur: si in inte-
riori viciorum mater maligna dominatur.
Et incassum foras vicium ex ramis incidi-
tur: si surreptura multiplici? in? in radi-

ce seruat. Unde p̄ semetipsam veritas dicit. Diligite inimicos vestros benefacite his qui vos oderunt. Orate pro p̄sequenti bus ⁊ calūpniantibus vos. Virtus itaq; est corā hominibus aduersarios tolerare. sed virtus corā deo diligere: q; hoc soluz deus sacrificiū accipit qd̄ aīe eius oculos in altari boni operis flāma charitat; iñcēdit. Hinc est qd̄ rursus quibusdā patiēti bus nec tamē diligētibus dicit. Quid āt vides festucā in oculo fratris tui. ⁊ trabē in oculo tuo nō vides. Perturbatio quip̄e impatientie festuca est. malicia vero in corde trabs in oculo est. Illā nāq; aura tē prationis exagitat. hanc autē p̄sumata nequitia pene immobiliter portat. Recte vero illic subiungit. Hypocrita ejice primū trabē d̄ oculo tuo ⁊ ejice festucā de oculo fratris tui. Ac si dicat mēti inique interi⁹ volēti. ⁊ sanctū se exterius per patiā de monstrāti prius a te molē malicie excute ⁊ tūc alios de impatientie leuitate reprehēderne dū studes simulatione vincere. prius tibi sit praua aliena tolerare. Euenire etiā plerūq; patiētibus solet: vt in eo qui dē tēpoze quo vel aduersa patiunt vel cōtumelias audiūt. nullo dolore pulsent. et sic patiā exhibeāt. vt custodire etiā cordis innocentia nō omittant. Sed cū post paululū hec ipsa que ptulerūt ad memoriam reuocāt igne se doloris in flāmāt. argumēta vltionis inquirūt ⁊ mansuetudinem q̄ tolerātes habuerunt retractantes in maliciā vertunt. Quib⁹ citius a p̄dicatione succurritur. si que sit huius p̄mulationis causa pandat. Callidus namq; aduersarius bellū contra duos mouet. Tū videlicet inflāmans vt cōtumelias prior inferat. alterū prouocās vt cōtumelias lesus reddat. Sed plerūq; dum hui⁹ tam victor est. qui iniuriā persuasus irrogat: vt ab illo vincatur. qui illarā sibi. eāq; nimiter portat. vnus ergo victor que cō mouendo subiugauit tota cōtra alterū virtute se erigit eumq; obsistentēq; fortiter ⁊ vincentem vult q; quia cōmouere in ipā contumeliarū iaculatione non potuit. ab

aperto certamine interim quiescens. ⁊ secreta suggestionē cogitatōe laceffens apertum deceptionis tēpus inquirit. Quia enim publico bello perdidit. ad exercendas occulte insidias exardescit. Quies nāq; tam tēpoze ad victoris animā redire ⁊ vel rerū dampna vel iniuriarum iacula ad memoriā reducit cunctaq; que sibi illata sunt vehemēter exaggerans. intolerabilia ostendit tantoq; mentē merore con turbat vt plerūq; vir patiens illa se sequa nimit̄ tolerasse post victoriā captiu⁹ erubescat seq; nō reddidisse contumelias doleat. ⁊ deteriora repēdere si occasio prebeatur querat. Quibus ergo isti sunt similes. nisi his qui per fortitudinē in campo victores sunt sed per negligentia postmodum intra vrbis claustra capiuntur. Quibus sunt similes nisi his q̄s irruens grauis languor a vita non subtrahit. sed leniter veniēs recidua feb̄is occidit. Admonendi sunt igit̄ patiētes vt cor post victoriam muniāt. vt hostem publico bello superatum. insidari mētibus mentis intendat. vt languorē plus reserpentē repente timeant. ne hostis callidus eo in deceptione postmoduz maiori exultatione gaudeat. quo illa vōdū contra se rigida colla victorum calcar.

De diuerso modo admonendi beniuolos atq; inuidos.
Capitulum. XI.

Alter admonendi sunt beniuoli atq; aliter inuidi. Admonendi namq; sunt beniuoli vt sic alienis bonis congaudeāt quatenus habere ⁊ propria cōcupiscāt sic proximorum facta diligēdo laudent vt ea etiā imitādo multiplicēt. ne si in hoc presentis vite stadio ad certamen alienū deuoti fautores s; pigri spectatores assistūt. eo post certamen sine brauiō remaneant. quo nunc in certamine nō laborant ⁊ tūc eorum palmas afflictī respiciant in quo

rum nunc laboribus otiosi perdurāt. Valde quippe peccamus si aliena bene gesta non diligimus. Sed nihil mercedis agimus si ea que diligimus inquantū possumus nō imitamur. Dicendū itaq; est beneuolis: quia si imitari bona minime festināt: que laudantes approbāt: sic eis virtutū sanctitas: sicut stultis spectatoribus ludicrarū artium vanitas placet. Illi nāq; au rigarū ac hystrionū gesta fauoribus elserunt: nec tamē tales esse desiderāt: quales illos conspiciūt esse quos laudāt. Mirant eos placite egisse: sed tamē similiter deuitāt placere. Dicendū est beneuolis: ut cū proximorū facta conspiciūt ad suum eorū redeāt: et de alienis actibus nō presumant: ne bona laudent: et agere recusant: Grauius quippe extrema vltiōe feriendi sunt: quib; placuit quod imitari noluerūt. Admonēdi sunt inuidi ut perpēdant quāte cecitatis sunt: qui alieno pfectu deficiūt: aliena exultatione cōtabescūt: quantē infelicitatis sunt: qui melioratiōe proximi deteriorēs sūt: dum augmētā aliene prosperitatis aspiciūt: apud semetipos anxie afflicti cordis sui peste moriūt. Quid istis infelicitis: quos dū conspecta felicitas afficit pena nequiores reddit. Aliorū vero bona que habere nō possunt: si diligēt sua fecissent. Sic quippe sunt vniuersi cōsistentes in fide: sicut mēbra multa vno continent in corpore: que per officium quidē diuersa sunt: sed quo sibi vicissim congruūt vnū sunt. vnde fit ut pes per oculum videat: et per des oculi gradiantur. Ori auditus aurium serauit: et ad vsū suū auribus oris lingua cōcurrat. Suffraget manib; vētri opere nē manus. In ipsa ergo corporis positio nē accipimus: quid in actiōe seruem? In his itaq; turpe est nō imitari quō sumus. Nostra sunt nimirū que et si imitari nō possumus: amamus in alijs: et amantiū sunt queos amant in nobis. Hinc ergo pēsent inuidi charitas quāte virtutis est: que alieni laboris opera nostra sine labore facit. Dicendū itaq; est inuidis: quia dū se a li

uore minime custodiūt: in antiquā versuti hostis nequiciam demergunt. De illo namq; scriptū est. Inuidia dyaboli mors intravit in orbem terrarū. Quia enim ipse celum perdidit: cōdito hoc homini inuit: et dampnatiōe sua perdit: adhuc alios perdendo cumulauit. Admonēdi sunt inuidi: ut agnoscat quantis lapsibus lucis crescentis ruine subiacēat: quia dum liuorem a corde non projiciūt ad apertas operū nequicias deuoluūt. Hic enim Cayn inuidisset: fratris hostiā acceptā: minime peruenerit ad extinguendā vitam: unde scriptū est. Respexit dominus ad Abel et ad munera eius: ad Cayn vero et ad munera eius nō respexit. Fratrusq; est Cayn vehementer: et cōcidit vultus eius. Lituor itaq; sacrificij fratricidij seminariū fuit. Nam quez meliorē se esse voluit: ne vti cunq; esset: amputauit. Dicendū est inuidis: quia dum se ista intrinsecus peste cōsumunt: etiam quicquid in se aliud boni habere videntur: interimūt. Unde scriptum est. Alta carnū sanitas cordis: putredo ossium inuidia. Quid enim per carnes nisi infirma quedā ac tenera: et quid per ossa nisi fortia acta signant. Et plerūq; contingit: ut quidam cum cordis innocentia in nōnullis suis actibus infirmi videntur: quidam vero iam quedam ante humanos oculos robusta exerceant: sed tamen erga aliorum bona intus inuidie pestilentia tabescant. Bene ergo dicitur: vita carnū sanitas cordis: quia si cordis innocentia custodit: etiā si qua foris infirma sunt: roborantur. Et recte illic subditur: Putredo ossium inuidia: quia per liuoris viciū ante dei oculos: pereit etiam que humanis oculis fortia videntur. Quis quippe per inuidiā putrescere est: quedam etiā robusta deperire.

De diuerso modo admonendi simplices: atq; impuros:

Capitulum. XII.

Tertie partis libri Pastoralis cure

Alter admonēdi sūt simplices atq; aliter impuri. Laudandi sūt simplices qđ nunq̄ studeāt falsa dicere: sed admonēdi sunt vt non erint nōnunq̄ vera reticere. Sicut enī semp̄ dicentē falsitas lesit: ita nōnunq̄ quibusdā audita veritas nocuit. Unde corā discipulis dñs locutionē silentio ep̄aus ait. Multa habeo vobiscū dicere: sed nūc nō potestis illa portare. Admonēdi sūt igit̄ simplices: vt sicut fallaciā semp̄ vitiliter vitāt: ita veritatē semp̄ vitiliter proferāt: admonēdi sunt vt simplicitatis bono prudentiā adungāt: quaten⁹ sic securitatē de simplicitate possideāt: vt circūsp̄ctionē prudentie nō amittant. Hinc nāq; per doctore⁹ gentiū dicit: Volo vos sapiētes esse ī bono: simplices autē ī malo. Hic electos suos p̄ semetip̄am veritas admonet dicens: Estote prudētes sicut serpētes: et simplices sicut colūbe. Quia videlicet in electorū cordibus debet: et simplicitatē colūbe astutia serpentis acueret: et serpentis astutia colūbe simplicitas t̄pare quatenus nec seducti per prudentiā calleant: nec ab intellectus studio ex simplicitate torpescāt. At contra admonēdi sunt impuri: vt quā grauis sit quē cū culpa sustinet duplicitaris laborē agnoscat. Duz enī deprehendi metuūt: semp̄ improbas defensiones querūt: semp̄ pauidis suspiciōib⁹ agitant. Nihil autē est ad defendēdū puritate tutius: ad dicendū veritate nihil facili⁹. Hāz dū fallaciā suā tueri cogitāt: duro cor labore fatigat. Hic nāq; scriptū est. Labor laborū suorū operiet eos: qđ enī nunc implet: tūc operiet: qđ cuius nūc animū per blandā inquietudinē exigerit: tūc per asperā retributionē premit. Hinc per Hieremiā dicit: Do cuerūt linguā suam lo qui mendaciū: vt iniqui agerēt: laborauerūt. Ac si aperte diceret. Qui amici esse veritatis sine labore poterāt: vt peccēt laborāt. Cūq; viuere simpliciter renuūt: laboribus erigūt: vt moriant. Nam plerūq; in culpa deprehēsi: dū quales sint agnosci refugiūt: sese sub fallacie velamū

ne abscondūt: et hoc qđ peccat: quodq; is aperte cernit excusare molunt: ita vt se peccatis qui eorū culpas corrūpere studet: asperitas nebulis seduct⁹ pene amissis se sepe videat: qđ de eis itaq; certū tenebat. Unde recte sub iudee specie p̄phetā contra peccantē animā exultantēq; se dicit. Ibi habuit foueā eritius. Eritij quippe nomie impure mētis seseq; callide defendētis duplicitas designat. Quia videlicet eritius anteq̄ apprehendit: eius et caput cernit: et pedes videt: et corpus omne cōspicit: sed mox vt apprehensus fuerit: semetip̄m in sperā colligit: pedes introitus subtrahit: caput abscondit: et intra tenētis manus totum simul amittit: qui totus simul ante videbat. Sic nimirū: sic impure mētes sunt: cū in suis excessibus cōprehēdunt. Caput enim eritij cernit: quia quod incio ad culpā peccator accesserit: videt. Pedes eritij conspiciunt: quia quib⁹ vestigijs nequitia sit: perpetrata cognoscit: et tamē adductis repente occasiōibus impura mens retro: pedes colligit: quia cūcta iniquitatis sue vestigia abscondit. Caput subtrahit: quia miris defensionibus nisi inchoasse se malū aliquid ostendit. Et quasi spera in manu tenētis remanet: quia is qui corripit: cūcta que iam cognouerat subito amittens: inuolūtū intra conscientia peccatorē tenet. Et qui totū iam deprehendēdo viderat: tergiversatio ne prave defensionis illusio totū pariter ignorat. Foueā ergo eritius habet in reprobis: quia maliciose mētis duplicitas sese intra se colligēs abscondit in tenebris defensionis. Audiāt impuniti quod scriptū est: qui ambulat simpliciter: ambulat cōfidenter. Fiducia quippe magne securitatis est simplicitas actiōis. Audiāt qđ sapientis ore dicit: spiritus sanctus discipulū effugiet fictū. Audiāt quod scriptura rursūm perhibet: cū simplicibus sermō cinatio eius. Deo enī sermocinari est per illustrationē sue presentie humane mētibus archana reuelare. Cū simpliciter igitur sermocinari dicit: quia de signis my

steris illorū mentes radio sue visitatiōis
illumiat: quos nulla vmbra duplici-
tatis obfcurat. Est autē speciale dupliciū malū
quia dū peruersa et duplici actiōe ceteros
fallit: quasi prestantius ceteris prudētes
se esse gloriānt. Et quia districtiōnē retri-
butiōis non consid- rāt: damnis suis mi-
seri exultāt. Audiant autē quā super illos
ppheta Sophonias vim diuine animad-
uersionis intentat dicens: Ecce dies domi-
ni venit magnus et horribilis: dies ire: di-
es illa: dies tenebrarū et caliginis: dies ne-
bulę et turbinis: dies tube et clangoris su-
per omnes ciuitates munitas: et super om-
nes angulos excelsos. Quid est per cini-
tates munitas exprimit: nisi suspecte mē-
tes et fallaci semper defensione circumdate:
que quotiens earū culpa corripit: verita-
tis ad se iacula nō admittunt: et quid per
excelsos angulos: nisi duplicitas impure
mentis intelligit. Duplex quippe semp
est in angulis paries. Quid per angulos
parietis nisi impura corda signant. Que
dū veritatis simplicitatē fugiūt ad semet-
ipsa quoddāmodo duplici- tatis peruersita-
te replicant: et quod est deterius apud co-
gitatiōes suas in fastū prudentie ex ipsa se
culpa impuritatis extollit. Dies autē do-
mini vindicte atq; animaduersiōis plena
super ciuitates munitas: et super excelsos
angulos venit: quia ira extremi iudicij hu-
mana corda: et defensiōibus cōtra verita-
tē clausa destruit: et duplicitatibus inuo-
luta dissoluit. Tunc enī munitę ciuitates
cadūt: quia mētes deo impenetratę dam-
nabuntur. Tunc excelsi anguli corruūt:
quia corda que se per impuritatis prudē-
tiam erigunt: per iusticie sententiam pro-
strantur.

De diuerso modo admonen-
di incolumes: atq; egros:
Capitulum. XIII.

Alter admonēdi sunt incolu-
mes: atq; aliter egri. Admonē-
di namq; sunt incolumes vt sa-

lute[m] corporis exerceāt ad salutem mens-
tis: ne si acceptę incolumitatis gratiā ad-
vsum nequicie inclinant venio deterio-
res fiant: et eo postmodū supplicia graui-
ora mereant: quo nunc largitiōibus bonis
dei: male vti non metuunt. Admonēdi
sunt incolumes: ne oportunitatem salu-
tis imperpetuū promerendę despiciant.
Scriptum namq; est. Ecce nūc tempus ac-
ceptabile: ecce nunc dies salutis admonē-
di sunt: ne placere deo si cū possunt nolue-
rint cum voluerint: sero nō possint. Hinc
est enī qđ post sapientia deserit: qđ prius
renuūtes vocauit dicens: Vocauit et ren-
nuistis: extendi manū meam et nō fuit qui
aspiceret. Desperxistis omne consilium me-
um: et increpatōes meas neglexistis. Ego
quoq; in interitu vestro ridebo: et subsan-
nabo cum vobis quod timebatis aduene-
rit. Et rursum. Tunc inuocabūt me: et nō
exaudiam: mane consurgent et non inue-
nient me. Salus itaq; corporis: quando
ad bene operandum accepta despicitur:
quanti sit muneris amissa sentitur. Et in-
fructuose ad vltionū queritur que cōgruo
concessa tempore vtiliter non habetur:
vnde bene per Salomonem rursum dicitur:
Ne des alienis honorem tuum: et an-
nos tuos crudeli: ne forte impleantur ex-
tranet viribus tuis: et labores tui sint in
domo aliena: et gemas in nouissimis: quā-
do consumpsertis carnem: et corpus tuū
qui namq; alieni a nobis sunt: nisi mali-
gni spiritus qui a celestis sunt patrie for-
te separati. Quis vero bonorū noster est:
nisi quod etiam in luteis corporibus con-
diti ad conditoris tamen nostri sum? ima-
ginem et similitudinē creati. Sed quis
altius crudelis est: nisi ille apostota ange-
lus: qui et semetipsum penam mortis su-
perbiēdo pertulit: et inferre mortē huma-
no generi etiam perditus non pepercit.
Honorē itaq; suū alienis dat: qui ad dei
imaginē ac similitudinē cōditus: vite sue
tempa malignorū spiritūū voluptatibus
administrat. Annos etiam suos crudelia
tradit: qui ad voluntatē male dominans

Tertie partis libri Pastoralis cure

his aduersarij. accepta viuēdi spacia expēdit ubi bene subditur. Ne forte impleant extranei viribus tuis & labores tui sint in domo aliena. Quisquis enī per acceptas validitudinē corporis per tributā sibi sapiētiam mentis nō exercendis virtutib⁹ sed perpetrandis vitijs elaborat: nequaquā suis viribus suā domū: sed extraneorum habitacula id est imundorū spirituum facta multiplicat. nimirū vel luxuriando. vel supbiendo agens vt etiam se addito p̄ditozū numerus crescat. Bene autē subditur & gemas in nouissimis quādo plurim̄ p̄feris carnē & corpus tuū. Plerūq; enim accepta salus carnis per vitia expendit. Sed cum repēte subtrahit eum molestijs caro atteritur. cū iam egredi anima vrgetur diu male habita quasi ad bene viuendum salus amissa requirit. Et tūc gemūt homines q̄ deo seruire noluerūt. quādo dāpna sue negligētie recuperare seruiendo nequaquā possunt. vnde alias dicit. Cum occideret eos inquirebāt eum. At contra admonēdi sunt egri. vt eo se dei filios sentiant. quo illos discipline flagella castigāt. Nisi enim correctis hereditatē dare disponeret. erudite eos per molestias non curaret. Hinc namq; ad Iohannē domin⁹ per angelū dicit. Ego quos amo arguo & castigo. Hinc rursum scriptū est. Fili mi noli disciplinā domini negligere: neq; fatigeris cum ab eo argueris. Quē enī dominus diligit castigat. flagellat autē omnes filios quē recipit. Hinc psalmista ait. Multe tribulationes iustozū tūc. Hinc beatus quoq; Job in dolore exclamās ait. Si iustus fuero non leuabo caput saturatus afflictione & miseria. Dicendū est egris vt si celestē patriam suā esse credūt necessario in hac labores. vel in aliona patientur. Hinc est enī quod lapides extra tonsi sūt: vt in cōstructione tēpli domini absq; malici sonitu ponerent. Quia videlicet nunc foris per flagella tundimur: vt intus i tēplum dei postmodū sine discipline percussione disponamur quaten⁹ quicquid in nobis est superflūū. modo percussio reseret.

& tunc sola nos in edificio cōcordia charitatis liget. Admonēdi sunt egri vt considerent pro percipiēdis terrenis hereditatibus. quomodo dura carnales filios discipline flagella castigent. Que ergo nobis diuine correptionis pena grauis est. per quā & nunquā amittēda hereditas percipitur. & semp mansura supplicia vitant. Hinc etenim Paulus ait. Patres quidez carnis nostre habuim⁹ eruditores & reuerebamur eos ne multomagis obtempamus patri spiritū & viuemus. Et illi quidem in tēpore paucorū vterū scōm voluntatem suā erudiebāt nos. hic autem ad id q̄ vtile est. in recipiēdo sanctificationem eius. Admonēdi sunt egri vt considerent quāta salus cordis molestia sit corporalis: que ad cognitionē sui mentem reuocat: & quē plerūq; salus obijcit. infirmitatis memoria reformat vt anim⁹ qui extra se i elatione ducitur. cui sit p̄ditioni subditus ex percussa q̄ sustinet carne memoret. Quis recte per balaā si tamē vocē dei subsequi obediendo voluisset in ipsa eius itineris retardatione signat. Balaā namq; peruenire ad p̄positū tendit: sed eius votum animal cui presidet p̄pedit. Prohibitiōnis quippe imemorabat quo nō licebat. At asina angelū videt quē humana mēs non videt quasi plerūq; caro per molestias tarda. flagello suo menti deum indicat quē mens ipsa carni presidens non videt. ita vt angustatē spirit⁹ p̄ficere in hoc mūdo cupientis velut iter tendētis impediat donec ei inuisibile qui sibi obuiat. in notescat. vnde & bene per Petrū dicitur. Correptionē habuit sue vesanie subiugale mutū. q̄ in hominis voce loquens p̄hibuit p̄phete insipientiā. Insanus quippe homo a subigali muto corripit. quando elata mens humilitatis bonū q̄ tenere debeat. ab afflictā carne memorat. Sed huius correptionis donū iccirco Balaaz nō obtinuit: quia ad maledicendū per gē vocē non mentē mutauit. Admonēdi sūt egri vt considerēt. quāti sit muneris molestia corporalis que admissa peccata diluit

et ea que poterant admitti cōpescit. que et sumpta ab exterioribus plagis. concusse menti penitētie vulnera infligit. Unde scriptum est. Luvor vulneris abstergit mala et plaga in secretioribus ventris. Mala enim luvor vulneris abstergit quia flagellorum dolor. vel cogitatas vel perpetratas nequitias diluit. Solet vero ventris appellatione mens accipi quia sicut venter cōsumit escas. ita mens perpetrando excorquiat curas. quia enim venter mens dicitur ea sententia docetur qua scriptum est. Lucerna domini spiraculū hominis qui inuestigat omnia secreta ventris. Ac si diceret. divini afflatus illuminatio cum in mente hominis venerit. eam sibi metipsi illuminatō ostēdit. que ante spiritus sancti aduentū cogitationes pravas et portare poterat et pēsa re nesciebat. Luvor ergo vulneris abstergit mala et plagari secretioribus ventris quod cum exterius percitur ad peccatorum nostrorum memoriā taciti afflictionis reuocamur atque ante oculos nostros cuncta que a nobis sunt male gesta reducimus. et per hoc quod foris patimur. magis. intus quod fecimus volumus. Unde fit ut later aperta vulnera corporis. amplius nos abluiat plaga secreta ventris: quod sanat nequitias pravi operis. occultū vulnus doloris. Admonendi sunt egri quatenus paciētie virtutem seruent ut incessanter quātā redēptor noster ab his quos creauerat punit mala considerent. quod tot obiecta cōsciorum pbra sustinuit quod de manu antiqui hostis captiuorum quotidie animas rapiēs. insultantiū alapas accepit. quod aqua nos salutis diluens. a perfidorum spuris faciē non abscondit. quod aduocatione sua nos ab eternis supplicijs liberans. tacitus flagella tolerauit quod inter angelorum choros perhēnes nobis honores tribuens. colaphos pertulit quod a peccatorum nos punitionibus saluans. spiritus caput supponere nō recusauit. quod eterna nos dulcedine deebrians in siti sua fellic amaritudinē accepit quod pro nobis patrem quāuis ei diuinitate esset equalis adorauit. sub irrisione adoratus tacuit. quod

vitam mortuis preparans. usque ad mortem ipse vita peruenit. Cur itaque asperū creditur ut adeo homo toleret flagella pro malis si tāta deus punit ab hominibus mala pro bonis. Sed quis sana intelligētia de percussione sua ingratus existit. si ipse hinc si ne flagello non exiit qui hic sine peccato vixit.

De diuerso modo admonēdi eos qui flagella metuunt et propterea innocenter viuunt atque eos qui sic in iniquitate duruerunt ut nec per flagella corrigantur. Capitulum. XIII.

Alii admonēdi sunt qui flagella metuunt et propterea innocenter viuunt. atque aliter admonēdi sunt qui sic in iniquitate duruerunt. ut neque per flagella corrigantur. Dicendum nāque est flagella timētibus ut et bona temporalia nequaquam pro magno desiderēt que adesse etiā prauis vidēt et mala presentia nequaquam velut intolerabilia fugiant. quibus hic plerūque bonos affici nō ignorant. Admonēdi sunt qui flagella metuunt ut si malis veraciter carere desiderant eterna supplicia phorescāt. neque in hoc suppliciorum timore permaneāt: sed ad amoris gratiā nūtrimento charitatis exerceant. Scriptum quippe est. perfecta charitas foras mittit timorē. Et rursum scriptum est. Ad acceptis spiritus seruitutis itex in timore. sed spiritus adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. vñ idē doctor iterū dicit. vbi spiritus dñi ibi libertas. Si ergo adhuc a prava actione formidata pena prohibet: profecto formidantis animū nulla spiritus libertas tenet. Nam si penam non metueret culpam peul dubio perpetraret. Ignorat itaque mens gratiā libertatis quam ligat seruitas timoris. Bona enim pro se metipsis amanda sunt. et nō penes cōpulentibus exequēda. Nam qui propterea bona facit quia tormentorum mala metuit.

Tertie partis libri Pastoralis cure

vult non esse qđ metuat. vt audenter illi-
cita cōmittat. vnde Luce clarius constat
qđ corā deo innocētia amittit ante cuius
oculos desiderio peccat. Et contra hi qđ
ab iniquitatibus nec flagella cōpescunt:
tanto acrozi inuentione feriēdi sunt. quā-
to maiori in sensibilitate duruerūt. Ple-
rūq; enim sine deignatione deignandi
sunt: sine desperatione despondi. ita dum
taxat vt ostēsa desperatio formidinē incu-
tiat. et subiuncta admonitio ad spem redu-
cat. Districte itaq; cōtra illos diuine sen-
tentie proferende sunt: vt ad cognitiones
sui considerata eterna animaduersione re-
uocent. Audiant enī in se impletum esse
qđ scriptū est. Si cōsideris stultū in pila
quasi tipsanas feriente desuper pilo non
auferetur ab eo stulticia eius. Cōtra hos
propheta dño queritur: dicens. Attriuisti
eos et rennuerūt accipere disciplinā. Hinc
est qđ dñs dicit. Interfeci et peridi popu-
lum istū et tamē a vijs suis nō sunt reuersi
Hinc rursum ait. Populus nō est reuer-
sus ad pccientē se. Hinc voce flagellanz-
tium ppheta Hieremias conqueritur di-
cens. Turauim⁹ Babylonē et non ē sana-
ta. Babylon quippe curat nec tamen ad
sanitatē reducit. quādo mens in praua ac-
tione cōfusa verba correptionis audit fla-
gella correptionis percipit: et tamē ad rec-
ta salutis itinera redire contēpnit. Hinc
captiuo israelitico populo nec tñ ab iniq̄-
tate cōuerso dñs exprobat: dicens. Versa
est mihi domus israel in scorcā. Omnes
isti facti sunt mihi es. et stannū et ferrum et
plumbū in medio fornacis. Ac si apte di-
cat. Purgare eos per ignē tribulationis
voluit. argentū illos vel aurū fieri quesuit.
Sed in fornace mihi in es. stannū ferruz
et plumbū versi sunt. quia non ad virtutē
sed ad vitia etiam in tribulatione prorū-
perunt. Es quippe dñ percutitur ampli⁹
metallis ceteris sonitum reddit. Qui igitur
in percussione positus erumpit ad so-
nitum murmurationis. in es versus est in
medio fornacis. Stannū vero cum ex ar-
te componitur argēti speciem mentitur.

Qui ergo simulationis vitio non caret in
tribulatione stannū factus est in fornace.
Ferro autē vertitur qui vite proximi insi-
diatur. Ferrū itaq; in fornace est. qui no-
cendi maliciā nō amittit in tribulatione.
plumbū quoq; ceteris metallis est graui⁹
In fornace ergo plumbū inuenitur qui sic
peccati sui pondere premitur: vt etiam in
tribulatione positus a terrenis desiderijs
non leuet. Hinc rursum scriptū est. Mul-
to labore sudatū est: non exiit de ea nis-
mia rubigo ei⁹ neq; per ignē. Ignē quip-
pe nobis tribulationis admonet. vt in no-
bis rubiginem vitiorū purget. Sed nec p
ignē rubiginē amittim⁹ quādo et iter fla-
gella vitio non caremus. Hinc propheta
iterū dicit. Frustra conflauit p̄ator. mali-
tie eorū non sunt consumpte. Sciendum
vero est: quia nōnunq̄ cum inter flagello-
rum duriciam remanent in correcti. dulci
sunt admonitio emulcēdi. Quos enī cru-
ciamēta nō corrigūt nōnunq̄ ab iniq̄-
actionibus lenia blandimēta p̄pescunt.
Quia et plerūq; egros quos fortis pigmē-
taria potio curare nō potuit ad salutē p̄-
stinam tepēs aqua reuocauit. Et nōnulla
vulnera que curari incisione nequeit. so-
mentis olei sanant. Et dur⁹ ad amas inci-
sionē ferri minime recipit: sed leni hircorū
sanguine molescit.

De diuerso modo admonen-
di nimis tacitos atq; multilo-
quio vacantes.

Capitulum. XV.

Alter admonēdi sunt nimis ta-
citi atq; aliter multiloquio va-
cātes. Insinuari nāq; nimis ta-
citis debet. qđ dñ quēdaz vitia
incante fugiūt occulte deterioribus impli-
cant. Itā sepe linguā qđ imoderatius fre-
nant in corde graui⁹ multiloquiū tolerāt
vt eo plus cogitationes in mēte ferueant
quo illas violēta custodia in discreti silen-
tij angustat. Que plerūq; tanto lati⁹ des-

fluunt. quāto se esse securiores estimāt. qz foris a reprehēsozibus nō vident. Unde nōnunq̄ mens in superbiā extollitur: vt quos loquentes audit quasi infirmos despicit. Cūq; os corporis claudit. quantuz se vitijs superbiendo aperiat nō agnoscit. Lingua etenim premit. mentem eleuat. ⁊ cum suam nequiciā minime considerat tanto apud se cunctos liberius quanto et secretius accusat. Admonendi sunt igitur nimis tacti. vt scire sollicite studeant non solum quales foras ostendere: sed etiam quales se debeant intus exhibere. vt plus excogitationibus occultū iudiciū. ⁊ ex sermonibus reprehensionem metuant proximorum. Scriptū nāq; est. Filli mi attende sapientiam meam. ⁊ prudentie mee inclina aurem tuam vt custodias cogitationes. Nihil quippe in nobis est corde fugatius qd̄ a nobis toties recedit quotiens per prauas cogitationes defluit. Hinc etenim Psalmista ait. Cor meū dereliquit me. Hinc ad semetipsum rediēs dicit. Inuenit seruus tuus cor suū vt oraret te. Cum ergo cogitatio per custodias restringitur. cor quod fugere consuevit inuenitur. Plerumq; autē nimis tacti cuz nōnulla iniusta patiuntur eo in acrorem dolore p̄odeunt. quo ea que sustinent nō loquuntur. Nam si illatas molestias tranquilla lingua sermone diceret mens a cōscientia dolorem alienaret. Vulnera enī clausa plus cruciant. Nam cum putredo que interius seruet eicitur. ad salutē dolor aperitur. Scire igitur debent qui pl̄ expedit tacent. ne inter molesta que tolerant dum linguā tenent. vim doloris exaggerent. Admonendi sunt enī vt si proximis sicut se diligunt. minime illis taceant. vnde eos iuste reprehendāt. Vocis enim medicamine vtriusq; saluti concurratur: dum ⁊ ab illo qui infert actio praua atq; peruersa compescitur. ⁊ ab hoc q̄ sustinet doloris seruos vulnere aperto temperatur. Qui enim proximorū mala conspiciunt. ⁊ tamen silentio linguā premunt quasi conspectis vulneribus vsū medi-

caminis subtrahūt ⁊ eo mortis auctores fiunt. quo virus qd̄ potuerant curare noluerunt. Lingua itaq; discrete refrenanda non insolubiliter obliganda. Scriptū nāq; est. sapiens tacebit vsq; ad tempus. vt nimirum cum opportunum considerat. postposita censura silentij loquendo que congruunt in vsū se vtilitatis impēdat. Et rursus scriptum est. Tempus loquēdi ⁊ tempus tacendi. Discrete quippe viciisitudinum pensanda sunt tempora. ne aut cum restringi lingua debet per verba inutiliter defluat. aut cū loqui vtiliter potest semetipsum pigre restringat. Quod bene psalmista considerans ait. Pone domine custodiā ori meo. ⁊ ostium circūstantie labijs meis. Non enim ori ostium suo parietem: sed ostiū petijt qd̄ videlicet aperitur ⁊ clauditur. Unde ⁊ nobis caute discendum est. quaten⁹ os discretuz et congruo tempore vox aperiat. ⁊ rursū congruo taciturnitas claudat. At contra admonendi sunt multiloquio vacantes: vt vigilantē aspiciant a quanto rectitudinis statu depereunt. vñ per multiplicia verba dilabuntur. Humana etenim mens a que more ⁊ circūclausa ad superiora colligitur. quia illic repetit. vnde descendit et relaxata deperit quia se per infima inutiliter spargit. Quot enī superuacuis verbis a silentij sui censura dissipatur. quasi tot riuus extra se deriuatur. Unde ⁊ redire interius ad sui cognitionem non sufficit. qz per multiloquium sparsa a secreto se intus considerationis excludit. Totam vero se insidiantis hostis vulneribus detegit: quia nulla munitione custodie circūcludit. vnde scriptum est. Sicut vrb̄ patens ⁊ absq; murozū ambitu. ita vir qui non potest in loquēdo cobibere spiritum suum. Quia enim murum silentij non habet. patet inimici iaculis ciuitas mentis. Et cum se per verba extra semetipsas eijcit apertam se aduersario ostendit. Quā tanto ille sine labore superat quanto ⁊ ipsa que vincit ⁊ semetipsam p̄ multis loquū pugnāt. Plerūq; autem quia per

quosdā gradus desidiōsa mēs ī lapsuz ca-
sus impellit. Duz ociosa cauere verba ne-
gligimus: ad noxia quādoq; peruenim⁹:
vt prius loqui aliena libeat: postmodū de-
tractiōibus eoz vitā de quibus loquitur
mordeat: ad extremū vero vsq; ad apertā
lingua cōtumelias erūpat. Hic feminanē
stī muli: oriunt rixē: accendunt faces odio-
rum: pat extinguit cordiū: vnde bene per
Salomonē dicit: Qui dimittit aquā: ca-
put est iurgioꝝ. Aquā quippe dimittere
est: linguā influxū coluij relaxare. Quo
contra etiā in bonā iterū partem dicit.
Aqua p̄funda verba ex ore viri. Qui er-
go aquā dimittit: caput est iurgioꝝ: quia
qui linguā non refrenat: concordia disti-
pat. Unde diuerso scriptū est. Qui im-
ponit stulto silētiū: iras mitigat. Qui au-
tē multiloquio quisq; seruiens linguā re-
frenari nequiuertit accidit: vt rectitudinē
iusticie tenere nequaq; possit: testat̄ pro-
pheta: qui ait: Air linguosus nō diriget̄
super terrā. Hinc iterū Salomon dicit:
In multiloquio peccatū nō deerit. Hinc
Esaías ait: Cultus iusticie silētiū videli-
cet. Indicās: quia mentis iusticia desola-
tur: quādo ab immoderata locutiōe non
parcit. Hinc Iacobus dicit: Si quis pu-
tat se religiosus esse: nō refrenans linguā
suā: sed seducēs cor suū huius vana est re-
ligio. Hic rursus ait: Sit om̄is homo ve-
lox ad audiendū: tardus autē ad loquen-
dū: et tardus ad irā. Hinc iterū lingue vi-
distinens adūgit. Inquietū malū: plena
veneno mortifero. Hinc per semetip̄am
nos veritas admonet dicēs: Omne ver-
bū ociosum qđ locuti fuerint homines: ra-
tionē reddēt de eo in die iudicij. Ociosū
quippe verbū est: qđ aut ratōe iuste neces-
sitaris: aut intentiōe pie vtilitatis caret.
Si ergo ratio de ocioso sermone exigat:
pensemus que pena multiloquio maneat
in quo etiā per noxia verba peccat.

**De diuerso modo admonen-
di pigros: atq; precipites:**

Capitulum. XVI.

Hic iterū admonēdi sunt pigri: at-
q; aliter precipites. Illi namq;
suadēdi sunt: ne agenda bona
dum differūt amittant. Illi ve-
ro admonēdi sunt: ne dum bonoz opus
incaute festinando preueniūt: eozum mes-
rita immutēt. Pigri namq; intinmandū
est: quod sepe dū oportune agere que pos-
sumus nolumus: paulopost cū volumus
non valemus. Ipsa quippe mentis desidi-
dia dum congruo seruoze non accendit: a
bonoz desiderio funditus cōualescente
furtim torpore mactat: vnde aperte per
Salomonē dicit. Pigredo immittit so-
porē: piger enim recte sentiēdo quasi vigi-
lat: quāuis nil operando torpescat. Sed
pigredo soporē immittere dicit: quia pau-
lisper etiā recte sentiendi vigilantia amit-
tit: dum a bene operādi studio cessat. Abi
recte subiūgit: et anima dissoluta esuriet.
Nam mens: quia se ad superiora stringen-
do nō dirigit neglectā se inferioris per desidi-
deria expandit. Et dum studioꝝ sublimi-
um vigore nō constringit cupiditatis infi-
me fame sauciāt: vt quo se per disciplinā
ligare dissimulat: eo se esuriens per volu-
ptatū desideria spergat. Hinc ab eodem
rursus Salomone scribit. In desiderijs
est om̄is ociosus. Hinc ip̄a veritate predi-
cāt: vno quidē exeunte spiritu mūda do-
mus dicit: sed multiplicius redeūte dum
vacat occupat. Plerunq; piger dū neces-
saria agere neglexerit quedā sibi difficultia
opponit: quedam vero incauta formidat.
Et dū quasi inuenit: quod velut iuste me-
tuat: ostendit quod ocio quasi nō iniuste
torpescat. Cui recte per Salomonē dicit
Propter frigus piger arare noluit: men-
dicabit ergo estate: et non dabit ei. Pro-
pter frigus quippe piger nō arat: dum de-
sidie torpore cōstrictus: agere que debet
bona p̄siderat: dissimulat. Propter frig⁹
piger non arat: dum parua ex aduerso ma-
la metuit: et operari maxima p̄termittit.
Bene autē dicit mendicabit estate: et nō
dabitur ei. Qui est nunc in bonis operi-
bus nō exudat cum sol iudicij seruentior

apparuerit: quia frustra regni additū pos-
tulat: nil accipies estate mendicat. **Be-**
ne hinc rursus per eundē Salomonē di-
cit: Qui obseruat ventū non seminat: et
qui cōsiderat nubes nunquā metet. Quid
enim per ventū: nisi malignozū spiritū
temptatio exprimit? Et quid per nubes:
que mouent a vento: nisi aduersitas pra-
uozū hominū designat? A ventis vide-
licet impellunt nubes: quia inimicōzū
spiritū afflatu prauū excitant homines:
qui ergo obseruat ventū non seminat: et
qui cōsiderat nubes nunquā metet: quia
quisquis temptationē malignozū spiritū
qui quisque persecutionē prauozū hominū
metuit: neq; nūc grana boni operis semi-
nat: neq; tūc manipulos sancte retributio-
nis secat. **Et** contra admonēdi sunt preci-
pites dum bonozū actū tempus preue-
niūt: meritū peruertunt. **Et** sepe in malis
corruūt: dū bona minime discernūt: quia
nequaquā quid: quomodo: vel quādo agāt
inspiciūt: sed plerūq; acta: quia ita non
debuerint agere cognoscāt. **Quibus** sub
auditoris specie recte apud Salomonem
dicit: Fili sine consilio nihil facias: et post
factum nō penitebis. **Et** rursus. **Palpe-**
bze tue precedāt gressus tuos. **Palpebre**
qui ppe gressus precedūt: cū operationē
nostrā cōsilia recta perueniūt. **Qui** enim
negligit cōsiderando preuidere que facit:
gressus tēdit: oculos claudit. **Per**gēdo
iter cōscit: sed preuidendo sibimetipsi nō
antecedit. **Atq;** iccirco citius corruūt: qz
quo pedē operis ponere debeat: per pal-
pebrā consilij non attendit.

De diuerso modo admonen-
di mansuetos: atq; iracūdos:

Capitulum. XVII.

Liter admonendi sunt māsu-
eti: atq; aliter iracūdi. **Nonnū**
quā namq; mansueti cum pre-
sunt: viciniū et quasi iuxta posi-
tum torporem desidie patiuntur: et plerū-
q; nimia resolutione leuitatis ultra q̄ ne-
cesse est: vigorem districtiōis emolliunt.

Et contra iracūdi: dum regiminū loca
percipiunt: quo impellente ira in mentis
vesaniam deuoluuntur: eo etiam subdito
rum vitam dissipata quietis tranquillita-
te confundunt. **Quos** cum furoz agitar:
in preceps ignorāt quicquid irati faciū:
ignorant quicquid a semetipsis irati pati-
untur. **Nonnūquā** q̄ est grauis ire sue
stimulum iusticie zelum putant. **Et** cum
viciū virtus creditur: sine metu culpa
cumulatur. **Sepe** ergo mansueti dissolu-
tionis torpescunt tedio: sepe iracūdi res-
cititudinis falluntur zelo. **Illorū** itaq; vir-
tuti viciū latenter adiungitur. **His** au-
tem suū viciū quasi virtus feruens vt
detur. **Admonendi** sunt igitur illi: vt sus-
ciant quod iuxta ipsos est. **Isti**: quod in
ipsis. **Attēdant** illi quod habent. **Discer-**
nant isti quod non habent. **Amplectan-**
tur mansueti: sollicitudinem torporem
damnent: iracūdi perturbationem cla-
ment. **Admonendi** sunt mansueti: vt ha-
bere etiam emulationē iusticie studeant.
Admonendi sunt iracūdi: vt emulatio-
ni quam se habere estimant: mansuetudi-
nem subiungant. **Iccirco** namq; spiritus
sanctus in colūba nobis est: et in igne mō-
stratus: quia videlicet omnes quos implet
et columbe simplicitate māsuetos: et igne
zeli arduos exhibet. **Nequaquā** ergo spi-
ritus sancto plenus est: qui aut in tranquil-
litate mansuetudinis: feruorem emulatio-
nis deserit: aut rursus in emulationis ar-
dore virtutem mansuetudinis amittit.
Quod fortasse melius ostendimus: si in
medio **Pauli** magisterium proferamus:
qui duobus discipulis et non diuersa cha-
ritate peditis: diuersa tamen adiutoria
predicationis impendit. **Tymotheum**
namq; admonens ait: **Argue**: obsecra: in-
crepa: in omni patientia et doctrina. **Ty-**
tum quoq; admonet dicens: **Hec** loque-
re: et exhortare: et argue cum omni impe-
rio. **Quid** est q̄ doctrinam suam tanta ar-
te dispenset: vt exhibenda hac alteri ima-
perium: atq; alteri patientiam proponat:
nisi q̄ mansuetioris spiritus **Tytum** et

Tertie partis libri Pastoralis cure

Paulo feruētioris vidit esse Tymotheū illum per emulatiōis studium inflammat hunc per leuitatē patientie temperat. Illi quod deest iungit. Huic quod superest subtrahit. Illum stimulo impellere nitit: hunc freno moderatur. Magnis quippe suscepte ecclesie colonis. Alios palmites vt crescere debeant: rigat. Alios cū plus iusto crescere cōspicit: resecat: ne aut non crescendo fructus non ferant: aut immoderate crescendo quos protulerint: amittant. Sed longe alia est ira: que sub emulatiōis specie subripit: alia que perturbatum cor et sine iusticie pretextu cōfundit. Illa em̄ in hoc q̄ debet inordinate extenditur: hec autē semper in his que non debet inordinate inflammas. Sciendum vero est: quia hoc ab impatiētibus iracundi differunt: quod illi ab alijs illata nō tolerant: isti autē etiā que tolerenter imponūt. Nam iracundi sepe etiā se declinatēs insequūtur: rixę occasionem cōmouent: labore contentiōis gaudent. Quos tamen melius corrigimus: si in ipsa ire sue cōmōtione declinamus. Perturbati quippe quid audiāt: ignorant: sed ad se reducti tanto libentius exhortatiōis verba recipiunt: quāto se tranquillius toleratos erubescūt. Mentis enim furore ebrius: omne rectum quod dicit peruersum videtur. Unde et Abal ebrius culpam suam a Bygabih laudabiliter tacuit q̄ digesto vino laudabiliter dixit: Jecirco em̄ malum quod fecerat cognoscere potuit: quia hoc ebrius nō audiuit. Cum vero iracundi ita alios imperiūt: vt declinari omino non possunt: nō aperta exprobratiōe: sed sub quadam sunt cautela reuerētie parcendo ferendi. Quod melius ostendim⁹ si Abner factum ad mediū deducamus. Hūc quippe cū Asael vi incaute precipitatiōis impetere scriptū est. Locutus est Abner ad Asael dicens: Recede: noli me sequi: ne cōpellar cōfodere te in terrā. Qui audire cōtēpsit: et noluit declinare. Percussit ergo eum Abner auersa hasta in inguine et transfodit eū et mortuus est. Cui⁹ Asael

Typum tenuit: nisi eorū quos vehementer arripies furor in preceptis ducit. Qui in eodem furoris impetu tanto caute declinandi sunt: quāto et insanie rapiantur. Unde et Abner qui sermōe nostro patris lucerna dicit: fugit: quia doctorū lingua que supernū lumen dei indicat: cum per abrupta furoris mentē cuiuspiā ferri cōspicit: cūq; cōtra irascentē dissimulat verborum iacula reddere: quasi per sequentem nō vult ferire. Sed cum iracūdi nulla cōsideratiōe se mitigant: et quasi Asael persequi et insanire nō cessant: necessē est: vt hi qui furentes reprimere conātur: nequaq; se in furorem erigant: sed quicquid est tranquillitatis ostendant. Quos vero daz vero subiliter proferāt: in quibus ex obliquo furentis animū pugnēt. Unde et Abner cum contra persequentē subsistit non eū recta: sed auersa hasta trāforauit. Ex mucrone quippe percutere est: impetu apte increpatiōis obuiare. Auersa vero hasta persequentē ferire est: furentē tranquille ex quibusdā tangere: et quasi parcēdo superare. Asael autē protinus occubuit: quia cōmote mentes dum et parti sibi sentiūt: et tamen responsionū ratione in intimis sub trāquillitate tangunt ab eo q̄ se exererant: statim cadūt. Qui ergo a furoris sui impetu: sub lenitatis percussione resiliūt: quasi sine ferro moriunt.

De diuerso modo admonendi humiles: atq; elatos:

Capitulum. XVIII.

Humiles admonēdi sunt humiles atq; aliter elati. Illis insinuan dum est: q̄ sit vera excellentia quā sperando tenent. Istis vero intimandū q̄ sit nulla temporalis gloria: q̄ et amplectētes non tenent. Audiunt humiles q̄ sint eterna que apperunt: q̄ transitoria que contempnūt. Audiunt elati: q̄ sint transitoria que ambunt: q̄ eterna que perdūt. Audiunt humiles ex magistra voce veritatis: omnis qui se humiliat exaltabit. Audiāt elati: et qui se ex

altat: humilibus. Audiant humiles gloriam precedit humilitas. Audiant elati ante ruinam exaltabit spiritus. Audiant humiles super quem quiescet spiritus meus nisi super humilem et quietum et trementem sermones meos. Audiant elati: quid superbis terra et cinis. Audiant humiles: deus humilia respicit. Audiant elati et alta a longe cognoscit. Audiant humiles: quia filius hominis ministrari non venit sed ministrare. Audiant elati: quia initium omnis peccati superbia. Audiant humiles: quia redemptor noster humiliavit semetipsum: factus obediens usque ad mortem. Audiant elati quod de eorum capite scriptum est. Ipse est rex super universos filios superbie. **O**ccasio igitur perditionis nostre facta est superbia dyaboli: et argumentum redemptionis nostre inuenta est humilitas dei. Hostis enim noster inter omnia conditus: videri super omnia voluit elatus. Redemptor autem noster magnus manens super omnia fieri: inter omnia dignatus est paruus. **D**icatur ergo humilibus: quia dum se deiciunt ad dei similitudinem ascendunt. **D**icatur elatis: quia dum se erigunt in apostate angelii imitationem cadunt. **Q**uid itaque elatione deiectus: que dum supra se tenditur ab altitudine vere celsitudinis elongat? **E**t quid humilitate sublimis: que dum se in ima deprimis: auctori suo manenti super summa coniungit. **E**st tamen aliud quod in eis debeat caute pensari: quia sepe quidam humilitatis decipiuntur specie: quidam vero elationis sue ignorantia falluntur: nam plerumque nonnullis qui sibi humiles videntur: eis qui hominibus deferri non debet coniunctus est timor. **P**lerumque vero elatos comitari solet: libere vocis assertio. **E**t cum quedam increpanda sunt vicia: illi reticent ex timore: et tamen tacere se estimant ex humilitate. **I**sti loquuntur per impatientiam elationis: et tamen loqui se credunt per libertatem rectitudinis. **I**llos ut peruersa non increpentur: sub specie humilitatis premit culpa formidis

nis: istos ad increpanda que non debent aut magis increpanda que debent sub imagine libertatis effrenatio impellit tumoris. **U**nde et elati admonendi sunt: ne plerumque expedit sint subiecti: ne autem illi defensionem vertant iusticie in exercitacionem superbie: aut isti cum student plusquam necesse est hominibus subijci: compellantur etiam eorum vicia venerari. **C**onfiderandum vero est: quod plerumque elatos uti lino corripimus: si eorum correptionibus quedam laudum fometa misceamus. **I**nferenda namque illis sunt: aut alia bona que in ipsis sunt: aut dicendum certe que poterant esse si non sunt: et tunc demum referenda sunt mala que nobis displicent: cum prius ad audiendum placibilem eorum mentem fecerint promissa bona que placeant. **N**am et egros indomitos blanda prius manu tangimus: ut eos nobis plenius postmodum etiam per flagella subiugemus: et amaro pigmentorum poculo mellis dulcedo adiungitur: ne ea que salutis profutura est in ipso gustu aspera amaritudo sentiat. **D**um ergo gustus per dulcedinem fallitur: humer mortifer per amaritudinem vacuatur. **I**psa ergo in elatis iniectionis exordia permixta sunt laude temperanda: ut dum admittunt fauores quos diligunt: etiam correptiones recipiant quas oderunt. **P**lerumque autem persuadere elatis vtilia melius possumus: si profectum eorum nobis magis quam illis profecturum dicamus: si eorum meliorationem nobis magis quam sibi impendi postulemus. **F**acile enim ad bonum elatio flectit: si eius inflexio prodesse et alijs credatur. **U**nde moyses qui regente se domi no deserti iter duce aerea columna pergebat cum **O**bab cognatum suum a gentilitatis conuersatione vellet educere: et omnipotentis dei domino subbugare: ait: **P**roficiscimur ad locum: quem daturus est nobis dominus: veni nobiscum: et bene faciamus tibi: quia dominus bona promisit israeli. **Q**ui cum respondisset ille: **N**on vadam tecum: sed reuertar in terra

Tertie partis libri Pastoralis cure

ram meam: in qua natus sum: illico ad-
tunxit. Noli nos derelinquere. tu enim
nostri in quibus locis per desertū castra po-
nere debeamus. et eris ductor noster. Ne
quod enim moysi mentē ignorantia itineris
angustabat. quod et prophetice sententię cog-
nitio diuinitatis expandarat quod colūna ex-
terius preibat. quod de cunctis interius per
conuersationē cum deo sedulā locutio fa-
miliaris instruebat. Sed videlicet vir pro-
uidus elato auditori colloquens. solaciū
petiit ut daret. ducē requirebat inuia. ut
dux ei fieri potuisset ad vitam. Egit itaque
ut superbus auditor voci ad meliora suade-
ti. eo magis fieret deuotus quo putaretur
necessarius. Et vnde se exhortatorē suū
precedere crederet. inde se sub verbis ex-
hortantis inclinaret.

De diuerso modo admonen-
di pertinaces atque inconstantes.
Capitulum. XIX.

Aliter admonēdi sunt pertina-
ces. aliter vero inconstantes.
Illis dicendū est quod plus de se
quod debent sentiūt et ideo alte-
nis cōsilijs nō acquiescūt. Illis vero inti-
mandum est quod valde se despiciētes negli-
gunt et ideo lenitate cogitationū a suo iu-
dicio per tēporū mōmēta flectunt. Illis
dicendū est quod nisi meliores se ceteris esti-
marēt. nequaquam cunctorū consilia sue deli-
berationi postponerēt. Illis dicendū est quod
si hoc quod sunt vtrūque attenderēt. nequaquam
eos pro tot varietatis lictora mutabilitatis
aura versaret. Illis per Paulū dicit. Noli
te prudētē esse apud vosmetipsos. Et cō-
tra istī audiāt. nō circūferamur omni ven-
to doctrine. de illis per Salomonē dicitur.
Comedent fructus vinee sue suisque consi-
lijs saturabunt. De istis autem ab eo rur-
sus scribit. Cor stultorum dissimile erit.
Cor quippe sapientiū sibi metipsi semper
est simile. quia dū rectis persuasiōib⁹ acq-
escit p̄stāter se in bono ope dirigit. Cor

vero stultorū dissimile ē. quod dū mutabili-
tati se auriū exhibet. nunquam idē quod fuerat
manet. et quod quedā vitia sicut ex semetip-
sis gignūt alia ita ex alijs oriunt. Sciens
dū sumope ē quod tūc ea corzipiēdo meli⁹ ter-
gum⁹ cū ab ipso amaritudinis sue fonte sic-
cam⁹. Pertinacia quippe ex supbia. in cō-
stātia autē ex leuitate generat. Admonē-
di sunt igitur p̄tinaces ut elationē sue cogi-
tatiōis agnoscat et semetipsos vincere stu-
deat. ne dū rectis aliorū suasiōibus foris
supari despiciūt. intus a supbia captiui te-
neant. Admonēdi sunt ut solleter aspici-
ant. quod filius hoīs cui vna semp̄ euz patre
volūtas ē. ut exemplū nobis frangēde no-
stre volūtatē prebeat dicit. Nō quero vo-
luntatē meā sed voluntatē eius qui misit
me patris. Aut ut huius adhuc virtutis
gratiā cōmēdaret. seruaturū se hoc ī ex-
tremo iudicio premisit dicēs. Nō possum
ego a meipso facere quicquid sed sicut audio
iudico. Quia itaque conscientia dedignat
homo aliene volūtati ad quiescere: quan-
do dei atque hominis fili⁹ euz virtutis sue
gloriā venit ostēdere: testat se nō a semet-
ipso iudicare. Et cōtra admonēdi sunt in-
constantes ut mentē grauitate robozent.
Tūc enī alij germina in se mutabilitatis
arefaciūt. cum a corde prius radicē leuita-
tis abscidunt. Quia et tūc fabrica robusta
construitur: cū prius locus solidus in quo
poni fundamentū debeat prouidet. Nisi
ergo ante mentis leuitas caueat cogitati-
onum inconstantia minime vincitur. A quibus
alienū paulus se fuisse. prohibuit cum
dicit. Nunquid leuitate vsus sum? Aut
que cogito scōz carnē cogito ut sit apud me
est et nō. Ac si aperte dicat. Accirco muta-
bilitatis aura nō molior quia leuitatis vi-
tio non succumbo.

De diuerso modo admonen-
di gule deditos atque abstinētes

Capitulum. XX.

Aliter admonēdi sunt gule dediti. atq; aliter abstinētes. Illi enim superfluitas locutionis leuitas operis atq; luxuria. Istos vero sepe impaciētie. sepe vero superbie culpa comitatur. Illi enim gule deditos imoderata loquacitas raperet. vides ille qui epulatus quotidie splendide dicit. in lingua graui? nō arderet? dicens. **P**ater Abraam miserere mei et mitte Lazarum. ut intingat extremum digiti sui in aqua ut refrigeret linguam meam. quia crucior in hac flamma. Quibus profecto verbis ostēditur. quia epulādo quotidie crebrius in lingua peccauerat: qui totus ardens refrigerari se precipue in lingua requirebat. Rursum quia gule deditos leuitas protinus operis sequitur. auctoritas sacra testatur dicens. Sedit populus māducare. et bibere. et surrexit ludere quos plerūq; edacitas vsq; ad luxuriam pertrahit. quia dum facietate venter extēditur aculei libidinis excitantur. Unde et hosti. callido qui primi hominis sensus in cupiditate pomi aperuit: sed in peccati laqueo strinxit. diuina voce dicitur. Pectore et ventre respes. Ac si ei aperte diceretur. Cogitatione et in glunie super humana corda dominaris. Quia gule deditos luxuria sequitur propheta testatur qui dum aperta narrat ocula denunciat: dicens. Princeps cocorum destruxit muros Hierusalē. Princeps nāq; cocorum venter est cui magna cura obsequium a cocis impenditur ut ipse delectabiliter cibis impleat. Muri autē Hierusalē virtutes sunt anime ad desiderium superne pacis elevant. Locorum igitur princeps muros Hierusalē deiecit. quia dum venter in glunie tendit: virtutes anime per luxuriam destrunt. Quo cōtra nisi mētes abstinētium plerūq; impaciētia a sinu tranquillitatis excuteret: nequaquam **P**etrus cum diceret. ministrante sūt in fide vestra virtutē. in virtute autē scientiā. in sciētia autē abstinētiā. proritus vigilāter adiungeret: dicens. In abstinētia autem paciam. De esse quippe abstinētibus paciam prouidit. que eis ut

adesset admonuit. Rursum nisi cogitationes abstinētium nonnōq; superbie culpa trāsfingeret: Paulus minime dixisset. Qui non manducat manducantē non iudicat. Qui rursus ad alios loquens dum de abstinētie virtute gloriāntiū precepta pstringeret. adiunxit. Que sunt rationē quidē habētia sapiētie insupstitionē et humilitatem. et ad nō parcendū corpori nō in honore corporis nō in honore aliquo ad saturitatem carnis. Quia in re notandū est. quod idem sputatione sua predicator egregius. supstitioni humilitatis speciem iungit. quod dum plerūq; necesse est per abstinētiā caro atterit. humilitas foris ostēditur: sed hac ipsa humilitate grauius interius supbitur. Et nisi aliquādo mens ex abstinētie virtute tumesceret. nequaquam hanc velut inter magna merita phariseus arrogans studiose enumeraret dicens. Ieiuno bis in sabbato. Admonēdi sunt ergo gule dediti ne in eo quod escaurū delectationi incubant luxurie semine transigant. Quanta sibi per usum loquacitas. quāta mentis leuitas ingrediatur aspiciant. ne dum vētri molliter inseruiūt viciozum laqueis crudeliter astringantur. Tanto enim longius a secūdo parate receditur. quāto per imoderatum usum dum manus ad cibum tenditur. parentis primi lapsus iteratur. Et contra admonēdi sunt abstinētes ut solliciti semper aspiciant. ne cum gule vitium fugiunt acriora his vitia quasi ex virtute generent ne dum carnem macerant ad impatientiā spiritus erumpat. et nulla iam virtus sit. quod cato vincit si spiritus ab ira supatur. Aliquādo autē dum mens abstinētium ab ira se deprimit hanc quasi peregrina veniens leticia cor rumpit et eo abstinētie bonum deperit. quo sese a spiritalibus vitij minime custodit. vnde et recte per prophetam dicit. In diebus ieiuniorum vestrorum inueniuntur voluptates vestre. Et paulopost. Ecce ad lites et contentiones ieiunatis et percutitis pugnis impie. Voluptas quippe ad leticiam pertinet pugnis ad iram. incassum ergo per abstinētiā corpus at-

Tertie partis libri Pastoralis cure

teritur. si inordinatis dimissa motib⁹ mē
vitijs dissipatur. Rursusq; admonendi
sunt vt abstinentiā suā r semp sine inuta
tione custodiāt. r nunq̄ hāc apud oculu
rum iudicem exime virtutis credāt ne si
fortasse magni esse meriti credit. cor i elat
tione subleuetur. Hinc nāq; p prophetaz
dicitur. Nunquid tale est ieiunū qd ele
gi? Sed frange esuriētī panē tuuz. r ege
nos vagosq; induc in domū tuam. Qua
in re pensandū est. virt⁹ abstinentie q̄ par
ua respicitur. que non nisi ex alijs virtuti
bus comendatur. Hinc Jobel ait. Sancti
ficatē ieiunū. Ieiunū quippe sanctifi
care est adiunctis bonis alijs dignaz deo
abstinentiā carnis ostēdere. Admonēdi
sunt abstinentes vt nouerint quia tūc pla
centē deo abstinentiā offerūt. cum ea que
sibi de alimētis subtrahūt. indigētib⁹ lar
giuntur. Sollertē nāq; audiendū est. q
per prophetā domīn⁹ redarguit: dicens.
Cū ieiunaretis r plangeretis in quinto r
in septimo mēse. p hos. lxx. annos. nun
quid ieiunū ieiunastis mihi. Et cū comē
deretis r cū biberetis. nunquid nō vobis
comedistis r vobismetipsis bibistis. Non
enī deo sed sibi quisq; ieiunat. si ea q̄ ven
ter ad tempus subtrahit. nō in opibus tri
buit sed venter postmodū efferenda custo
dit. Itaq; ne aut illos appetit⁹ gule a mē
tis statu deiciat. aut istos afflicta caro ex
elatione supplāter audiāt illi ex ore veri
tatis. Attēdite autē vobis ne forte graūē
tur corda vestra in crapula r ebrietate et
curis hui⁹ mūdi. vbi vtilis quoq; pauor
adlungit r superueniat in vos repentina
vies illa tanq̄ laque⁹ enī supueniet i om
nes qui sedēt super faciē omnis terre. Au
diāt isti nō q̄ intrat in os coinquinat ho
minē. sed qd procedit ex ore hoc coinquina
t nat hominē. Audiāt illi elca vēter. r ven
ter elcis. deus autē in hūc r has destruet
Et rursum. Non in comēstationib⁹ r ebit
tationib⁹. Et rursum. Esca nos nō commē
dat deo. Audiāt isti quia omnia mūda mū
dis. coinquinatis autē r infidelib⁹ nihil
est mūdanū. Audiāt illi quorum deus vēs

ter est. r gloria in confusione ipsorū audi
ant isti. discedent quidam a fide r verita
te. r paulopost prohibentiū nubere precē
pientiū. abstinere a cibis quos deus crea
uit ad percipiendū cum gratiarū actione si
delibus r his qui cognouerūt veritatem
Audiāt illi bonum est nō māducare car
nem. neq; bibere vinū. neq; in quo frater
tuus scandalizatur. Audiāt isti. modico
vino vtēre propter stomachū r frequētes
tuas infirmitates. quatenus r illi discant
cibos carnis inordinate nō appetere. r isti
creaturā dei quā non appetunt condemp
nare non audeant.

**De diuerso modo admonen
di illos qui sua misericorditer
tribuūt: atq; illos qui aliena rapere contendunt.**

Capitulum. XXI.

Hiter admonendi sunt qui iāz
sua misericorditer tribuunt. atq;
q; aliter qui r aliena rapere cō
tendunt. Admonēdi nāq; sūt
qui iam sua misericorditer tribuūt ne cogi
tatione tumida se super eos quibus terre
na largiunt extollant. ne icarco meliores
se estimant quia cōtineri per se ceteros vi
dent. Nam terrene domus dñs famulo
rū ordines ministeriaq; disperties. hos
vt regant. illos vero statuit vt ab alijs rez
gantur. Istos iubet vt necessaria ceteris
prebeant. illos vt accepta ab alijs sumāt
Et tamen plerūq; offendunt qui regunt.
r in patris familias gratia permanēt qui
reguntur. Irā merentur qui dispensato
res sunt. r sine offensione perdurāt qui ex
aliena dispensatione subsistunt. Admonē
di sunt igit qui iam q̄ possident misericor
diter tribuūt vt a celesti dño dispensatores
esse se positos subsidioz temporalium agno
scant r tanto humiliter prebeant quanto
aliena esse intelligūt que dispēlant. Cū

In illo ministerio quibus accepta largiuntur constitutos se esse considerant. ne quaquam eorum mentes tumore subleuet s; timor premit. Unde et necesse est ut sollicitate perpendant. ne commissis indigne distribuant ne quedam quibus nulla. ne nulla quibus quedam. ne multa quibus pauca. ne pauca prebeant quibus impendere multa debeant. ne precipitatione hoc quod tribuunt inutiliter spargant ne tarde petentes noxie crucient. ne recipiende hic gratie insentio surrepat. ne donationis lumē laudis transitorio appetitio extinguat ne oblatum munus coniuncta tristitia obsidiat. ne in oblato munere animus plusquam decet hylarescat. ne sibi quicquam cum totum recte impleuerint tribuant et simul omnia postquam peregerint perdant. Ne enim sibi virtutem sue liberalitatis deputet. Audiant quod scriptum est. Si quis administrat tanquam ex virtute quam administrat deus. Ne in benefactis imoderatius gaudeant. audiant quod scriptum est. Cum feceritis omnia que precepta sunt vobis. dicite. serui inutiles sumus. que debuimus facere fecimus. Ne largitarē tristitia corumpat. Audiant quod scriptum est. Hylarē datorē diligit deus. ne in expenso munere transitoria laudē querant. Audiant quod scriptum est. Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. id est pie dispensationi nequaquam se gloria vite presentis admisceat. sed operis rectitudinis appetitionem ignoret fauoris. Ne impense gratie vicissitudinē requirant. Audiant quod scriptum est. Cum facis prandium aut cesenam noli vocare amicos tuos neque fratres tuos neque cognatos tuos neque vicinos tuos. neque diuites ne forte et ipsi reuertentur et fiat tibi retributio. sed cum facis conuiuium voca pauperes et debiles et claudos et cecos. et beatus eris. quia non habet unde retribuunt tibi. Ne que prebenda sunt citius sero prebeantur. Audiant quod scriptum est. Ne dicas amico tuo vade et reuere cras dabo tibi cum statim possis dare. Ne sub obtentu largitatis ea que possident inutiliter spargant. audiant quod scri

ptum est. Sudet elemosina in manu tua. Ne cum multa necessaria. sint pauca largiantur audiant quod scriptum est. Qui parce se miniat parce et metet. Ne cuius oportet pauca. plurima prebeant. et ipsi postmodum nimie inopiam tolerantēs. ad impatientiam erumpat. Audiant quod scriptum est. Non ut alijs sit remissio vobis autem tribulatio. Sed ex eliquitate vestra abundantia illorum inopiam suppleat. ut et illorum abundantia vestre inopie sit supplementum. Cum enim vantis mens ferre inopiam nescit. si multa sibi subtrahit occasionem contra se impatientie exquirat. prius namque prebandas est paciētie animus. et tunc autem multa sunt. aut cuncta largienda: ne dum minus equanimitē inopia irruens fertur et premissis largitatis pereat merces. et ad hoc mentē deterius murmuratio subsequens perdat. Ne omnino nihil eis prebeant. quibus conferre aliquid paruum debeant. audiant quod scriptum est. Omni petenti tribue. ne paulatim aliquid prebeant. quibus conferre omnino nihil debet. audiant quod scriptum est. Da bono. et noli recipere peccatores. bene fac humili et non dederis impio. Et rursum. Panem tuum et vinum tuum super sepulturam iusti constitue. et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus. Panem enim suum et vinum prebet peccatoribus. qui iniquis subsidia pro eo quod iniqui sunt impendit. Unde et nonnulli huius mundi diuites. cum fame cruciantur christi pauperes effusis largitibus nutriunt hiltriones. Qui vero indigenti etiam peccatori panem suum non quia peccator sed quia homo est tribuit. nimirum non peccatorē. sed iustum nutrit. quia in illo non culpam s; naturam diligit. Admonendi sunt etiam qui iam sua misericorditer largiunt ut sollicitate custodire studeant ne cum commissis peccata elemosinis reddunt. adhuc redimenda committant ne venalem iusticiam dei estimant si cum curēt pro peccatis numos tribuere arbitrentur se multe posse peccare. Non est namque anima que est ea et corpus que vestimentum. Qui ergo eleca

Tertie partis libri Pastoralis cure

et vestimentū pauperibus largitur: sed ta-
men anime vel corporis iniquitate pol-
luit: quod minus est iusticie obtulit: et quod
maius est culpe: sua deo dedit: et se dy-
bolo. At contra admonendi sunt qui ad-
huc aliena rapere contendūt: vt solliciti
audiant: quid veniens in iudiciū dominus
dicat. **Aut** namque: **Esuriui:** et non dedistis
mibi manducare. **Situi:** et non dedistis
mibi potū. **Hospes** eram et non collegistis
me. **Indus:** et non operuistis me. **Infir-
mus:** et in carcere: et non visitastis me. **Qui**
bus etiā promittit dicēs: **Discedite** a me
maledicti in ignem eternū: qui prepara-
tus est dyabolo et angelis eius. **Ecce** ne-
quāquam audiunt: quia rapinas et alias quā-
libet violentiā commiserūt: et tamen eter-
nis gebenne ignibus mancipant. Hinc
ergo colligendū est: quanta damnatione
plectendi sunt qui aliena rapiūt: si tanta
animaduersione feriunt: qui sua indifere-
te tenuerunt. **Pendunt** quo eos ob-
liget reatu res rapta: si tali subiecit non
tradita. **Pendunt** quid meretur iniu-
sticia illata: si tanta percussione digna est
pietas non impensa. **Cum** aliena rapere in-
tendūt: audiant quod scriptum est. **Ne** ei
qui multiplicat non sua. **Et** que uo aggra-
uat cōtra se densum lutū. **Auaro** quippe
densum lutū contra se aggrauare est: ter-
rena lucra cū pondere peccati cumulare.
Cum multiplicare larga habitatiōis spa-
cia cupiūt. **Audiant** quod scriptū est. **Ne**
qui consigitis domū ad domū: et agrum
agro copulatis: vsque ad terminū loci. **Aut**
quid habitabitis soli: vos in medio terre?
Ac si aperte diceret: **Quomodo** vos extē-
ditis: qui habere in cōmuni mūdo confor-
tes minime potestis. **Coniunctos** quidem
premittis: sed contra quos valeatis ex-
tendere semper inuenitis. **Cum** angēdis
pecunijs inhiant: audiant quod scriptum
est. **Auarus** non implebit pecunia: et qui
amat diuicias: fructus non capiet ex eis.
Fructus quippe ex eis capiet: si eas bene
spargere non amando voluisset. **Qui** ve-
ro eas diligendū retinet: hic itaque sine fru-

ctu derelinquet. **Cum** repleti cūctis simul
opibus inardescūt: audiant quod scriptū
est. **Qui** festinat ditari non erit innocens.
Profecto est quia augere opes ambit:
vitare peccatum negligit: et more autū ca-
ptus cum escam terrenarum rerū audius
conspicit: quo strangulef peccati laqueo
non agnoscit. **Cum** quelibet presentis mū-
di lucra desiderat: et que de futuro damna
patiunt: ignorat. **Audiat** quod scriptum
est. **Hereditas** ad quam festinat: in princi-
pio in nouissimo benedictiōe carebit. **Ex**
hac quippe vita iniciū ducimus: vt ad be-
nedictiōis sortem in nouissimo veniamus.
Qui itaque in principio hereditari festi-
nat: sortem sibi in nouissimo benedictiōis
amputat: quia dum per auaricie nequitia
hic multiplicari appetunt: illic ab eterno
patrimonio heredes sūt. **Cum** vel plu-
rima ambiūt: vel obtinere cūcta que am-
bigerint: possunt. **Audiat** quod scriptum
est. **Quid** prodest homini si totū lucretur
mūdū: anime vero sue detrimentū faciat?
Ac si aperte dicat veritas. **Quid** prodest
homini si totū mūdū quod extra se est cō-
gregat: sed solum quod ipse est: damnat.
Plerūque autē citius raptorū auaricia cor
rigit: si in verbis admonentis quod fugitiua
sit prefens vita monstret: si eorum ad medi-
um memoria deducat: qui et ditari in hoc
mūdo diu conati sunt: et tamen in adeptis
diuicijs diu manere nequiverūt. **Quibus**
festina mors repēte et simul abstulit quic-
quid eorum nequitia: nec simul: nec repen-
te cōgregauit: qui non solū hic rapta reli-
querūt: sed secū ad iudiciū causas rapine
detulerūt. **Horum** itaque exempla audiāt quos
in verbis suis. **pculdubio** et ipsi cōtemnāt
vt cū post verba ad cor redeūt: imitari sal-
tem quos iudicāt: erubescant.

De diuerso modo admonen-
di eos qui nec aliena appetunt:
nec sua largiunt: atque eos qui et
ea que habent tribuunt: et tamen
aliena rapere non desistunt:

Capitulum, XXII.

Alter admonedi sunt qui nec aliena appetunt nec sua largiuntur: atque aliter admonedi sunt qui et ea que habent tribuunt et tamen aliena rapere non desistunt. Admonendi sunt naque qui nec aliena appetunt nec sua largiuntur ut sollicite sciant quod ea de qua sumpti sunt cunctis hominibus terra communis est. et circa alimenta quoque omnibus communiter profert. Incautus se ergo innocentes putant. qui commune dei munus sibi priuatum vendicant. Qui cum accepta non tribuunt in proximorum nece grafsantur. quod tot quotidie pene perimunt que morientium pauperum apud se subsidia abscondunt. Nam cum quelibet necessaria indigentibus ministrant. sua illis reddimus non nostra largimur. Iusticie debitum potius soluitimus. quam misericordie opera implemus. unde et ipsa veritas cum de misericordia caute exhibenda loqueretur ait. Attende te inquit ne iusticia vestra faciatis coram hominibus. Qui quoque sententie continens psalmista dicit. Dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in seculum seculi. Cum enim largitate impensam pauperibus premisisset non hanc vocare misericordiam sed iusticiam maluit. quod a comuni domino tribuit profecto iustum est ut quicumque accipiunt eo commiter utatur. Hinc etiam Salomon ait. Qui iustus est tribuit et non cessat. Admonendi sunt quoque ut sollicite attendat quod ficulnea que fructus non habuit contra hanc districtam iudicem agricola querit quod etiam terram occupauit. Terram quippe ficulnea sine fructu occupat quam mens tenacius hoc quod prodesse multis poterat inutiliter seruat. Terram ficulnea sine fructu occupat. quam locum quem exercere alius per solam boni operis valuit stultus per desidia vmbriam premit. Hi autem nonnunquam dicere solent: concessis utimur aliena non querimus et si digna misericordie retributio non agimus nulla tamen perueria perpetramus quod scitro sentiunt quia videli cet aure cordis a verbis celestibus claudunt. Neque vides in euangelio qui inducitur purpura et byssis

so qui epulabatur quotidie splendide alienam rapuisse sed infructuose. propriis usus suis se perhibet cuius post hanc vitam vltima gehenna suscipit. non quod aliquid illiciti gessit sed quia imoderato usu totum se licitis tradidit. Admonendi sunt tenaces ut non erant quod hanc primam deo iniuriam faciunt quia danti sibi omnia nullam misericordie hostiam reddunt. Hinc etenim psalmista ait. Non habet deo placationem suam nec precium redemptionis anime sue. precium namque redemptionis dare est opus bonum preueniente nos gratia reddere. Hinc Iohannes exclamat: dicens. Jam securis ad radicem posita est Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Qui ergo se innocios quod aliena non rapiunt estimant. licetum securis vicine preuideant. et torporis impotente securitatis amittant ne cum ferre fructus boni operis negligunt a presenti vita funditus quasi a viriditate radicis excidantur. Et contra admonedi sunt qui et ea que habent tribuunt et aliena rapere non desistunt ne valde munifici videri appetant. et de boni specie deteriores fiant. Hi etenim propria indifferente tribuentes non solum ut supra diximus ad impacientem murmuracionem prouocant sed cogente se inopia usque ad auariciam de uoluntur. Quid vero eorum mente infelicitius. quibus de largitate auaricia nascitur. et peccatorum seges quasi ex virtute seminatur. Prius itaque admonedi sunt ut tenere sua rationabiliter sciatur et tunc demum ut aliena non ambiant. Si enim radix culpe in ipsa effusione non exuritur nunquam ramis exuberans auaricie spina siccatur. Occasio ergo rapiendi subtrahitur. si bene prius possidendi disponatur. Tunc vero ad montem audiant quomodo que habent misericorditer tribuant quando nimirum didicerint ut bona misericordie per interiectam rapinam nequicia non confundant. Violenter enim exquirunt qui misericorditer largiantur. Sed aliud est pro peccatis misericordiam facere. aliud pro misericordia faciendam peccare. Que itaque nequam misericordia nuncupari potest quia ad dulcem fructum non

proficit q̄ per virus pestifere radice amarefcit. Hinc enī est q̄ ipsa etiā sacrificia p̄ prophetā dominus reprobās dicit. Ego domin⁹ diligens iudiciū ⁊ odio habēs rapinam in holocaustū. Hinc iterum dicit. Hostie impiorū abominabiles: qz offeruntur ex scelere. Qui sepe quoqz ex indigentib⁹ subtrahūt que deo largiunt: sed quāta eos animaduersione rennuat. per quēdam Salomonē dominus demonstrat: dicens. Qui offert sacrificium ex substantia pauperis quasi qui victimat filiū in cōspectu patris sui. Quid nāqz esse intollerabilis potest q̄ mors filij ante oculos patris. Hoc itaqz sacrificiū quanta ira aspiciatur ostendit. qd̄ orbi patris dolori cōparatur. Et tamen plerūqz quanta tribuunt pensant. quāta autem rapiūt considerare dissimulant quasi mercedē numerāt. ⁊ perpendere peccata recusant. Audiant itaqz quod scriptum est. Qui mercedes congregauit misit eas in sacculū pertusū. In sacculo quippe pertuso videtur quando pecunia mittitur: sed quādo amittitur non videtur. Qui ergo quāta largiuntur aspiciunt sed quāta rapiūt non perpēdūt. In pertuso sacculo mercedes mittunt. qz profecto has in specie sue fiducie intuentes congerūt sed nō intuentes perdunt.

De diuerso modo admonendi discordes atqz pacatos:

Capitulum. XXIII.

Alter admonendi sunt discordes atqz aliter pacati. Discordes nāqz adimonēdi sunt vt certissime sciant qz quātrilibet virutibus polleant spirituales fieri nullatenus possunt. si vniri per concordia proximis negligūt. Scriptū quippe est. Fructus spūs est. charitas. gaudiū. pax. Qui ergo seruare pacē non curat ferre fructus spūs recusat. Hinc Paul⁹ ait. Cum sit inter vos zelus ⁊ cōtentio. nonne carnales estis? Hinc iterum dicit. Pacem sequimī

ni cum omnib⁹ ⁊ sanctimoniam. sine qua nemo videbit deū. Hinc rursus admonēdū ait. Solliciti seruate unitatē spūs. in vinculo pacis. vnū corpus ⁊ vnus spūs. vester vocati estis in vna spe vocationis. sicut. Ad vnā igitur vocationis spem nequaquā ptingitur si nō ad eā vnita cū proximis mēte currat. At sepe nonnulli quo quedā specialiter dona percipiunt. supbiendo donis cōcordie qd̄ maius est amittūt vt si fortasse carnes pre ceteris gule refrenatione q̄s edomat. concordare eis quos supat abstinendo contēpnat. sed qz abstinentiā a cōcordia separat. quid admoneat psalmista. Perpēdat: ait enī. Laudate eū in tympano ⁊ choro. In tympano nāqz sicca ⁊ percussa pellis resonat. In choro autē voces sociate cōcordāt. Quisquis itaqz corpus affligit sed concordia deserit deū quidem laudat in tympano: sed tamē nō laudat in choro. Sepe vero vū quosdam maior scientia erigit a ceterorū societate dislingit. ⁊ quasi quo pl⁹ sapiunt. eo concordie virtute despiciūt. Ibi itaqz audiāt qd̄ p̄ semetipsam veritas dicat. Habete sal in vobis ⁊ habete pacē inter vos. Sal quippe sine pace nō virtutis est donū. sed vana nationis argumentū. Quo enī quisqz melius sapit. eo deteri⁹ delinquit ⁊ iccirco i excusabiliter ⁊ multo magis merebit suppletū qz prudēter si voluisset potuit vitare peccatū. Quib⁹ recte quoqz p̄ Iacobū dicitur. Qd̄ si zelū amarū habetis inter vos ⁊ contētionēs sunt in cordib⁹ vestris nolite gloriari ⁊ mendaces esse aduersum veritatē. Hō est ista sapiētia desursum descendēs: sed terrena animalis dyabolica. Que autē desursum est sapiētia. primum quidē pudica est. deinde pacifica. Pudica quidē quia caste intelligit pacifica autē quia per elationē se minime a proximorū societate dislingit. Admonēdi sunt dissidentes vt nouerint qz tam diu nullū boni operis deo sacrificiū imolant. q̄ diu a proximo per charitatē discordāt. Scriptum nāqz est. Si offers munus tuū ante altare ⁊ ibi recordatus fueris quia frater tu⁹ ha

bet aliquid aduersus te. relinque sibi minus tuum ante altare et vade prius reconciliari fratri tuo. et tunc venies offeres minus tuum. Ex qua scilicet preceptione pensandum est quorum hostia repellitur. quod intolerabilis culpa monstrat. Nam cum mala cuncta bonis sequentibus diluant. penitus minus quanta sit mala discordie. que nisi extincta fuerint funditus. bonum subsequi non permittunt. Admonendi sunt discordes ut si aures a mandatis celestibus non declinant mentis oculos ad consideranda ea que in finibus versant aperiant. quod sepe aures vnius eiusdemque generis sese socialiter volando non deserunt quod gregatim aialia bruta pascunt. Que solleter aspiciunt concordando sibi irrationabilis natura indicat. quod malum per discordiam rationalis natura committat. quod hec ex rationis intentione perdidit. quod illa motu naturali custodit. Et contra admonendi sunt pacati. ne dum plusquam necesse est pacem quam possident amant ad perpetuam venire non appetant. Plerumque enim grauius intentione mentium. rerum tranquillitas temperat. ut quo non sunt molesta que. obtinet eo minus amabilia fiant que vocantur et quo delectant presentia. eo non inquirant eterna. unde et per semetipsam veritas loquens cum terrenam pacem a superna distingueret atque ad venturam discipulos ex presenti puocaret ait. Pacem relinquo vobis. pacem meam do vobis. Relinquo scilicet transitoriam do mansuram. Si ergo in ea cor que relicta est agitur nunquam ad illam que vada est peruenit. Pax igitur prebens est ita tenenda ut et diligere debeat et contempni ne si immoderate diligitur. diligentis animus in culpa teneatur. unde etiam admonendi sunt pacati ne dum nimis humanam pacem desiderant. prauos hominum mores nequaquam redarguant. et consentiendo peruersis ab auctoris sui se pace disingant. ne dum humana foras iurgia metuunt interni federis disputatione feriantur. Quid est enim pax transitoria nisi quoddam vestigium pacis eterne. Quid vero dementius esse potest. quam vestigia in puluere impressa diligere. sed

ipsum a quo impressa sunt non amare. Hinc David dum totum se ad federa pacis interne constringeret testatur. quod cum malis concordiam non teneret dicens. Nonne qui oderunt te deus oderam et super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos. inimici facti sunt mihi. Inimicos etenim dei perfecto odio odisse est et quod facti sunt diligere et quod faciunt increpare mores prauorum premere vite prodesset. Pensandum est igitur quando ab incrementatione cessatur. quanta culpa cum pestis mis pax tenetur si propheta hoc tantum velud in hostiam deo obtulit quod contra se per domino prauorum inimicitias excirauit. Hinc est quod leui tribus assumptis gladijs per castrorum media transiens. quia feris diebus noluit peccatoribus parcere deo manus dicta est consecrasset. Hinc finis peccantium civium gratiam spernens cocites cum madianitis pertulit. et iram dei irate placauit. Hinc per semetipsam veritas dicit. Nolite arbitrari quia venerim pacem mittere in terram. non veni pacem mittere sed gladium. Malorum quippe cum incaute amicitijs iungimur culpis ligamur. unde et Josaphat qui tot de ante acta vita per conijs attollitur. de Achab regis amicitijs pene periturus increpatur. Cui a domino per prophetam dicitur. Impio presbes auxilium. et his qui oderant dominum amicitia iungentes. Et siccirco iram quidem domini merebaris sed bona opera inuenta sunt in te. eo quod abstuleris lutos de terra iuda. Ab illo enim qui summe rectus est eo ipso iam discrepat. quo peruerforum amicitijs vita nostra concordat. Admonendi sunt pacati. ne si ad correptionis verba profoliant. temporalem pacem sibi per turbare foemident. Rursusque admonendi sunt ut eandem pacem dilectione integra intrinsecus teneant. quod per inuentionem vocis sibi extrinsecus turbant. Quod utrunque prouide David se perhibet seruare cum dicit. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus. cum loquebar illis impugnabam me gratis. Ecce et loquens impugna

batur: et tamen impugnatus erat pacificus: quia infanientes cessabat reprehendere: nec reprehensus negligebat amare. Hinc etiā Paulus ait: Si fieri potest q̄ ex vobis est cum omnibus hominib⁹ pacem habētes. Hortaturus est discipulos: vt pacem cū omnibus haberēt p̄misi sit dicens: Si fieri potest: atq; subiunxit: quod ex vobis est. Difficile quipp̄e erat: vt si mala acta corriperēt habere pacē cū omnibus possent. Sed: cū temporalis pax in p̄auozū cordibus ex nostra increpatio ne confundit inuiolata: necesse est in nostro corde seruet. Recte itaq; ait: quod ex vobis est: ac si nimirū dicat: Quia pax ex duarum partū consensu subsistit: si ab eis que corripunt: expellitur: integra tamen in vestra qui corripitis mente teneat. In de isdem rursus discipulos admonet dicens: Si quis nō obedit verbo nostro per epistolā (hunc notate) ⁊ non cōmisceamini cum illo vt confundat: atq; illico adiunxit: ⁊ nolite vt inimicū estimare illum: sed corripite vt fratrem. Ac si diceret. Pacē cum eo exteriorē soluite: sed interiorē circa illum medullitus custodite: vt peccāta mentem sic vestra discordia feriat: quatenus pax a vestris cordibus: nec abnegata discedat.

De diuerso modo admonendi seminantes iurgia: atq; pacificos: Capitulum. XXIII.

Alter admonēdi sunt seminantes iurgia: atq; aliter pacifici. Admonendi nāq; sunt qui iurgia semināt: vt e⁹ sūt sequaces agnoscant. De apostata quippe angelo scriptū est. Cum bone messi zizania fuissent inserta. Inimicus homo hoc fecit. De cuius etiā membris per Salomonez dicit. Homo apostata vir inutilis: graditur oze peruerso. Annuit oculis: terit pede: digito loquit: prauo corde machinat malū: ⁊ in omni tempore iurgia semināt. Ecce quē seminantē iurgia dicere noluit prius apostatā nominauit: quia nisi mo-

re superbiētis angeli a conspectu cōditōris prius intus auersione mētis caderet: foras postmodū vsq; ad semināda iurgia nō veniret. Qui recte describit q̄ annuit oculis: digito loquit: terit pede. Interior nāq; est custodia: que ordinata seruat exterius mēbra. Qui ergo statum mentis perdidit: subsequēter foras in inconstantia motiōis fluit: atq; exteriorē mobilitate indicat: q̄ nulla interius radice stabilitatis subsistat. Audiāt iurgioz seminatores quod scriptū est. Beati pacifici quoniam filij dei vocabunt: atq; e diuerso colligant: quia si filij dei vocant: qui pacē faciūt: proculdubio sathane sunt filij qui cōfundunt. Omnes autē qui per discordiā separant a viritate dilectiōis arefunt. Qui ⁊ si boni operis fruct⁹ in suis actiōnibus proferūt: profecto nulli sunt: quia non ex vnitāte charitatis oriunt. Hinc ergo perpendāt seminantes iurgia q̄ multipliciter peccāt: qui dum vnā nequitiam perpetrāt: ab humanis cordibus cunctas simul virtutes eradicāt. In vno em̄ malo innumera peragūt: qui seminādo discōrdiam: charitatē: que nimirū omniū virtutum mater est extingūt. Quia autē nihil est dyabolo desiderabilius extinctiōe charitatis. Quisquis ergo seminādo iurgia dilectionem proximoz perimit: hosti dei familiaris seruit: quia qua ille amissa cecidit: hāc iste vulneratis cordib⁹ subtrahēs eis iter ascensionis abscedit. At: cōtra admonēdi sunt pacifici: ne tante actiōnis pondus lenigēt: si inter quos fundata pacē debeant ignorēt. Nam sicut multū nocet si vnitāte desit bonis: ita valde est noxiū si non desit malis: si ergo peruersorū nequitia in pace iungit: profecto eozū malis actibus robur auget: quia quo sibi in malicia congruūt: tanto se robusti⁹ bonoz afflictiōibus illidūt. Hinc namq; est q̄ cōtra damnati illius vasis vīz anti xp̄i predicatores: diuina voce beato Job dicitur. Membra carnis eius coherentia sibi. Hinc sub squamarū specie de eius satellit

tibus dicit: vna vni confugitur: et ne spiraculum quidem incendit per eas. Sequaces quippe illi: quo nulla inter se di cordie aduersitate diuisi sunt: eo in bonoꝝ nece grauius glomerant. Qui ergo iniquos paci sociat: iniquitati vires administrat: quod bonos deterius depulsum: quos et vna nimitur persequat. Unde predicator egregius graui phariseoꝝ saduceoꝝque persecutio apprensus inter semetipos diuidere studuit: quos contra se unitos graui ter vidit: cui clamauit dicens: Viri fratres ego phariseus sum: filius phariseoꝝ: de spe et de resurrectione mortuoꝝ ego iudicoꝝ. Quos saducei specie resurrectione quod mortuoꝝ esse denegaret: pharisei iuxta sacri loqui precepta crederet facta impersecutoꝝ vnanimitate diffusio est: et diuisa turba. Paulus illesus exiit: que hunc unita prius vnanimitate pressit. Admonendi itaque sunt: qui faciente pacis studiis occupant: ut prauoꝝ mentibus prius amorem debeant interne pacis infundere: quatenus eis postmodum valeat exterior pax prodesset: ut dum eorum in illius cogitatione suspendit: nequaquam ad nequitiam ex huius perceptione rapiat: dumque supernam prouidet terrenam nullo modo ad usum sue deterioris rationis inclinent. Cui vero peruersi quicquid tales sunt: ut nocere bonos nequeant: etiam si concupiscant inter has nimirum debet terrenam pax construere: ut prius quam ab eis valeat superna cognosci. Et hi scilicet quos contra dilectionem dei malicie sue impietas exasperat: saltim ex proximi amore mansuescant: et quasi e vicino ad melius transeant ut ad illam que a se longius est pacem conditoris ascendant.

De diuerso modo admonendi eos qui sacre legis verba non recte intelligunt: atque eos qui hec humiliter non loquuntur:

Capitulum. XXV

Aliter admonendi sunt qui sacre legis verba non recte intelli-

gunt: atque aliter qui recte quidem intelligunt: sed hec humiliter non loquuntur. Admonendi enim sunt: qui sacre legis verba non recte intelligunt: ut perpendant quia saluberrimum vini potum inueniunt sibi poculum vertunt: ac per medicinale ferrum vulnere mortali se feriunt: dum per hoc in se sana perimunt: per quod salubritate abscidere saucia debuerunt. Admonendi sunt ut perpendant quod scriptura sacra in nocte vite presentis quasi quedam nobis lucerna sit posita: cuius nimirum verba dum non recte intelligunt: de lumine tenebreferunt. Quos videlicet ad intellectum prauum intentio peruersa non rapet: nisi prius superbia inflaret. Dum enim se preceteris sapientes arbitrant: sequi alios ad melius intellecta despiciunt: atque ut apud imperium vulgus scientie sibi nomen extorqueant: student summopere ab alijs recta intellecta destrueret: et sua peruersa roborare: unde bene per prophetam dicit: Secuerunt pregnantes Halaad ad dilatandum terminum suum. Halaad namque acruus testimonij interpretat. Et quia cuncta simul congregatio ecclesie per confessionem seruit testimonio veritatis non incongrue per Halaad ecclesia exprimit: que ore ceteroꝝ fidelium de deo queque sunt vera testatur. Pregnantes autem Halaad anime vocant: que intellectum verbi ex diuino amore concipiunt: si ad perfectum tempus ventiant perceptam intelligentiam operis ostensione pariture. Terminum vero suum dilatare est opinionis sue nomen extendere. Secuerunt ergo pregnantes Halaad ad dilatandum terminum suum: quia nimirum hereticis cismentes fidelium que iam aliquid de veritatis intellectu conciperant: peruersa predicatione perimunt: et scientie sibi nomen extendunt: paruulorum corda iam de verbi conceptione grauida erroris gladio scindunt: et quasi doctrine sibi nomen faciunt. Hos ergo cum conamur instruere ne peruersa sentiant: admonemus: prius necesse est ne in anem gloriam querant. Si enim radix elationis abscidit: consequenter rami prauae fertilitatis arefunt. Admonendi sunt etiam

Tertie partis libri Pastoralis cure

ne errores discordiasq; generādo legem dei que iccirco data est: vt sacrificia sathane prohibeat eandem ipsam in sathane sacrificiū vertant. Unde per prophetā dominus querit dicens: Dedi eis frumentū vinū & oleum: & argentū multiplicauit eis & aurum que fecerūt Baal. Frumentum quippe a domino accipitur: quando in vitis obscurioribus subducto tegimine listere per medullā spiritus legis interna sentimus. Sicut suum nobis dominus prestat cum scripture sue alta predicatiōe nos inebriat. Oleū quoq; suū nobis tribuit cū preceptis apertioribus vitā nostrā blanda lenitate disponit. Argentū multiplicat cū nobis luce veritatis plena eloquia subministrat. Auro quoq; nos ditat quādo cor nostrū intellectu summi fulgoris irradiat. Que cūcta heretici Baal offerūt quia apud auditorū suorum corda corrupte omnia intelligēdo peruertūt: & de frumētō dei vino atq; oleo: argentū pariter: & auro sathane sacrificiū immolant: quia ad errorem discordie verba pacis inclināt. Unde admonēdi sunt vt perpendāt: quia dum peruersa mēte de preceptis pacis discordiā faciunt: iusto dei examine ipsi de verbis vite moriunt. Et contra admonēdi sunt que recte quidē verba legis intelligūt: sed hec humiliter non loquūtur: vt in diuinis sermonibus prius q̄ eos alijs proferāt seipsetipos requirāt: ne insequentes aliorū facta se deserant: & cū recte de sacra scriptura sentiūt: hoc solū quod per illam cōtra elatos dicitur: non attendant. Improbos quippe et imperitios est medicus: qui alienum vulnus mederi appetit: et ipse vulnus quod patitur nescit. Qui ergo verba dei humiliter nō loquūtur profecto: admonēdi sunt: vt cum medicamina egris apponūt: prius virus sue pestis inspiciāt: ne alios medendo ipsi moriantur. Admoneri debent: vt cōsiderent ne a virtute dicti dicendi qualitate discordent: ne loquendo aliud: & ostendēdo aliud predicent. Audiāt itaq; quod scriptū est. Si quis loquit quasi sermones dei.

Qui ergo verba que proferāt ex proprijs non habent cur quasi de proprijs timent. Audiāt quod scriptum est. Sicut ex deo corā deo in christo loquitur. Ex deo est coram deo loquitur: qui predicatiōis verbum: & quia a deo accepit: intelligit: & placege per illud deo non hominibus querit. Audiāt quod scriptum est. Abominatio domini est omnis arrogans. Quia vti delictet dū in verbo dei gloriā querit: ius vantis inuadit: eumq; laudi sue postponere nequaquā metuit: a quo hoc ipsum quod laudatur accipit. Audiāt quod predicatori per Salomonem dicitur: Bibe aquam de cisterna tua: & fluēta putei cui diriuentur fontes tui foras: et in plateis aquas diuide. Nō habeto eas solus: nec sint alieni participes tui. Aquam quippe predicator de cisterna sua bibit: cum ad eorum suum rediens: prius audit ipse quod dicit: Bibit tui fluēta putei si tui irratione infunditur verbi. Abi bene subiungitur. Diriuentur fontes tui foras: & in plateis aquas diuide. Rectū quippe est: vt prius ipse bibat: & tunc predicando alijs infuat. Fontes namq; foras deriuare est: exterius alijs vim predicatiōis infundere. In plateis autem aquas diuidere est: in magna auditorum amplitudine iuxta vniuersiusq; qualitatem diuina eloquia dispēfare. Et quia plerumq; inanis glorie appetitus subripit: dum sermo diuinus ad multorum noticiam currit. Post quā dictum est aquas diuide: recte subiungitur. Nō habeto eas solus: nec sint alieni participes tui. Alienos quippe malignos spiritus vocat: de quibus propheta temeritati hominis voce dicitur: Alieni insurrexerunt in me: & fortes quesierunt animam meam. At ergo: Aquas in plateis diuide: & tamen solus habe. Ac si apertius dicat: Sic necesse est: vt predicatiōis exterius seruias: quatenus per elationes te immundis spiritibus non coniungas: ne in diuini verbi ministerio hostes tuos ad te participes admittas. Aquo & in plateis diuidimus: & tamē soli posside

mus: quando exterius late predicationē fundimus: et tamē per eam humanas laudes assequi: minime ambimus.

De diuerso modo admonendi illos qui cum predicare valent pre nimia humilitate formidant: atq; illos quos a predicatione imperfectio vel etas prohibet: et tamen precipitatio impellit:

Capitulum. XXVI.

Aliiter admonendi sunt qui cum predicare valeant pre nimia humilitate formidant: atq; aliter admonendi sunt quos a predicatione imperfectio vel etas prohibet: et tamen precipitatio impellit. Admonendi namq; sunt: qui cum predicare vultiter possunt: immoderata tamen humilitate effugit: vt ex minori consideratione colligant: quantum in maioribus rebus delinquant. Si enim indigentibus proximis ipsi quas haberent pecunias absconderent: adiutores proculdubio calamitatis extrinssent. Quo ergo reatu astringantur: aspiciant: qui dum peccantibus fratribus verbum predicationis subtrahunt: morientibus mentibus vite remedia abscondunt: vnde et bene quidam sapiens dicit: Sapientia abscondita et thesaurus inuisus: que vtilitas vtriusq;. Si populū fames attereret: et occulta sibi frumenta seruaret: auctores proculdubio mortis existerent. Quanta itaq; plectendi sunt pena considerent: qui cum fame verbi anime pereant ipsi panem perceptegratie nō ministrant. Unde bene per Salomonē dicitur: Qui abscondit frumēta maledicetur in populis. Frumenta quippe abscondere est predicationis sanete apud se verba tenere. In populis autem talis quis

q; maledicetur: quia in solius culpa silentij per multorum quos corrigere potuit: pena damnatur. Si medicinalis artis minime ignari secundum vulnus cernerent: et tamen secare recusarent: profecto peccatum fraterne mortis ex solo torpore committerent. Quanta ergo culpa inuoluntur: aspiciant: qui dum cognoscant vulnera mentium curare negligunt ea sectione verborum. Unde et bene per prophetam dicitur: Maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Stadium quippe a sanguine prohibere est predicationis verbum a carnalis vite interfectione retinere. De quo rursus gladio dicitur. Et gladius meus deuorabit carnes. Hi itaq; cū apud se sermonem predicationis occultant: diuinas cōtra se sententias terribiliter audiant: quatenus ab eorum cordibus timorem timor expellat. Audiant q; talentum qui erogare noluit: cum sententia damnationis amisit. Audiant q; Paulus eo se a proximorum sanguine mundū credidit: q; ferēdis eorum vicijis non pepercit: dicens: Contestor vos hodierna die: quia mūdus sum a sanguine omnium vestrorū. Non enim subterfugi: quo minus annūciarem omne consilium dei vobis. Audiant q; voce angelica Iohānes admonet cum dicit: Qui audit: dicat veni: vt nimirum cui se vox interna insinuat: illuc etiam alios clamando quo ipse rapitur: trahat: ne clausas fores etiam vocatus inueniat: si vocati vacuus appropinquat. Audiant quod Esaias qui a verbi ministerio tacuit: illustratus a superno lumine magna voce penitentie seipse reprehendit dicens: Et mihi: quia tacui. Audiant quod per Salomonem in illum predicationis scientia multiplicari permittitur: qui in hoc quod iam obtinuit torporis vicio nō tenetur. Bit namq; Anima que benedicit impigruabit: et qui inebriat ipse quoq; inebriabit. Qui enim exterius predicando bene dicit interioris augmētū pinguedinē recipit: et vix diuino eloquio auditorū mentē deebitare nō desinit potu

Tertie partis libri Pastoralis cure

multiplicati muneris de ebriat⁹ excrefcit
 Audiât qđ David hoc deo i munere ob-
 tulit. qđ predicationis gratiâ quâ accepe-
 rat non abscōdit: dicens. Ecce labia mea
 nō prohibebo dñe tu cognouisti. Iusticiâ
 tuâ non abscōdi in corde meo veritatē tuâ
 ⁊ salutare tuū dixi. Audiât qđ spōsi col-
 loquio ad sponsam dicit. Que habitas in
 ortis amici ausculta fac me audire vocem
 tuâ. Ecclesia quippe in ortis habitat. que
 ad viriditatē intimâ exulta plātaria vir-
 tutum feruat. Cuius vocē amicos auscul-
 tare est electos quosq; verbū predicationis
 illius desiderare. quâ videlicet sponsus
 audire desiderat. quia ad predicationem
 suâ per electorū suorum animas anhelat.
 Audiât qđ moyses cum irascentē deum
 populo cerneret. ⁊ assumi adulescendum
 gladios iuberet. illos a parte dei denuncia-
 uit existere qui delinquentiū scelera incū-
 ctatē feriret: dicens. Si quis est vñi iun-
 gatur mihi. Ponat vir gladiū suū super
 femur suum. ite ⁊ redite de porta vsq; ad
 portā. per mediū castrorū. ⁊ occidat vnus
 quisq; fratrem suū ⁊ amicum ⁊ proximum
 suū. Gladiū quippe super femur ponere ē pre-
 dicationis studiū voluptatibus carnis an-
 teferre: vt cum sancta quis studet. dicere
 curet necesse est illicitas suggestiōes edo-
 mare. De porta vero vsq; ad portā ire est
 a vicio vsq; ad vitium p qđ ad mentē mors
 ingredī increpādo discurrere. Per me-
 dium vero castrorū transire est. tanta eq̄-
 litate intra ecclesiā viuere. vt qđ delinquē-
 tium culpas redarguit in nullius se debe-
 at fauore declinare. Unde ⁊ recte subiun-
 gitur. Occidat vir fratrem ⁊ amicum ⁊ proxi-
 mum suū. Fratrem scilicet ⁊ amicum p̄ximū
 interficit. qui tamē puniēda inuenit ab in-
 crepationis gladio nec eis quos per cog-
 nationē diligit parcat. Si ergo ille dei di-
 citur qui adferiēda vitia zelo diuini amo-
 ris excitatur. profecto esse se dei denegat
 qui ⁊ inquantū sufficit increpare vitā car-
 naliū recusat. At contra. admonēdi sūt
 quos a predicationis officio vel imperfe-
 ctio vel etas prohibet ⁊ tamen precipita-

tio impellit. ne dum tanti sibi onus officii
 precipitatione arrogant. viam sibi suble-
 quantis meliorationis abscedant. ⁊ cuz ar-
 ripiunt intempestiue qđ non valent. per-
 dant etiam qđ implere quādoq; tempesti-
 ue potuissent atq; scientiā quia incōgrue
 conantur ostendere. iuste ostendatur ami-
 sisse. Admonēdi sunt vt cōsiderent quod
 pulli auium si ante pennarū perfectiones
 volare appetunt. vnde ire in alra cupiūt:
 inde in sma merguntur. Admonēdi sunt
 vt considerent qđ structuris recentibus
 nec diūq; solidatis. si tignoz pondus sup-
 ponitur non habitaculū sed ruina fabrica-
 tur. Admonēdi sunt vt considerent quod
 conceptas soboles semine si prius qđ for-
 mentur plene proferunt. nequāq; domos
 sed tumolos replent. Hinc est enim qđ ipse
 sa veritas que repente quos vellet robo-
 rare potuisset vt exemplū sequentibus da-
 ret ne impfecte predicare p̄sumeret post
 qđ plene discipulos de virtute predicationis
 instruxit illico adiunxit. Vos autē se-
 dere in ciuitate quousq; induamini vir-
 tute ex alto. In ciuitate quippe cōsedem?
 si intra mentū nostrarum nos claustra cō-
 stringimus ne loquēdo exteri⁹ euagetur
 vt cum virtute diuina perfecte induimur
 tunc quasi a nobis metipsis foras etiā ali-
 os instruentes exeamus. Hinc per quens-
 dam sapientē dicitur. Adolecens loque-
 re in causa tua vir. ⁊ si bis interrogat⁹ fir-
 eris habeat initium respōsio tua. Hinc ē
 qđ idem redemptor noster cuz in celis sit
 conditor ⁊ ostensionis sue potētia semper
 doctor angelozum ante triennale tempus
 in terra magister fieri noluit hominū. vt
 videlicet precipitibus vim saluberrimi ti-
 moris infunderet cum ipse etiam qui labi
 non possit perfecte vite gratiam non nisi
 p̄fecta etate predicaret. Scriptū q̄ppe ē.
 Cū factus esset annorū duodecim reman-
 sit puer Iesus in Hierusalem. De quo
 a parentibus requisito paulopost subdi-
 tur. Inuenerunt illum in templo sedentē
 in medio doctorum ⁊ interrogantē illos ⁊
 audientes. Vigilanti itaq; p̄sideratiōe p̄-

sandū est: q̄ cū hiesus annoꝝ duodecim dicit: in medio doctorū sedens nō docens sed interrogans inuenit. Quo exemplo scilicet ostendit ne infirmus docere quis audeat: si ille puer doceri interrogādo voluit: qui per diuinitatis potentiā verbuz scientie ip̄is suis doctoribus ministravit. Hinc vero per Paulū discipulo dicitur: Precipe hec et doce: nemo adolescentiā tuā cōtempnat. Sciendū vobis est: quia in sacro eloquio aliquādo adolescentia iuuentus vocat. Quod citius ostendit: si Salomonis ad mediū verba proferant: qui ait: Letare iuuenis in adolescentia tua. Si enim vtracq̄ vnū esse: non decerneret: quē monebat: in adolescentia iuuenem nō vocaret.

De diuerso modo admonendi eos qui in hoc quod temporaliter appetunt prosperant: atq̄ eos qui ea que mūdi sunt: cōcupiscunt: sed tamen aduersitatis labore fatigantur:

Capitulum. XXVII.

Alter admonendi sunt: qui in hoc quod temporaliter appetunt prosperant: atq̄ aliter qui ea quod dem que mundi sunt concupiscunt: sed tamen aduersitatis labore fatigant. Admonendi nāq̄ sunt: qui in hoc quod temporaliter appetunt: prosperant: ne cum cūtra ad votum suppetunt: dantē querere negligant: nec in his que dantur animū figant: ne peregrinationē patriā diligant: ne subsidia itineris in obstacula peruentiōis vertant: ne nocturno lumine lumine delectati claritatē solis videre refugiant. Admonēdi nāq̄ sunt: vt queq̄ in hoc mūdo consequuntur: calamitatis solatia: non autē premia retributiōis credant: sed contra fauores mūdi mentē erigant: ne in eis ex tota cordis delectatiōe succumbant. Quisquis enim prosperitatem qua vitur apud iudiciū cordis me-

loris vite amore non reprimit: fauorē vite transeūti: in mortis perpetue occasio- nem vertit. Hinc est em̄ q̄ sub ydumeoꝝ specie qui vincēdos se prosperitati sue reliquerant: in huius mūdi successibus letantes increpant cum dicitur. Dederunt terram meam sibi inhereditatē cum gaudio: et toto corde et ex animo: quibus verbis perpendit: q̄ non solum: quia gaudent: sed q̄ toto corde ex animo gaudeant districta reprehensione feriant. Hinc Salomon ait: Auersio paruulorū interficiet eos et prosperitas stultorum perdet illos. Hinc Paulus admonet dicens: Qui esunt tanq̄ non possidentes: et qui vitur hoc mundo tanq̄ non vtantur: vt vobis delictet sic nobis que suppetunt exterius seruiant: quaten⁹ a supernē dilectiōis studio animū non inflectant: nec luctum nobis interne peregrinatiōis temperent: ea que in exiliū positis subsidium prebent: et quasi felices nos in transitorijs gradatimur: que ab eternis nos interim miseros cernimus. Hinc namq̄ est: q̄ de electoꝝ voce dicit ecclesia. Vena eius sub capite meo: et dextera illius amplectabit me. Si nistram dei prosperitatem: videlicet vite presentia: quasi sub capite posuit quā intensiōe summi amoris premit. Dextera vero dei eam amplectit: quia sub eterna eius beatitudine tota deuotiōe continet. Hinc rursus per Salomonē dicit: Longitudo dierū in dextera illi⁹: in sinistra hō illius diuitie et gloria. Diuitie itaq̄ et gloria qualiter sint habenda docuit: que posita in sinistra memorauit. Hinc psalmista ait: Saluū me fac dextera tua. Neq̄ em̄ ait manus: sed dextera vt vicē cum dextera diceret: quia eternā salutem queres: indicaret. Hinc rursus scriptum est. Dextera manus tua domine cōfregit inimicos. Hostes em̄ dei et si in sinistra eius proficiūt: in dextera frangunt: quia plerūq̄ prauos vita presens eleuat: sed aduentus eterne beatitudinis damnat. Admonēdi sunt qui in hoc mundo prosperant: vt solerter cōsiderent q̄ presentis vite p̄-

Tertie partis libri Pastoralis cure

speritas aliquando ideirco datur: vt ad
 meliorem vitam pronocet aliquādo vero
 vt in eternū plenius damnet. Hinc est enī
 q̄ plebi israelitice Chanaan terra p̄mit-
 titur: vt quādoq; ad eterna speranda pro-
 nocet. Reges enim rudis ille populus p̄
 missionibus dei in longinquū crederet: si
 a p̄missore suo nō etiam e vicino aliquid
 percepisset: vt ergo ad eternoꝝ fidem cer-
 tius roborer̄: nequaquā solūmodo spe ad-
 res: sed rebus quoz ad spem trahit. Qd̄
 liquido psalmista testatur dicens: Dedit
 eis regiones gentiū: & labores populozū
 possiderūt: vt custodiant iustificatioes ei⁹
 & legem eius requirāt. Sed cum largien-
 tem dominū humana mēs boni operis re-
 pensatōe non sequit̄: vnde nutrita pie cre-
 datur: inde iustus damnat̄. Hinc enim
 per psalmistā rursum dicit̄. Deiecisti eos
 dum alleuarent̄. Quia videlicet reprobi
 cum recta opera diuinis muneribus non
 rependūt cum totos se hinc deserūt: & af-
 fluentibus prosperitatib⁹ dimittūt. An-
 de exterius proficiūt: inde ab intimis ca-
 idunt. Hinc est q̄ in inferni cruciatu diuis-
 ti dicit̄. Recepisti bona in vita tua. Iecit̄
 co enim hic bona receperit: & malus vt il-
 lic pleni⁹ mala reciperet: quia hic fuerat
 nec per bona cōuersus. At cōtra admonē-
 di sunt qui ea quidē que mūdi sunt concu-
 piscūt: sed tamen aduersitatis labore fati-
 gantur: vt sollicita consideratiōe perpen-
 dāt. Creator dispensatoꝝ cunctoz quā-
 ta super eos gratia vigilat: quos in sua de-
 sideria nō relaxat. Egro quippe quē me-
 dicus desperat: cōcedit: vt cuncta que cō-
 cupiscit accipiat. Hā qui sanari posse cre-
 datur: a multis que appetit prohibet: et
 pueris nūmos subrahimus: quibus to-
 ta simul patrimonia hereditib⁹ reseruam⁹.
 Hinc ergo de spe eterne hereditatis gau-
 diū sumant: quos aduersitas vite tempa-
 lis humiliat: quia nisi saluādos imperpe-
 tuū cerneret: erudiendos sub discipline
 regimine diuina dispensatio nō frenaret.
 Admonēdi itaq; sunt qui in his que tem-
 poraliter cōcupiscunt aduersitatis labore

fatigant: vt sollicitē considerēt q̄ pleriq; etiam
 istos cum temporalis potētia sustul-
 lit: velut in laqueo culpa comprehendit.
 Hanc sicut in priorū hui⁹ voluminis par-
 te iam diximus: Daud deo amabilis re-
 ctior fuit in seruitute: q̄ cum peruenit ad
 regnū. Seruus nāq; amore iusticie de p̄-
 hensum aduersariū ferire timuit. Rex au-
 tem persuasiōe luxurie deuotū militē etiam
 sub studio fraudis extingit. Quis ergo
 opes: quis potestātē: quis gloriā que-
 rat innoxie: si & illi extiterūt noxia que hec
 habuit non quesita? Quis inter hec sine
 magno discriminis labore saluabit: si ille
 in his culpa interueniēte turbatus est: q̄
 ad hec fuerat deo eligēte preparatus. Ad-
 monēdi sunt vt considerēt: quia Salomō
 qui post tantā sapientiā vsq; ad ydolatri-
 am cecidisse describit: nihil in hoc mūdo
 ante q̄ caderet: aduersitatis habuisse me-
 moret: sed concessa sapiētia funditus cor
 deseruit: qd̄ nulla vel minima tribulatio-
 nis disciplina custodit.

**De diuerso modo admonē-
 di coniugij obligatos: atq; a cō-
 iugij nexibus liberos:**

Capitulum. XXVIII.

Admonēdi sunt cōiugij
 obligati: atq; aliter a iugij ne-
 xibus liberi. Admonēdi nāq;
 sunt cōiugij obligati: vt cū vi-
 cissim que sunt alterius cogitāt: sic eozum
 quisq; studeat placere iugit: vt nō displi-
 ceat cōditoz: sic ea que huius mūdi sunt:
 agāt: vt tamen appetere que dei sunt nō
 omittāt. Sic de bonis p̄nitibus gaudeant
 vt tamē intentiōe sollicita mala eterna p̄-
 timecāt. Sic de malis temporalibus iuge-
 ant: vt tamen cōsolatiōe integra spem in-
 tegrā in bonis perhenibus figāt: quate-
 nus dū intransitu cognoscūt esse qd̄ agūt.
 In mansione sciāt quod appetūt: ne ma-
 la mūdi cor confringāt: cū spes bonoz ce-
 lestiū robo: at: nec bona presentis vite de-
 cipiāt cū inspecta subsequētis iudicij ma-
 la contristant. Itaq; animus xp̄ianoꝝ qui

Beati Gregorij pape Cap. XXVIII

cōiugij: et infirmus est et fidelis: qui et ple-
ne cūcta temporalia despiciere nō valet: et
tamen eternis se cōiungere per desiderij
valet: quāuis in delectatiōe carnis iute-
rim iaceat: superne spei infectiōe conuale-
scat: et si habet que mūdi sunt in vsu itine-
ris: sperat que dei sunt in fructu peruētio-
nis: nec totū se ad hoc qd agit: conferat:
ne ab eo qd robuste sperare debuit: fundi-
tus cadat. Quod bene ac breuiter pau-
lus exprimit dicens: Qui habent vxores
tanquā non habētes sint: et qui flent tan-
q̄ non flētes: et qui gaudent tanq̄ nō gau-
dentes. Vxorē quippe tanq̄ non habē-
do habet: qui sic per illā carnali cōsolatio-
ne vitā: vt tamen nunq̄ ad praua opera a
melioris intentiōis rectitudine eius amo-
re flectat. Vxorē quasi nō habendo habet
qui transitoria esse cūcta conspicit: curā
carnis ex necessitate tollerat: sed eterna
gaudia spirītū ex desiderio expectat. Non
flendo autē flere est: sic exteriora aduersa
plangere: vt tamen nouerit eterne quoq̄
spei cōsolatiōe gaudere: et rursum nō gau-
dēdo gaudere est: sic de infimis aīm attol-
lere: vt tamē nunq̄ desinat sūma formida-
re. Vbi quoq̄ ap̄te paulo post idē doctor
ac predicator gentij subdit dicens: Prete-
rit em̄ figura huius mūdi. Ac si aperte di-
ceret: Nolite cōstanter mūdū diligere:
quādo et ip̄o non potest quē diligitis sta-
re. Incassum cor quasi amātes figitis: dū
fugit ip̄e quem amatis. Admonēdi sunt
cōiuges: vt ea que sibi aliquādo displicēt
et patientes inuicē tollerāt: et exhortātes
inuicē saluent. Scriptū namq̄ est. Inui-
cem onera portate: et sic adimplebitis le-
ges xp̄i. Lex quippe xp̄i charitas est: que
ex illo nobis et largiter sua bona cōtulit: et
equanimiter mala nostra portauit. Tunc
ergo legem xp̄i et eius mādāta imitando
coplemus: quādo et nostra bona benigne
p̄ferimus: et nostrorū mala pie susinemus.
Admonēdi quoq̄ sunt et cōiuges: vt eo-
rum quisq̄ nō tam que ab altero tolerat:
q̄ que ab ip̄o tolerantē attendat. Si enim
sua que portantē considerat ea que ab alte-

ro sustinet leuisus portat Admonēdi sunt
cōiuges: vt suscipiēde prolis se memine-
rint causa coniūctos: et cū immoderate ad-
mixtioni seruītes propagatiōis articu-
lum in vsu transferūt voluptatis perpē-
dāt: quod licet extra nō exeunt: in ip̄o ta-
men cōiugio cōiugij iura transcēdūt: vn-
de necesse est: vt crebris exortatiōibus des-
leant quod pulchrā copule specie admix-
tis voluptatibus fedant. Hinc est em̄ qd
peritus medicine celestis apostolus non tā-
sanis instituit: q̄ infirmis medicamenta
mōstrauit dicens: De quibus scripsistis
mihi bonū est homini mulierē non tange-
re: p̄pter fornicatiōē aut vnusq̄q̄ vxorē
suā habeat: et vnaqueq̄ virū suū ha-
beat. Qui enim fornicatiōis metū premi-
sit: profecto nō stantibus preceptū cōtulit.
Sed ne fortasse in terrā ruerent: lectū ca-
dentibus ostēdit. Vñ adhuc infirmatib⁹
subdidit. Vxori vir debitū reddat: simill-
ter autē et vxor viro. Quibus dū in magna
honestate iugij aliquid de voluptate lar-
gire adiunxit. Hoc autē dico fm̄ indulgē-
tiam: non fm̄ imperiū. Culpa quippe esse
innuit: qd indulgeri perhibet: sed que tā-
to citius relaxat: quāto nō per hanc illicitū
quod agit: sed hoc qd est licitū: sub mo-
deramine nō tenet. Qd bene Loth in se-
metip̄o exprimit qui ardentē sodomā fugit.
Sed tū segoz inueniēs nequaq̄ mor-
mōrana p̄scendit. Ardentē quippe zodo-
mā fugere est: illicita carnis incēdia decli-
nare. Altitudo vero montū est mūdicia
p̄tinentiū: vel certe quasi in mōte sunt: q̄
etiā carnali copule inherēt: s; tū extra sus-
cipiēde plis admixtione debitā: nlla car-
nis voluptate solūūt. In mōte quippe sta-
re qd est: nisi fructū ppaginis in carne nō
querere. In mōte stare est carni carnalitē
nō adherere. Sed qz multi sunt q̄ scelera
quidē carnis deserūt: nec tū in iugio po-
siti vsus solūmodo debiti iura cōseruēt.
Exist quidē Loth sodomā: sed tū mor-
ad mōrana nō peruenit: qz tā damnabilis vi-
ta relinquit: sed adhuc celsitudo cōiuga-
lis cōtinentie subtiliter nō tenet. Est vs

ratur. Audiât q̄ per prophetâ dicit. Nec dicit dñs Eunuchs. Qui custodierint sabbata mea ⁊ elegerint que volui ⁊ tenuerint fedus meū. dabo eis in domo mea ⁊ in muris meis locū. ⁊ nomē meū a filijs ⁊ filiabus. Eunuchi quippe sunt qui p̄p̄sis motib⁹ carnis affectū in se prauū opis abscidūt. Quo autē apud patrē loco habent ostēditur qui in domo patris vide licet eterna māsione etiā filijs preferūtur. Audiāt q̄ p̄ Iobannē dicit. Hi sunt q̄ cū mulieribus nō sunt coinquinati. virgines enī sūt ⁊ sequunt̄ agnū quocūq̄ ierit ⁊ q̄ canticū cantāt q̄ nemo possit dicere nisi illa centū quadragintaquatuor millia. Singulariter quippe canticū magnū cantare est. cū eo imperpetuū precunctis fidelibus etiā de carnis incorruptione gaude re. Quid tamē electi ceteri canticū audire possunt licet dicere nequeūt q̄ per charitatē quidē in illorū celsitudine leti sūt. quāuis ad eorū premia nō assurgant. Audiāt peccatorū carnis ignari quia per se metipsam de hac integritate veritas dicitur. Non oēs capiunt verbū hoc. Qd̄ eo innotuit summū quo denegauit minimū ⁊ vū predicat quia difficile capit. audientibus innuit ceptū cum qua cautela teneatur. Admonēdi itaq̄ sūt peccata carnis ignorātes. vt preminere virginitatē coniugij sciāt. ⁊ tamē se super cōiuges non extollāt. quatenus vū ⁊ virginitatē preferunt ⁊ se postponūt. ⁊ illud nō deserāt qd̄ esse melius estimāt. ⁊ se custodiant quo se inaniter nō exaltant. Admonēdi sunt. vt considerēt q̄ plerūq̄ actione secularium. vita pfundit̄ pertinentiū. cuz ⁊ illi ultra habitū assumūt opa. ⁊ isti iuxta ordinem propriū non excitāt corda. vnde bene per prophetā dicitur. Erubescē sydon ait mare. Quasi enī per vocē maris ad verecundiā sydon adducit̄ q̄n per compassionē vite seculariū atq̄ in hoc mūdo fluctuantū. ei⁹ qui inuit⁹ ⁊ quasi stabilis cernit̄ vita reprobat̄. Sepe enī nōnulli ad oīm post carnis peccata redeātes tanto se ardent⁹ in bonis opibus exhibent quāto dānabill

ozes se de malis vidēt ⁊ sepe in carnis integritate perdurātes cū minus se respiciunt habere qd̄ defecāt plene sibi sufficere vite sue innocentia purant. atq̄ ad feruorem spūs nullis ardores se stimulis inflāmant. ⁊ sit plerū deo gratior amore. ardeēt vita post culpā q̄ securitate torpēs innocentia. Unde ⁊ voce iudicis dicit. Remittuntur ei peccata multa. q̄ dilexit multū. ⁊ erit gaudiū in celo sup̄ vnū peccatorum penitentē magis plus q̄ sup̄ nonaginta nouē iustos quib⁹ non est opus penitētia. Qd̄ citius ⁊ ex ipso vsu colligimus si nō stre mentis iudicia pensem⁹. Plus nāq̄ terrā diligim⁹ que post spinas exarata fructus vberes producit. quā que nullas spinas habuit. sed tamē exulta sterilē segetem gignit. Admonēdi sunt peccata carnis ignorantes. ne superioris ordinis celsitudine se ceteris preferant cū ab inferioribus quāta se melius agant ignorāt. In examine nāq̄ recti iudicia mutat merita ordinū qualitas actionū. Quis enim consideratis ipsis rerū imaginib⁹ nesciat q̄ in natura gemmarū carbunculus preferatur hyacinto? Sed tamē cerulei coloris hyacinthus preferēt pallenti carbunculo. quia ⁊ illi q̄ nature ordo subtrahit. species de coris adiungit. ⁊ hunc quē naturalis ordo pretulerat. coloris qualitas fedat. Sic enī in humano genere ⁊ quidā in meliori ordine veteriores sunt. ⁊ quidā in veteriori meliores. quia ⁊ isti fortē extremi habitus bene viuēdo transcendūt. ⁊ illi superioris loci meritū morib⁹ nō sequendo vīminunt.

De diuerso modo admonendi eos qui peccata deplorāt: atq̄ eos qui cogitationum.

Capitulum . XXX.

Alter admonendi sunt qui peccata deplorant operū. atq̄ aliter que cogitationum. Admonendi quippe sunt qui peccata deplorant operū vt consummata mala p̄

fecta viluant lamenta. ne plus astringan-
tur in debito perpetrati operis. ⁊ minus
soluant in fletibus satisfactionis. Scrip-
tum quippe est. Potū dedit nobis in la-
chrymis ⁊ in mēlura. vt videlicet vnus
culusq; mens tantū penitendo cōpunctio-
nis sue bibit. lachrymas q̄ se a deo memi-
nit aruisse per culpas. Admonendi sūt vt
incessanter cōmissa ante oculos reducant
atq; vidēdo agant. vt a districto iudice vi-
deri non debeāt. Unde Dauid cum peni-
teret dicens. Auerte oculos tuos a pecca-
tis meis paulo superius intulit. Delictū
meū contra me est semp. Ac si diceret.

Peccatū meum ne respicias postulo. q̄a
hoc respicere ipse non cesso. vnde ⁊ p̄ p̄-
phetam dominus dicit. Et peccatorum
suorum memor non ero. tu autem memor
esto. Admonendi sunt. vt singula queq;
cōmissa considerent. ⁊ dū per vnūq; vi-
tium erroris sui inquinacionem desēt s̄-
mul se ac totos lachrymis mundēt. vnde
bene per Hieremā dicitur. Cum iudee
singula delicta pensarentur. Diuisas
aquarum deditur oculus meus. Diuisas
quippe ab oculis aquas deducimus. quā-
do peccatis singulis dispartitas lachry-
mas damus. Neq; enī vno eodēq; tempo-
re eque mens de omnibus dolet sed dum
nunc huius nunc illius culpe memoria
acrius tangitur. simul de omnibus in sin-
gulis cōmota purgatur. Admonēdi sunt
vt de misericordia quā postulat̄ presumāt
nec vi imoderate afflictionis intereant.

Neq; enī dominus plus ante delinquen-
tium oculos sēda peccata opponeret. si p̄
semetipsum ea districte ferire voluisset.
Constat enī q̄ a suo iudicio abscondere vo-
luit quos miserēdo p̄ueniēs sibi metip̄is
iudices fecit. Hinc enī scriptū ē. Preue-
niam? faciē ei? in p̄fessione. Hinc p̄ Pau-
lū dicit. Si nosmetip̄os diiudicarem? nō
vtriq; diiudicarem. Rursum admonēdi
sunt. vt sic de spe fiducia habeāt nec tñ in
cauta securitate torpescat. Plerūq; enim
callid? hostis mentē quā pctō supplantat
cū de ruina sua afflictā respicit securitatis

pestifere blāditijs seducit. Qd figurate
exprimitur cū factū vine memorat. Scrip-
tū quippe est. Egressa est vina vt videret
mulieres regionis illi?. Quā cū vidisset
sichem fili? Emor euei princeps terre illi?
adamauit ⁊ rapuit. ⁊ dormiuit cū illa. vi
oppimēs virginē. ⁊ cōglutinata est anīa
eius cū ea. tristēq; blāditijs dilinuit. Vi-
na quippe vt mulieres videat extranee re-
gionis. egreditur quando vnaqueq; mēs
sua studia negligens actiones alienas cu-
rans extra habitū atq; extra ordinem pro-
prium vagat. Quam sichē princeps terre
opprimat quia videlicet inuentā in curiis
exteriorib? dyabolus corrumpt ⁊ est aīa
eius cum ea conglutinata quia vnitam si-
bi p̄ iniquitatē respicit. ⁊ quia cū mens a
culpa respiscit ad se ducitur atq; admis-
sum flere conatur coruptor autes spes ac
securitates vacuas aīe oculos vocat. qua-
tenus vtilitatē tristicie subtrahat recte il-
lic subiungitur. Tristēq; blāditijs delin-
niuit. Modo enim aliorū facta grauiora.
modo nil esse qd p̄peratū est. Modo mis-
ericordē dñm loquit̄ modo adhuc tēpus
subsequēs ad penitentiā pollicet. vt dum
p̄ hec decepta mēs ducit. ab intētionē pe-
nitētie suspendat quaten? tūc bona nulla
p̄cipiat. q̄ nunc mala nulla contristat. et
tūc pleni? obuiat supplicijs que nūc etiā
gaudet in delictis. Et cōtra admonēdi
sūt. qui peccata cogitationū desent vt sol-
licite considerent intra mentis archana.
vtrum delectatione tantūmodo. an etiam
consensu deliquerint. Plerūq; enim tem-
ptatur cor. ⁊ ex carnis nequitia delectat̄
⁊ tñ eidez nequitie ex rōne renititur vt in
secreto cogitationis ⁊ cōrripit qd liber et
libeat qd p̄ristat. Nonnūq; vero ita mēs
baratro tēptationis exsorbet vt nullatenus
renitatur. sed ex deliberatione sequit̄
hoc. vnde ex delectatione pulsā ⁊ si faci-
tas exterior suppetat rerū. mox effectibus
interiora vota consumat. Quod videli-
cet si iusta animaduersione districti iudicis
respicit. Non est iam cogitationis culpa
sed operis quia ⁊ si rerum tarditas foras

peccatum distulit intus hoc cōfessionis opere volūtas impleuit. In primo autem parente vidicimus: qz tribus modis omnis culpe nequitia perpetratus. Suggestione scilicet delectatione et consensu. Primum itaqz per hostem: secundū per carnem: tertium per spiritū perpetrāt. Insidia tor enī praua suggerit: caro se ad delectationē subijcit: atqz ad extremū spiritus vitus delectatiōe cōsentit: vnde et illic serpens praua suggestit: Eva autē quasi caro sese delectatiōi subdidit: Adā vero velut spiritus suggestiōe ac delectatiōe superatus cōsensit. Suggestione itaqz peccati agnoscimus: delectatiōe vincimur: cōsensu etiā ligamur. Admonēdi sunt igit: q̄ neq̄cias cogitatiōis desent: vt sollicitē considerēt in qua peccati mensura ceciderunt: quatenū iuxta ruine modū quā in se metipsis introitus sentiūt. etiam mensura lamentatiōis erigant: ne si cogitata mala minus cruciant: vsqz ad perpetrāda opera perducant. Sed inter hec itaqz terreni sunt: vt tamen minime frangant. Sepe enī misericors deus eo citius peccata cordis abluir: quo hec exire ad opera non permittit: et cogitata mali nequitia tanto citius soluit: quia effectu operis districtius non ligat: vnde recte per psalmistā dicit: Dixi: pronūciabo aduersum me iniusticias meas domino: et tu remisisti impietate cordis mei. Qui enim impietate cordis subdit: quia cogitationū iniusticias pronūciare veller: indicauit. Dumqz ita ait: Dixi pronūciabo: atqz illico adiunxit. Et tu remisisti: quā super hec sit venia facilis ostendit. Qui dū se adhuc promittit petere: quod se petere p̄mittebat: obtinuit: quatenus: quia ad opus nō venerat culpa: vsqz ad cruciatū non perueniret penitentia: sed cogitata afflictio mentē tergeret: quā nimirū tantūmodo cogitata iniquitas inquinasset.

De diuerso modo admonendi illos qui cōmissa plangunt: atqz illos qui deserunt nec tamē

plangunt: **Cap. XXXI.**

Liter admonēdi sunt qui cōmissa plangunt: nec tamen deserunt: atqz aliter qui deserunt: nec tamen plangunt. Admonēdi enim sunt qui cōmissa plangunt: nec tamē deserunt: vt considerare sollicitē sciat: quia desiendo inaniter mūdant: qui viuēdo se nequiter inquināt: cum iccirco se lachrymis lauant: vt mūdī ad sordes redeant. Hinc enī scriptum est. Lanis reuersus ad suū vomitū: et sus lota in volutabro luti. Lanis quippe cū vomit profecto cibū qui pectus depimebat proijcit. Sed cum ad vomitū reuertit: vnde lenigatus fuerat: rursus onerat. Et qui cōmissa deplozant: profecto nequitia de qua male fatiari fuerant: et que mentis intima depimebat cōfitendo proijciūt: quā post confessionē dū repetunt: resumūt. Sus vero in volutabro luti cum lauitur: sordidior redditur: et quia amissa plangit: nec tamē deserit: pene grauiori culpe se subijcit: qui et ipaz quā flendo impetrare potuit: veniā contempnit: et quasi in lutosā aqua semetipm voluit: quia dū fletibus suis vite mūditiā subtrahit: ante dei oculos sordidas ipas etiā lachrymas facit. Hinc rursus scriptū est. Me iteres verbū in oratiōe tua. Verbum nāqz in oratiōe iterare est post fletūz cōmittere q̄ rursus necesse sit flere. Hic per Esaiam dicit. Lauamini: mūdī estote. Post laeacriū enim mūdus esse negligit: quisquis post lachrymas vite innocentiam nō custodit: et lauant ergo: et nequas q̄ mundi sunt: qui cōmissa flere non desinūt: sed rursus flenda committunt. Hinc quoqz per quendam sapientē dicit: Quid prodest: qui baptizat a mortuo: et iterum tangit illū? Quid proficit lauatio eius? Baptizat quippe a mortuo qui mūdā fletibus a peccato. Sed post baptismum mortuū tangit: qui culpā post lachrymas repetit. Admonēdi sunt: qui cōmissa plangunt: nec tamen deserunt: vt ante districti iudicij oculos eis se similes esse agnoscat

qui venientes ad faciem quorundam hominum magna eis submissione blandiunt: res cedentes autem inimicitias ac damna que valent atrociter inferre. Quid est enim culpam flere: nisi humilitate deo sue devotiois ostendere? Et quid est post fletum prava agere: nisi superbius in eum quem rogauerat: inimicitias exercere? Jacobo attestante: qui ait: Quicumque vult amicus esse huius seculi: inimicus dei constituit. Admonendi sunt: qui amissa plangunt: nec tamen deserunt: ut solliciti considerent: quia ita plerumque mali inutiliter compunguntur ad iustitiam sicut plerumque boni innoxie temptantur ad culpam. Fit quippe mira exigentibus meritis postitio interne mensura: ut et illi de bono aliquid agunt: quod tamen non perficiunt: superbe inter ipsa que iam plenissime perpetrata mala confidunt: et illi dum de malo temptantur: cui nequaquam consentiunt: quo per infirmitatem titubant: egressus cordis ad iustitiam per humilitatem verius figant. Balaam quippe iustorum tabernacula respiciens ait: Moriat anima mea morte iustorum: et fiant novissima mea horum similia: sed cum compunctiois tempus abscessit: contra eorum vitam quibus se simile fieri etiam moriendo poposcerat: consilium prebuit: et cum occasione de avaricia repperit: illico oblitus est quicquid sibi de innocentia optavit. Paulus vero ait: Alitudo aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee: et captivum me ducentem in lege peccati que est in membris meis. Qui profecto iecitro temptatus: ut in bono robustius ex ipsa firmitatis sue cognitione solides. Quid est ergo quod ille compungitur: et tamen iusticie non appropinquat: iste temptatus: et tamen eius culpa non inquinat: nisi hoc quod ostendit aperte: quia nec malos bona imperfecta adiuvant nec bonos mala consummata condemnant. Ad contra admonendi sunt: qui amissa deserunt: nec tamen plangunt: ne iam relaxatas estimet culpe: quas et si agendo non multiplicat: nullis tamen fletibus mundat. Hec enim scriptor si a scriptore cessave

rit: quia alia non addidit etiam illa que scripserat deleuit: nec qui contumelias irrogat: si solummodo tacuerit: satisfecit. Cum profecto necesse sit: ut verba premisse superbie verbis subiuncte humilitatis impugnet: nec debitor absolutus est: quia alia non multiplicat: nisi et illa que ligaverat: absolutat. Ita et cum deo delinquimus: nequaquam satisfacimus si ab iniquitate cessamus: nisi voluptates quoque quas dileximus: e contrario oppositis lamentis insequamur. Si enim nulla nos in hac vita operum culpa maculasset: nequaquam hic adhuc de gentibus ipsa ad securitatem innocentia nostra sufficeret: quia illicita animam multa pulsaret. Quia igitur mente securus est: qui perpetratis iniquitatibus ipse sibi testis est: quia innocens non est. Hec enim deus nostris cruciatibus pascitur: sed delictorum morbos medicamentis contrariis medet: ut qui voluptatibus delectati discessimus: rursus fletibus amaricati redeamus: et qui per illicita defluendo cecidimus: etiam a licitis nosmetipsos restringendo surgamus: et cor quod insana leticia infuderat salubris tristitia exurat: et quod vulneraverat elatio superbie curet abiectione humilis vite. Hinc enim scriptum est: Dixi iniquus: Nolite inique agere: et delinquentibus nolite exaltare cornu. Cor nu quippe delinquentes exaltent: si nequaquam se ad penitentiam ex cognitione sue iniquitatis humiliat. Hinc rursus dicitur: Cor contritum et humilatum deus non spernit: quisquis enim peccata plangit: nec tamen deserit: cor quidem conterit: sed humiliate contempnit. Quisquis vero peccata deserit: nec tamen plangit: iam quidem humiliat: sed tamen convertere cor refusat. Hinc Paulus ait: Et hec quidem fuistis: sed abluti estis: sed sanctificati estis: quia nisi mirum illos emendatior vita sanctificat: quam per penitentiam abluit: afflictio fletum mundat. Hinc Petrus cum quosdam terribis malorum suorum consideratione conspiceret: admonuit dicens: Penitentiam agite: et baptizetur unusquisque vestrum. Dicitur enim baptisma premisit penitentiae lamenta: ut

plius se aqua sue afflictionis infunderent:
 et postmodum sacramento baptismatis lau-
 rent. Quia igitur mente qui transactas cul-
 pas flere negligunt: sunt securi de venia:
 quando ipse summus pastor ecclesie huic eti-
 am sacramento attendenda penitentia cre-
 didit: quod peccata principaliter extinguit.

**De diuerso modo admonen-
 di eos qui illicita que faciunt lau-
 dant: atque eos qui accusant pra-
 ua: nec tamen deuitant:**

Capitulum. XXXII.

Alter admonendi sunt qui illicita que faciunt etiam laudant. Atque aliter qui accusant praua: nec tamen deuitant. Admonendi sunt enim qui illicita que faciunt etiam laudant: ut considerent quod plerumque plus ore quam opere delinquant. Opere namque per semetipsos solos praua perpetrat: ore autem per tot personas iniquitate exhibent: quo audientium mentes iniqui ladantes docent. Admonendi sunt: ut si eradicare mala vimulata: saltem feminare pertimescant. Admonendi sunt: ut eis perditio priuata sufficiat. Rursusque admonendi sunt: ut si mali esse non metuit: erubescant saltem videri quod sunt. Plerumque enim culpa dum abscondit: effugit: quia dum mens erubescit videri quod tamen esse non metuit: erubescit quam dicitur esse quod fugit videri. Cum vero quisque prauus impudenter innotescit: quo liberius omne facinus perpetrat: eo etiam licitius putat: et quod licitum suspicatur: in hoc proculdubio multiplicius mergit. Unde scriptum est. Peccatum suum sicut zodoma predicauerunt: nec absconderunt. Peccatum suum si zodoma absconderet: adhuc sub timore peccaret. Sed funditus frena timoris amiserat: que ad culpam nec tenebras requirerat. Unde rursum scriptum est. Etiam zodomorum et gomorre multiplicatus est: peccatum quippe cum voce est: culpa in actione. Peccatum vero etiam cum clamore est: culpa cum libertate. At contra admo-

nendi sunt: qui accusant praua: nec tamen deuitant: ut prouide perpendat quid in ostentur dei iudicio pro sua excusatione dicuntur: qui de reatu suorum criminum: etiam semetipsos iudicibus non excusant. Idcirco quid aliud quam precones sui sunt voces contra culpas proferunt: et semetipsos operibus reos trahunt. Admonendi sunt: ut videant: quia de occulta iam retributio iudicis est: quod eorum mens malum quod perpetrat: illuminat: ut videat: sed non conatur ut vincat: ut quo melius videt: eo deterius pereat: quia et intelligentie lumen percipit: et actiois prave tenebras non relinquit. Nam cum acceptam ad adiutorium scientiam negligunt. Hanc contra se in testimonium vertunt: et de lumine intelligentie augent supplicia: quod profecto accepta perat ut possint delere peccata. Quorum nimirum nequitia cum malum agit: quod vult iudicari: venturum iam iudicium hic degustat ut cum eternis supplicijs seruat: obnoxia suo hic interim examine non sit absolutat: tantoque illic grauiora tormeta percipiat: quanto hic malum non deserit: etiam quod ipsa condemnat. Hinc enim veritas dicit. Seruus qui cognouit voluntatem domini sui: et non fecit secundum voluntatem eius vapulabit multis pladibus. Hinc psalmista ait: Descendant in infernum viuentes. Qui quippe que circa illos agunt: sciunt et sentiunt: mortui autem sentire nihil possunt. Mortui enim in infernum descenderent: si mala nesciendo perpetrarent. Cum vero sciunt mala et tamen faciunt: ad iniquitatis infernum viuentes miseri: sentientesque descendunt.

**De diuerso modo admonen-
 di eos qui repentina concupiscen-
 tia superant: atque eos qui in cul-
 pa ex consilio ligantur:**

Capitulum. XXXIII.

Alter admonendi sunt qui repentina concupiscencia superant: atque aliter qui in culpa ex consilio ligantur. Admonendi sunt quippe qui

repentina concupiscentia supat: vt in bello pñtis vite se quotidie positos attēdat: et cor q̄ preuidere vulnera nō potest: scuto solliciti timoris tegat: vt occulta insidiantis hostis iacula perhorrescat: et in tam caliginoso certamine intētiōe p̄tinua intra mētis castra se muniāt. Nam si a circū spectatiōis sollicitudine cor destituit: vuneribus aperit: qz hostis callidus tanto liberius pectus percutit: quāto nudū a prudentie lorica deprehēderit. Admonendi sunt qui repentina concupiscentia superant vt curare nimis terrena desuescāt: qz intentionē suā dū rebus transitorijs immo: deratius implicāt: quibus culpārū faculis trāsfigant ignorāt. Unde et per Salomonē vox percussit et dormiētis exprimit: qui ait:erberauerūt me: et nō voluit: traiecit me et ego nō sensi. Quādo euigilabo et rursum vinā reperit. Mens quippe a cura fue sollicitudinis dormiens verberat et nō dolet: qz sicut imminētia mala nō p̄spicit: sic nec que perpetraverit agnoscit. Trahit et nequaquē sentit: quia per illecebras viciōz ducit: nec tamen ad sui custodia suscitāt. Que quidē euigilare optat: vt rursus vinā repperiat: qz quāuis somno torporis a sui custodia premat: vigilare tamē ad curas seculi nitit: vt semp voluptatibus deebriet: et cū ad illud dormiat in qd̄ solerter vigilare debuerat: ad illud vigilare appetit: ad qd̄ laudabiliter dormire potuisset. Sic superius scriptū est Et eris quasi dormiēs in medio mari: et quasi sopit⁹ gubernator amisso clauo. In medio em̄ mari dormit: q̄ in hulus mūdi temptatiōibus positus puidere motus irruentiū viciōz quasi imminētes vndarū cumulos negligit: et quasi gubernator clauū amittit: qm̄ mens ad regendā nauē corpezis studiū sollicitudinis perdit. Clauū quippe in mari amittere est intentionē puidā inter pcellas huius seculi nō tenere. Si em̄ gubernator clauū sollicite stringit modo in fluctibus ex aduerso nauē dirigitur: modō ventorū impetus per obliquū fundit: ita cū mens vigilāter animā regit

modo alia superās calcāt: modo alia puidēs declinat: vt et pñtia laborādo subijciat: et cōtra futura certamina p̄spiciendo cōualescat. Nunc rursū de fortibus supne patrie bellatorib⁹ dicit. Anusculusqz ensis super femur suū p̄pter timores nocturnos. Ensis em̄ super femur ponit: qm̄ acumine sancte prediciōis praua suggestio carnis edomat. Per noctes vero cecitas nostre infirmitatis exprimit: qz quicquid aduersitatis in nocte imminet: nō videt. Anusculusqz ē ensis sup femur suū ponit p̄pter timores nocturnos: qz vici⁹ sancti viri dū ea que nō vident: metuūt: ad intētionē certam̄s parati semp assūt. Nunc rursus sponse dicit. Nasus tuus sicut turris que est in lybano. Rem nāqz qua oculis nō cernim⁹: plerūqz odore preuidem⁹. Per nasū quoqz odores fetoresqz discernimus. Quid ergo per nasū ecclesie: nisi sanctorū prouida discernio designat. Quia etiā turri similis que est in lybano dicit: qz discreta eorū puidētia ita in alto sita est: vt temptatiōnū certam̄a et priusq̄ veniāt videat: et p̄tra ea dū venerint munita subsistat. Que em̄ futura preuidēt cum pñtia fuerint: minoris timoris sūt qz dū p̄tra ictū quisqz paratior reddit: hostis q̄ se inopinātū credidit: eo ipso quo puidus est eneruat. Et cōtra admonēdi sunt q̄ in culpa ex consilio ligant: quatenus puidā p̄sideratiōe perpendāt: qz dū mala ex iudicio faciūt: districtius cōtra se iudiciū accendūt: vt tāto eos durior sentētia feriat: quāto illos in culpa arcus vincula deliberationis ligant: citius fortasse delicta penitēdo abluerēt: si in his sola precipitatio ne cecidissent. Nā tardius peccatū soluit qz et per p̄siliū solidat. Nisi em̄ mens omnino eterna despiceret: in culpa ex iudicio nō periret. Hoc ergo precipitatiōe lapsis per p̄siliū perēntes differūt: qz cū hi ab statu iusticie peccādo cōcidūt: plerūqz simul et in laqueū desperatiōis cadūt. Nunc est qz per prophetā dominus nō tam precipitatiōnū praua q̄ delictorum studia reprehendit dicens: Ne forte egrediaturs

Tertie partis libri Pastoralis cure

vt ignis indignatio mea ⁊ succendatur. ⁊ nō sit qui extingnat propter maliciā studi orum vestrorū. Hinc iterū iratus dicit. vt sitabo super vos fructū studiorum vestrorum. Quia igitur peccatis alijs differūt peccata que per consiliū perpetrant non tam praua facta dominus q̄ studia prauitatis insequitur. In factis enī sepe infirmitate sepe negligētia in studijs vero maliciosa semper intentione peccatur. Quo contra recte beati viri expressione per prophetam dicitur. Et in cathedra pestilētie non sedit. Cathedra quippe iudicis esse vel presidentis solet. In cathedra enī pe silentie sedere est ex iudicio praua cōmittere. In cathedra pestilentie sedere est et ex ratioe mala discernere. ⁊ tamē ex deliberatione perpetrare. Quasi in peruersi consilij cathedra sedet. qui tanta iniquitatis elatione attollitur vt implere maluz etiam per consilia conetur. Et sicut assistētibus turbis prelati sunt qui cathedre honore fulciuntur. ita delicta eorum qui precipitatione corruunt exquisita per studiū peccata transcendunt. Admonendi ergo sunt vt hinc colligant qui in culpa se per consilium. ligant qua quādoq; vltione feriendi sunt. qui nunc prauorum non socij sed principes sunt.

De diuerso modo admonendi illos qui licet minima crebro tamen illicite faciunt: atq; illos qui se a paruis custodiunt s; aliquando in grauib; dimerguntur.

Capitulum. XXXIII.

Aliiter admonēdi sunt qui licet minima. crebro tamen illicite faciunt. atq; aliter qui se a paruis custodiunt. sed aliquādo in grauoib; dimergunt. Admonēdi sunt qui quāuis in minimis. sed tamē frequēter excedunt. vt nequaq; considerēt qua-

lia sed quāta cōmittunt. Facta enī sua si despiciant timere cum pensant. debēt formidare cū numerent. Altos quippe gurgites fluminū parue sed in numero replēt gutte pluuiarū. ⁊ hoc agit sentētia latēter crescens. qd̄ patenter pcella seuiens. Et minuta sunt que erumpūt in mēbris p scabiem vulnera: sed cū multitudo eorum in numerabiliter occupat. sic vitā corporis sicut vni graue inflictu pectori vulneris necat. Hinc videlicet scriptum est Qui modica spernit paulatim decideret. Qui enī peccata minima flere ac deuotare negligit. ab statu iusticie nō quidem repēte sed partibus totus cadet. Admonēdi sunt qui in minimis frequenter excedunt. vt sollicite considerēt qz nōnunq; in parua veterius q̄ in maiori culpa peccatur. Maior enim quo citius qz sit culpa agnoscitur. eo etiaz celerius emendat. Minor vero dū quasi nulla creditur. eo peius quo ⁊ securius in vsu retinetur. Unde fit plerūq; vt mēs asueta malis leuibus nec graua perhorrescat. atq; ad quandā auctoritatē nequicie per culpas nutrita perueniat. ⁊ tāto ī maioribus contēpnat p̄mescere. quanto in minimis didicit nō timēdo peccare. Et contra admonēdi sunt qui se a paruis custodiunt: sed aliquando in grauib; dimergunt. vt sollicite se ipsos deprehēdāt qz dum cor eorū de custodiis minimis extollitur ad perpetrāda grauiora in ipso elationis sue baratro deuorant ⁊ dū foris sibi parua subiiciūt sed per inanē gloriā intus intumescūt. languore supbie. intrinsicus victā mentē etiam foras per mala maiora prosternūt. Admonēdi ergo sunt qui se a paruis custodiūt sed aliquādo in grauib; dimergunt. ne vbi se stare extrinsecus estimāt ibi intrinsec⁹ cadant. ⁊ iuxta districti iudicis retributionē elatio minoris iusticie via fiat ad foueaz grauioris culpe. Aut enī vane elati minimi boni custodia suis viribus tribuūt. iuste derelicti culpis maioribus obruunt ⁊ cadendo discunt nō fuisse propius qz steterunt. vt mala imensa cor reprimant qd̄ bona mini-

ma exaltat. Admonēdi sunt vt si erent
 q̄ r in culpis grauiorib⁹ alto reatu se ob-
 ligent. r tamē plerūq; i paruis que custo-
 diunt deterius peccat. qz r in illis inique
 faciūt r p ista se hominib⁹ qz iniquifunt
 tegunt. Unde fit vt cū maiora mala ppe-
 trant corā deo aperte iniquitatis sint. r cū
 parua bona custodiunt corā hominibus
 simulate sanctitatis sint. Hinc ē enī quod
 phariseis dicitur. Liquātes culicē came-
 lum autē gluciētes. Ac si aperte diceret.
 Minima mala discernitis. maiora deuo-
 ratis. Hinc est q̄ rursus ore veritatis in-
 crepanē cum audiūt. decimatis mentā et
 anetū r cymminū. r relinquitis que gra-
 uioza sunt legis iudiciū r misericordias r
 fidem. Neq; enī negligētē audiendū est
 qz cū decimari minima diceret. extrema
 quidē de oleribus maluit. sed tamen be-
 ne olentia memorari. vt profecto ostende-
 ret quia simulatores cū parua custodiunt
 odorē de se ostendere sancte opinionis
 querūt. Et quāuis implere maxima pre-
 termittant tamen minima obseruant que
 humano iudicio longe lateq; redoleant.

De diuerso modo admonen-
 di eos qui bona nec inchoant at
 qz eos qui inchoata minime con-
 sumant.

Capitulum. XXXV.

Alter admonēdi sūt qui bona
 nec inchoāt atq; aliter q̄ incho-
 ata minime psumāt. Qui enīz
 bona nec inchoāt non sūt pri⁹
 eis edificāda que salubriter diligāt. sed de-
 struenda ea in quib⁹ semetipfos nequiter
 versant. Neq; enīz sequunt que in expta
 audiūt nisi pri⁹ q̄ pniciosa sint ea que sūt
 expta deprehendūt. qz nec leuari appetit
 qui r hoc ipsum qz cecidit nescit. r q̄ do-
 lozē vulneris nō sentit salutē remedia nō
 requirit. Pri⁹ ergo ostendēda sunt quaz
 sūt vana que diligūt r tunc demū vigilās

ter intmāda q̄ sint vtilia que pretermi-
 tunt. prius videāt fugiēda que amat. r q̄
 ne difficultate postmodū cognoscūt amā-
 da esse que fugiūt. Melius enī in expta re-
 cipiunt. si de expertis quicquid disputati-
 onis audiūt veraciter recognoscūt. Tunc
 igitur pleno voto discūt. vera bona quere-
 re. cū certo iudicio deprehēderint falsa se
 vacue tenuisse. Audiāt ergo q̄ bona pres-
 sentia r a delectatione citius rāsitura sint
 r tamē eozū causa ad vltionē sine transitu
 permāsura. qz r nunc q̄libet inuitis sub-
 trahitur. r tūc qd̄ dolet inuitis in suppli-
 cio reseruatur. Itaq; eisdē rebus terreans-
 tur salubriter. quibus noxie delectantur.
 vt dum percussa mens alta ruit sine dā-
 pna conspiciēs. sese in precipitum perue-
 nisse deprehēdit. gressum post terga reuo-
 cet. r pertimescens que amauerat. discat
 diligere que contēpnebat. Hinc est enī q̄
 Hieremie misso ad predicationē dicitur.
 Ecce constitui tē hodie sup gentes r sup
 regna. vt euellas r destruas r dissipes et
 edifices r plātes. quia nisi prius peruersa
 sa destrueret edificare vtiliter recta non
 posset. quia nisi ab auditorū suozū cordib⁹
 spinas vni amoris euelleret nimirū fru-
 stra in eis sancte predicationis verba plā-
 raret. Hinc est q̄ petrus prius euerit vt
 postmodū construat cum nequāq; iudeos
 monebat quid iā facerēt sed de his que se-
 cerant increpabat dicens. Iesum nazare-
 num virū approbatū a deo in vobis virtu-
 tibus r prodigijs r signis que fecit per il-
 lum deus in medio vestri sicut vos scitis.
 hunc diffinito cōsilio r prescientia dei tra-
 ditū per manus iniquozū affigentes ligno
 interemistis quē de⁹ suscitauit solutus do-
 lozibus inferni. Et videlicet crudelitatis
 sue cognitione destructi. edificationē san-
 cte predicationis q̄to anxie quererēt tan-
 to vtiliter audirent. vnde illico responde-
 rūt. Quid ergo faciem⁹ viri s̄re? Qui-
 bus mox dicit. Penitentia agite r bap-
 tizet vniuersi vestrū. Que edificatio-
 nis verba pfecto contēpnerēt. nisi prius
 salubriter ruinā sue destructionis inuenis-
 sēt.

sent. Hinc est q̄ Saulus cū super euz lur
celitus emissa resp̄dedit nō iā quid recte
deberet facere sed quid prauē fecisset au-
diuit. Hā cū prostratus requireret dicens
Quis es dñe? Protinus respōdet. Ego
sum Iesus nazaren⁹ quē tu persequeris.
Et cū repente subiungeret. dñe quid me
lubet facere? Illico adiungit. Surge ⁊ in-
gredere ciuitatē ⁊ ibi tibi dices quid te
oporteat facere. Ecce de celo dñs loquēs
p̄secutoris sut facta corripuit nec tamē illi
eo que essent faciēda mōstrauit. Ecce ela-
tionis sue fabrica iā tota corruerat ⁊ post
ruinā suam humilis edificari requirebat.
⁊ cum supbia destruitur edificationis tamē
men verba retinent vt videlicet persecu-
tor imanis diu destructus iaceret. ⁊ tan-
to post in bonis solidius surgeret quanto
pri⁹ funditus euerfus a pristino errore ce-
cidisset. Qui ergo nulla adhuc agere bo-
na ceperūt a rigiditate antea sue prauita-
tis correptionis manu euerēdi sūt vt ad
statū postmodū recte opationis erigātur.
qz ⁊ iꝑcirco altū siluē lignū succidimus vt
hoc in ediftitū tegmine subleuimus Sed
tamen non repente in fabrica ponitur vt
nimirā prius viciosa eius vitiditas exci-
tur. Luius quo plus in infimis humor ex-
coquitur. eo ad summa solidi⁹ leuāt. At
contra admonēdi sunt qui inchoata bona
minime cōsumant vt cauta circūspectio-
ne considerēt qz dum p̄posita nō perficiūt
etiā que fuerāt cepta conuellunt. Si enī
qz videtur gerendū sollicita intentiōe nō
cercit etiā qz fuerat bene gestū deerescit.
In hoc quippe mundo humana iā qua-
si moze nauis contra ictū fluminis condes-
cendētis vno in loco nequaq̄ permittitur
qz ad ima labitur. nisi ad sūma conēt. Si
ergo inchoata bona fortis opantis man⁹
ad perfectionē non subleuat. ipsa operan-
di remissio contra hoc qd opatum est pu-
gnat. Hinc est enim qz per Salomonē vi-
ditur. Qui mollis ⁊ dissolutus in ope suo
fuerit frater est sus opera dissipantis quia
vīcz qui cepta bona districte nō exequitur
dissolutione negligētie manū destruen-

tis imitatur. Hinc sardis ecclesie ab ange-
lo dicitur. Esto vigilans ⁊ confirma cete-
ra que moritura erant. non enī inueni ope-
ra tua plena coraz deo meo. Quia igitur
corā deo plena eius opera inuenta nō fue-
rant. moritura reliqua etiā que erant ge-
sta predicabat. Si enim qz mortuū in no-
bis est ad vitā non accenditur. Hoc etiā
extinguitur qz quasi adhuc viuū tenetur.
Admonēdi sunt vt perpendāt qz tollera-
bilis esse potuisset recti viā non arripere
q̄ post arreptā post tergū redire. Nisi enī
retro respicerent. erga ceptū studium nul-
lo torpore languerēt. Audiant ergo qd scri-
ptum est. Melius erat eis non cognoscere
vias iusticie quā post agnitōnē retro suz
conuerti. Audiant qd scriptū est. Et inaz
frigidus esses aut calidus sed quia tepid⁹
es ⁊ nec frigidus nec calidus incipiam te
euomere ex ore meo. Calidus quippe est
qui bona studia ⁊ arripit ⁊ cōsumat. Fri-
gidus vero qui cōsumanda nec inchoat
⁊ sicut a frigore per tepore transitur ad ca-
lorem. ita ad calorem per teporem reditur
ad frigus. Quisquis ergo amisso infideli-
tatis frigore viuūt sed nequaq̄ tepore su-
perato exardescit vt ferueat. proculdubio
calore desperato dū norio in tepore demo-
ratur. agit vt frigeat. Sed sicut ante te-
porem frigus sub spe est. ita post frig⁹ te-
por in desperatione. Qui enī adhuc i pec-
catis est cōuersionis fiduciaz non amittit
Qui vero post cōuersionē tepuit ⁊ spem
q̄ esse potuit de peccatore subtraxit. Aut
calidus ergo quisqz aut frigidus esse que-
rat. ne tepidus euomatur vt videlicet aut
nec dum cōuersus adhuc de se cōuersio-
nis spem prebeat. aut iam cōuersus vir-
tutibus inardescat. ne euomatur tepidus
qui a calore quez proposuit torpore ad no-
rium frigus redit.

De diuerso modo admonen-
di eos qui mala occulte agunt ⁊
bona publice: atqz eos qui bona
faciunt abscondūt et bene qui-

busdam factis publice mala de se opinari permittunt.

Capitulum. XXXVI.

Aliiter admonēdi sunt. qui mala occulte agunt et bona publice. Atque aliter qui bona que faciunt abscondunt. et tamen quibusdam factis publice mala de se opinari permittunt. Admonēdi enim sunt qui mala occulte agunt et bona publice. ut perpēdāt humana iudicia quāta velocitate euolant. diuina autem quāta imobilitate perdurant. Admonēdi sunt ut in fine rerum mentis oculos figant. quia et humane laudis attestatio preterit et superna sententia que abscondita penetrat ad retributionē perpetuam conualescit. Quis igitur occulta mala sua diuinis iudicijs. recta autem sua humanis oculis anteponunt. et sine re sine est bonum quod publice faciunt et non sine eterno teste est. quod latenter delinquit. Culpas itaque suas occultando hominibus virtutesque pandendo. et vnde puniri debent abscondētes detegunt. et vnde remunerari poterant detegētes abscondunt. Quos recte sepulchra dealbata speciosa exterius sed mortuorum ossibus plena veritas vocat. quia viciorum mala intus conregunt. humanis vero oculis quorundam demonstratione operum de solo foras iusticie colore blandiuntur. Admonēdi itaque sunt ne que agunt recta despiciant sed ea meriti melioris credant. Valde namque bona sua diiudicant: quia de eorum mercede sufficere fauores humanos putant. Cum enim pro recto opere laus transitoria queritur eterna retributione res digna vili precio vendatur. De quo videlicet precio percepto veritas dicit. Amen dico vobis. receperunt mercedē suā. Admonēdi sunt ut considerent quia vni prauos se in occultis exhibent sed tamen exemplum de se publice in bonis operibus prebent. ostendunt sequenda que fugiunt. la-

mant amanda que oderunt. viuunt postremo alijs et sibi moriuntur. Et contra admonendi sunt qui bona occulte faciunt et quibusdam tamen factis publice de se mala opinari permittunt. ne cum semetipsos actionis recte virtute viuificant in se alios per exemplum prauae estimatiōis occidant. ne minus quam se proximos diligant. et cum ipsi salubrem potum vini sorbeant intentis in sui consideratione mentibus pestiferum veneni poculum fundant. Himirum in vno proximorum vitam minus adiuvant. in altero multum grauant. dum student et recte occulte agere. et quibusdam factis ad exemplum de se praua seminare. Quisquis enim laudis concupiscentiam scalcare iam sufficit. edificationis fraudem perpetrat si bona que agit occultat. et quasi iactato semine germinandi radices subtrahit qui opus quod imitandum est non ostendit. Hinc namque in euangelio veritas dicit. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Ubi illa quoque sententia promittitur que longe alium dicitur esse videtur: dicens. Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis. Quid est igitur opus nostrum. et ita faciendum est ne videatur et tamen ut debeat videri precipitur. nisi quod ea que agimus et occultata sunt ne laudemur et tamen ostendenda sunt ut laudemur celestis patris augeamus. Nam cum nos iusticiam coram hominibus dominus facere prohiberet illico adiunxit ut videamini ab eis. et cum rursus videnda ab hominibus bona opera nostra precipet protinus subiunxit ut glorificent patrem vestrum qui in celis est. Qualiter igitur videnda essent vel qualiter non videnda ex sententiarum fine monstrauit. quatenus operantis mens operis suum et propter se videri non quereret. et tamen hoc propter celestis patris gloriam non celaret. vnde fit plerumque ut bonum opus et in occulto sit cum sit publice. et rursus in publico cum agitur occulte. Quis enim in publico bono opere non suus sed

superni patris gloriam querit: & fecit abscondit: quia illi solum teste habuit: cui placere curauit. Et qui in secreto suo bono opere deprehendi ac laudari concupiscit & nullus fortasse vidit: quod exhibuit: & tamen hoc coram hominibus fecit: quia testes in bono opere secum duxit: & humanas laudes in corde requisit. Tunc vero praua estimatio in quantum sine peccato valet: ab intuitu mente non tergit: cunctis mala creditibus per exempli culpa propinat: unde & plerumque corripit: ut qui negligenter de se mala opinari permittunt: per semetipsum quidem nulla iniqua faciunt: sed tamen per eos qui se imitati fuerint: multiplicius delinquit. Hinc est quod apostolus immunda quedam sine pollutione comedentibus: sed impii temporis scandalum sua hac commestione mouentibus dicit: Videte ne forte hec licentia vestra offendiculum fiat infirmis: & rursus. Et peribit infirmus in tua conscientia frater: propter quem Christus mortuus est. Sic autem peccatores in fratres & percutientes conscientiam eorum infirmam in Christo peccatis. Hinc est quod Moyses cum diceret: Non maledices surdo: protinus adiurit. Hec coram ceco ponere offendiculum. Surdo quippe maledicere est absenti ac non audienti derogare. Coram ceco vero offendiculum ponere: est discretam rem quidem agere: sed tamen ei qui lumen discretionis non habet scandalum occasione prebere.

De exhortatione multis adhibenda: ut sic singulorum virtutes adiuuent: quatenus per hanc contraria virtutibus vicia non exerescant:

Capitulum. XXXVII.

Hesunt que presul animarum in predicationis diuersitate custodiat: ut sollicitus congrua singulorum vulneribus medicamenta opponat. Sed cum magni studij sit: ut exhortandis singulis seruiat ad singula cum

valde laboriosum sit unquamque de proprijs sub dispensatione debite considerationis instruere: longe tamen est laboriosius auditores in numeris ac diuersis passionibus laborantes: uno eodemque tempore voce vnus & communis exhortationis admonere. Ibi quippe tanta arte vox temperanda est: ut cum diuersa auditorum sint vicia: et singulis inueniat congrua: & tamen sibi metis ipsi non sit diuersa: ut inter passiones medias vno ductu transeat: sed more bicipitis gladii tumores cogitationum carnalium ex diuerso latere incidat: quatenus sic iuperbis predicet humilitas: ut timidus non augeat metus: sic timidus infundatur auctoritas: ut tamen superbis non crescat effrenatio: sic ociosis ac torpentes predicetur sollicitudo boni operis: ut tamen iniquis immoderate licentia non augeat actionis. Sic inquietis ponat modus: ut tamen ociosis non fiat torpor securus. Sic ab impatientibus extinguat ira: ut tamen remissis ac lenibus non crescat negligentia: sic lenes accendant ad zelum: ut tamen iracundis non addatur incendiū: ut tamen prodigis effusionis frena minime laxentur: sic prodigis predicet parcitas: ut tamen tenacibus paritura rerum custodia non augeatur: sic in continentibus laudet coniugium: ut tamen iam continentes non reuocent ad luxum: sic continentibus laudet virginitas corporis: ut tamen in coniugibus despecta non fiat fecunditas carnis: sic predicanda sunt bona: nec ex latere iubeant & mala: sic laudanda sunt bona summa: ne despiciantur vltima: sic nutrienda sunt vltima: ne dum credunt sufficere: nequaquam tendantur ad summa.

De exhortatione que vni adhibenda est: aut his qui contrarijs passionibus laborant:

Capitulum. XXXVIII.

Egravis quidem predicatori labor est in communis predicationis nis voce ad occultos singulorum

motus causasque vigilare et palustrari more in diuersi lateris arte se vertere Multo tamen acriore labore fatigatur quando vni eorum vitio feruenti predicare compellitur. Plerumque enim quis lete nimis conspersione existit. sed tamen eum repente ab omni tristitia immaniter deprimat. Et rardum itaque predicatori est quatenus sic tergatur tristitia que venit ex tempore ut non augeatur leticia que suppetit ex conspersione. et sic fienerit leticia que ex conspersione est ut tamen non crescat tristitia que venit ex tempore. Iste grauatur vsu imoderate precipitationis et aliquando tamen ab eo quod festine agendum est eius vis prepedi subito nate formidinis. ille grauatur vsu imoderate formidinis et aliquando tamen in eo quod appetit temeritate impellit precipitationis. Sic itaque in isto reprimat subito aborta formido. ut tamen non exerescat enutrita diu precipitatio. sic in illo reprimatur aborta repente precipitatio. ut tamen non conualescat impressa ex conspersione formido. Quid autem mirum si mentium medicis ista custodiunt. duos medicis corporum tanta discretionis arte se temperant qui non corda sed corpora medentur. Plerumque enim debile corpus operum premit languor iuuenis. cui languor scilicet obuari adiutorijs fortibus debet. sed tamen corpus debile adiutorium forte non sustinet. studet igitur qui medetur. quatenus sic super existentem morbum subtrahat ut nequaquam supposita corporis debilitas crescat. ne fortasse languor cum vita deficiat. Tanta ergo adiutorium discretionem componit. ut vno eodemque tempore et languor robustet et debilitati. Si igitur medicina corporis indiuise adhibita seruire diuisibiliter potest. tunc enim vere medicina est quam sic per eam vitio superstitenti succurrit ut etiam suppositae conspersioni feruiat. Cur medicis namque metis vna eademque predicatione appositae morum morbis diuerso ordine ebuiare non valet que tanto subtilior agitur. quanto de inuisibilibus tractatur.

Si aliqui leuioza vitia relinquenda sunt vt grauiora subtrahant.

Capitulum. XXXIX.

Sed quod plerumque duos vitiorum languor irruit. hic leuius. ille fortasse grauius premit. et illi nimis ruz vitio rectius sub celeritate subuenit per quod festine ad interitum tenditur et si hic a vicina morte restringi non potest nisi illud etiam quod existit contrarium crescat. Tollerandum itaque predicatori est. ut per exhortationem suam artificioso moderamine vnum patiat crescere. quatenus aliud possit a vicina morte retinere. Quod cum agit non morbum exaggerat. sed vulnerati sui cui medicamentum adhibet vitam seruat. ut exquirende salutis congruum tempus inueniat. Sepe enim quis a ciborum se ingluuie minime temperans iamque pene superatis luxurie stimulis premitur. qui huius pugne metu territus dum se per abstinentiam restringere nititur. inanis glorie inspiratione fatigatur. In quo nimirum vitium nullatenus extinguitur. nisi aliud nutriatur. Que igitur ardentius pestis insequenda est. nisi que periculosius premit. Tollerandum namque est ut per virtutem abstinentie interim arrogantia contra viuentez crescat. ne eum per ingluuie a vita funditus luxuria extinguat. Hinc est quod Paulus cum infirmum auditorem suum perpendere aut praua adhuc velle agere. aut de actione recta humane laudis retributione gaudere ait. His non timere potestatem. Bonum fac et habebis laudem ex illa. Resque enim ideo bona agenda sunt ut potestas huius mundi nulla timeatur. aut per hec gloria transitorie laudis assumatur. Sed cum infirmam mentem ad tantum robur ascendere non posse pensaret. ut et prauitatem simul vitaret et laudem. Predicator egregius ei admonendo aliquid obtulit. et aliquid tulit. Concedendo enim lenia: subtraxit acriora. ut quia ad deserenda cuncta simul non assurgeret. Dux in quodam suum animus familiariter reliquit.

a quodam vitio suo sine dolore tolleretur.

Quod infirmis mentibus omnino non debeant alta predicari. **Capitulum. XXXX.**

Candū vero predicatori est: vt auditoris sui animaz vltra vires non trahat: ne vt ita dicam vni plusq̄ valet: tendit: mentis corda rumpat. Alta enim queq̄ debent multis auditibus cōtegi: et vir paucis aperiri. Hinc namq̄ per semetip̄am veritas dicit: Quis putas est fidelis dispensator quem cōstituit dominus super familiam suam: vt det illis in tempore tritici ex primitur modus verbi: ne cū angusto cordi incapibile aliquid tribuit: extra fundatur. Hinc Paulus ait: Non potui vobis loqui quasi spiritualibus: sed quasi carnalibus: tanq̄ paruulis in xpo: lac vobis potum dedi: non escam. Hinc Moyses a secreto dei exiens coruscantē coram populo faciem velat: quia nimirū turbis claritatis intime: archana nō indicat. Hic per eum diuina voce precipitur: vt is qui cetera sternam foderit si operire negligat: corruente in ea boue vel asino: precū reddat: quia ad alta scientie fluente p̄ueniens: cum hec apud bruta audientū corda non contegit: pene reus addijcitur: si per verba eius in scandalū: siue mūda: siue mens immūda capiatur. Hinc ad beatū Job dicitur: Quis dedit gallo intelligentiam? Predicator etem sanctus dum caliginoso hoc clamat in tempore: quasi gallus cātat in nocte cū dicit: Hora est iam nos de somno surgere. Et rursus. Vigilate iusti et nolite peccare. Gallus autē in pfundioribus horis noctis altos edere cantus solet. Cum vero matutinū iaz tempus in proximo est: minutas ac tenues voces format: quia nimirū qui recte predicat obscure adhuc cordibus aperta clamat: nihil de occultis mysterijs indicat: vt tūc subrihorā queq̄ de celestibus audiāt: cum luciveritatis appropinquāt.

De opere pdicatoris et voce:

Capitulum. XLI.

Ed inter hec ad ea que iam superius diximus: charitatis studio retorquemur: vt pdicator quisq̄ plus actibus q̄ vocibus insonet: et bene viuendo vestigia sequacibus imprimat: vt potius agendo q̄ loquendo quo gradiat: ostendat: quia et gallus iste quē pro exprimenda boni predicatoris specie in locutione sua dominus assumpsit: cum iam edere cantus parat: prius alas excutit: et semetip̄m feriens vigilantiorē reddat: quia nimirū necesse est: vt hi qui verba sancte predicationis mouent: prius studio sancte actiōis inuigilent: ne in semetip̄s torpentes opere alios extitent voce. Prius se per sublimia facta excutiant: et tūc ad bene viuendū alios sollicitos reddant. Prius cogitationū alis semetip̄os feriat: quicquid in se inutiliter torperet: sollicita inuestigatione deprehendant viciosa animaduersione corrigāt: et tunc demū aliorū vitam loquēdo componant. Prius punire propria stetitibus curent: et tunc que aliorū sunt punienda denūciant: et anteq̄ verba exhortatiōis insonēt omne quod locuturi sunt operibus clamāt.

Explicit tertia pars.

Incipit quarta pars: Pastorem recte docentem admonēs: vt frequenter ad se redeat infirmitatē suam quanta valet consideratione ad memoriā mentis reuocando: ne de acceptis virtutibus intumescat: vnico capitulo comprehensa.

Ed quia sepe dum predi-
cario modis congruentib?
vbertim funditur apud se
metipm de ostensione sui
occulta leticia loquentis
animus subleuat: magna
cura necesse est. vt timoris laceratione se
mordeat: ne qui alioꝝ vulnera medendo
ad salutē reuocat: ipse per negligentia sue
salutis intumescat: ne proximos iuuando
se deserat: ne alios erigens ipse cadat. Nā
quibusdā sepe magnitudo virtutis occa-
sio perditionis fuit: vt cum cōfidentia viri-
um inordinate securi sunt per negligentia
am inopinate mozerent. Virtus nāq; cuz
vicis renitit: quadam delectatiōe eius si
vmetipm animus blanditur: fitq; vt bene
agentis mens metū sue circumspectiōis
abijciat: atq; in sui confidentia secura re-
quiescat. Qui iam torpenti seductor calli-
dus omne quod bene gessit: enumerat eā
q; quasi pre ceteris prepollentē in tumo-
re cogitatiōis exaltat. Unde agitur vt an-
te iusti iudicis oculos fouea mētis sit me-
morzia virtutis: quia reminiscendo quod
gessit: dum se apud se erigit: apud humi-
litate auctore cadit. Hinc namq; super-
bienti anime dicit. Quo pulchrior es de-
scende: surge qui dormis cum incircūci-
sis. Ac si aperte diceret: Quia ex virtutū
decore te eleuas: ipa tua pulchritudine
impelleris vt cadas. Hinc sub hierusalē
specie virtute superbiens anima reproba-
tur cum dicitur: Perfecta eras in decore
meo: quē posuerā super te dicit domin?
et habens fiduciaꝝ in pulchritudine tua:
fornicata es in nomine tuo. Fiducia quip-
pe sue pulchritudinis anim? artollitur:
tum de virtutū meritis leta apud se secu-
ritatē gloriatur: sed per eandē fiduciam
fornicationē dicit: quia dum interceptā
mentem cogitatiōes sue decipiunt: hanc
maligni spiritus per innumera vicia sedu-
cendo corumpūt. Notandū vero q; dicitur:
Fornicata es in nomie tuo. Quia cū
respectuꝝ superni rectoris mens deserit:
laudē protinus priuatā querit: et sibi arro-

gare incipit omne bonū: quod vt largito-
ris preconio seruiret: accipit. Opinione
sue gloriā dilatare desiderat: fatagit vt
mirabilis cūctis innotescat. In suo ergo
nomine fornicat: qui legalis thori cōsu-
bium deserens: corruptiōi spiritui in lau-
dis appetitu substernit. Hinc Dauid ait
Tradidit in captiuitatē virtutem eoz: et
pulchritudines eoz in manus inimici.
In captiuitatē etenim virtus et pulchri-
tudo in manus inimici tradit: cum dece-
pte menti antiquus hostis et boni operis
elatione dominat. Que talis virtutis
elatio: quāuis plene non superat: vt cūq;
tamē et electozū sepe animū temptat. Sed
cum subleuat destruit: destitit ad formi-
dinem reuocat. Hinc etem Dauid iteruz
dicit: Ego vixi in abund antia mea nō mo-
uebor in eternū. Sed quia de confidentia
virtutis intumuit: paulo post quod pertu-
lit: adiunxit. Auertisti faciē tuam a me et
factus sum turbatus. Ac si aperte dicit:
Fortē me inter virtutes credidi: sed quā-
te infirmitatis sim derelict? agnoui. Hic
rursum dicit. Iuravi et statui custodire in-
dicia iusticie tue. Sed quia eius virtū nō
erat manere in custodia quā iurabat: debi-
litate suā protinus turbatus inuenit. An-
de et ad precis opem se cōtulit repente di-
cens: Humiliatus sum vsquequaq; domi-
ne viuifica me scdm verbum tuū. Hominū
q; vero superna moderatio priusquā per-
munera prouehat: infirmitatis memoriā
ad mentē reuocat: ne de acceptis virtuti-
bus intumescat. Unde et Ezechiel ppheta
quotiens ad cōtemplanda celestia dicit:
cū: prius filius hominis vocat. Ac si hūc
aperte domin? admoneat dicens: He de-
his que vides in elatōe cor subleues: cau-
tus perpende q; es: vt cum summa pene-
tras esse te hominē recognoscas: quates-
nus dū vltra te raperis ad temetipm soll-
cit? infirmitatis tue freno reuocaris. An-
de necesse est vt cū virtutum nobis copia
blandit: ad infirma sua mentis oculus res-
deat: seseq; salubriter deozum premat: ne
recta que egit: sed ea que agere neglexit

aspiciat: ut dum cor ex memoria infirmi-
tatis areret: apud humilitatis auctore ro-
bustius in virtute solidet: quia et plerique
omnipotens deus secundo rectorum mentes
quanti ex magna parte perficit: imperfe-
ctas tamen ex parua aliqua parte derelin-
quit: ut cum miris virtutibus rutilat: imper-
fectioi sue tedio tabescat: et nequaquam se de
magnis erigat: cum adhuc contra se minima
inimicitias laborant: sed quia extrema non
valent vincere de precipuis actibus non
audeat superbire. Ecce bone vir reprehensio-
nis mee necessitate compulsus: dum non
irare qualis esse debeat pastor inuigilo:
puchrum et epinxit hominem: pictor sedus:
aliosque ad perfectionis litus dirigo: qui ad
huc in delictorum fluctibus versor. Sed
in huius queso vite: naufragio orationis
tue me tabula sustine: ut quia pondus pe-
ccatum me deprimat: tui me meriti manus
leuet.

Beati Gregorii pape: Liber
cure pastoralis insigni laude com-
mendatus: diligenti studio emen-
datus: ac debita distinctioe par-
titus: vigilantique cura in urbe
Basiliensi arte impressoria per-
fectus: feliciter explicat. Sub an-
no domini. Milleesimoquadrin-
gesimo nonagesimo sexto: die
vero decimo quinto mensis Fe-
briuarij.

Aus deo.

